

វិលាបាត់

ជនទំនើសទូទៅ : ជនទុក្ខុមានុ

ລືລາປາຕີ:

គືອ

ດໍາරາຈາກ “ໂຮງເຮືຍນ້າວບ້ານ”

ຈັດໃຫ້ກາຣີກົມ້າຜູ້ໜູ້ງກຸມ້າໜຶ່ງ

ທີ່ພວກເຮອມໝູ່ໜ້າກໍປັກປົງສີທີ່ຊູ່ມະນຸນແລະວ່າມພັດນາສັງຄມ
ເຈົາມາຈາກ...ລຸ່ມນໍ້າປັດຕານີ້ ລຸ່ມນໍ້າທະເລສາບສັງຂລາ ແລະຝ່າທະເລອັນດາມັນ

“ເຄື່ອງຂ່າຍຊູ່ມະນຸນຄວັບທຳຫາຍແດນໄດ້...ລຸ່ມນໍ້າທະເລສາບສັງຂລາ ເຄື່ອງຂ່າຍລິທີ
ຄົນຈົນພັດນາງາງເກີດ ເຄື່ອງຂ່າຍພື້ນຟູກເກະລັນຕາ ເຄື່ອງຂ່າຍຊູ່ມະນຸນຈັງຫວັດພັງງາ
ຄົນໄທຢພລັດດິນແລະໜາເລ”

ຮ່ວມສ້າງສຣຕົດໄດຍ

ບປິດາ ດົງແປ່ນ, ພິຊຍາ ແກ້ວຂາວ

ຈຸ່ງທີພີ່ ອິມຮູ່ງເວັ້ງ, ຈຳນົງຄົງ ຈິດວິນວິດຕົນ

ສບັບສບຸບໂດຍ

ອົງຄ່າກາຣແອັກຊັ້ນເອດປະເທດໄທ

ກອງທຸນການເມືອງກາຄພລເມືອງ ມູລນີທີ່ຊູ່ມະນຸນໄທ

ໂຮງເຮືຍນ້າວບ້ານ ເຄື່ອງຂ່າຍຊູ່ມະນຸນເພື່ອກາຣປົງປົງສັງຄມແລະກາຣເມືອງ (ຄປສມ.)
ສໍານັກງານກອງທຸນສັນບັນດານັກກາຮ່ວ້າງເສວິມສຸຂພາພ (ສສສ.)

act:onaid

ชื่อหนังสือ	: ลีลาปาเต็ะ
ร่วมสร้างสรรค์โดย	: ปรีดา คงแป้น, พิชยา แก้วขาว รุ่งทิพย์ อิมรุ่งเรือง, จำนงค์ จิตวนิรัตน์
รูปเล่ม	: พิษณุ จันทร์เจนจบ / หลักไกซ่างพิมพ์
พิมพ์ครั้งแรก	: พฤษจิกายน พ.ศ.๒๕๕๓
จำนวนพิมพ์	: ๒,๐๐๐ เล่ม
สนับสนุนโดย	: องค์การแข็งแกร่งประเทศไทย กองทุนการเมืองภาคพลเมือง มูลนิธิชุมชนไทย โรงเรียนชาวบ้าน เครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคม และการเมือง (คปสม.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ (สสส.)

ที่มาที่ไป

คำนำ

ผมยังจำได้ว่า ประมาณ ๓๐ - ๔๐ ปีที่แล้วมา เมื่อแฟชั่นการพัฒนาชนบทตามแบบตะวันตกเข้ามาพร้อมหลายในประเทศไทย ได้มีการส่งเสริมการเกษตร โดยแนะนำวิธีการใหม่ๆ ให้เกษตรกรชาวนาชาวไร่ โดยได้จัดให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเป็นชายล้วน มารับการอบรม ปรากฏว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น ไม่มีการใช้วิธีใหม่ๆ ที่แนะนำ ต่อมาจึงเรียนรู้ว่าหูยังไทยมีบทบาทสำคัญในการทำเกษตรกรรม การส่งเสริมการเกษตรจึงจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมของศตวรรษด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ

เมื่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้เริ่มโครงการให้กู้โดยตรงแก่เกษตรกร ได้ติดต่อทำสัญญา กับหัวหน้าครอบครัวที่เป็นชายเท่านั้น ปรากฏว่าไม่ได้ผล การรักษาปฏิบัติตามสัญญาบพร่อง ทำให้ไม่ได้เงินกู้คืน ต่อมาจึงได้เรียนรู้ว่าต้องขอให้ภรรยาของลูกหนี้ร่วมทำสัญญาด้วย โครงการให้กู้โดยตรงจึงประสบความสำเร็จ

ผลของกิจกรรมนี้ เมื่อประเมินโครงการบ้านมั่นคงในปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นสังคมมุสลิม ที่พบว่าแกนนำและสมาชิกชุมชนที่ทำงานให้โครงการบ้านมั่นคงประสบความสำเร็จเป็นสตรีทั้งนั้น ความสำคัญของบทบาทสตรีไทยในการพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่องค์กรพัฒนาและนักจัดระบบชุมชน (Organizer) ทุกคนต้องยอมรับและสนับสนุน

หนังสือเล่มนี้ “ลีลาปาเต็ะ พลังผู้หญิง พลังชุมชน” ซึ่ง เป็นตัวรากจาก “โรงเรียนชาวบ้าน” นั้น สร้างขึ้นจากการยอมรับศักยภาพของสตรีไทยและมุ่งที่จะส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของสตรี หนังสือเล่มนี้เป็นการรวบรวมและถ่ายทอดกระบวนการฝึกอบรมสตรี ที่โรงเรียนชาวบ้านได้จัดการสอนมาแล้วระยะหนึ่ง

สิ่งที่น่าสนใจในกระบวนการนี้ คือ ลักษณะที่เริ่มจากข้างล่าง (bottom-up approach) โดยให้ผู้เข้าอบรมบอกว่าอย่างไร เรียนรู้ อะไร แล้วແລກเบลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ผู้มีคิดว่าการແລກเบลี่ยนประสบการณ์เป็นหัวใจของการอบรม โดยโรงเรียนชาวบ้าน ผู้เข้าอบรมเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้สอน ซึ่งมีผู้สอนในความหมายของผู้บรรยาย หากเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เข้าอบรมกับนักจัดระบบชุมชนหรือพี่เลี้ยง นักจัดระบบชุมชนเหล่านี้เป็นที่รู้จักกันดี เช่น จำนวนค์ จิตราวนิรัตน์, พิชยา แก้วขาว, รุ่งทิพย์ อิมรุ่งเรือง และบริตา คงแบน ผู้มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในการจัดระบบชุมชนในหลายพื้นที่ในประเทศไทย นอกจากนักจัดระบบชุมชนเหล่านี้แล้ว ยังมีผู้นำชุมชนที่ประสบความสำเร็จในงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เช่น นางใจดี สว่างอรรณ์ แห่งชุมชนเก้าเส้ง นางทศนา นาเวศน์ แห่งชุมชนบ้านทับย่าง และคนอื่นๆ มาถ่ายทอดประสบการณ์ด้วย

สิ่งที่ผู้อ่านจะได้ทราบคือ เรื่องราวและผลของโครงการต่างๆ ของรัฐ ที่ม่องแலะวิเคราะห์โดยคนในพื้นที่ ผู้มีส่วนได้เสียกับการดำเนินงานของโครงการเหล่านี้

มูลนิธิชุมชนไทย มีความยินดีและภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.) และโรงเรียนชาวบ้าน ตลอดจนขอขอบคุณ องค์กรการเอกซ์change เศรษฐกิจไทย กองทุนการเมืองภาคพลเมือง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ร่วมสนับสนุนการผลิตหนังสือ “ลีลาปาเต็ะ พลังผู้หญิง พลังชุมชน... ตำราจากโรงเรียนชาวบ้าน” เล่มนี้ และหวังว่าตำนานี้จะเป็นประโยชน์แก่การส่งเสริมพลังและศักยภาพของสตรีไทยในการจัดระบบชุมชน.

ดร.ม.ร.ว.อคิน วพีพัฒน์

คำนำคณะพูจัดทำ

โรงเรียนชาวบ้าน คือ กระบวนการจัดการให้การศึกษา ยก
ระดับความคิด อำนาจจากการวิเคราะห์ จิตสาธารณะ ควบคู่ไปกับ
การทำกิจกรรมแก่ปัญหา การพัฒนาชุมชน มีหลักสูตรการเรียน
ร่วมกันของนักเรียนชาวบ้านจากหลายเครือข่ายที่เป็นสมาชิก คปsm.
เพื่อให้เป็นพลังหนุนเสริมซึ่งกันและกัน ทั้งการพัฒนาชุมชนและสังคม

ที่มีผู้จัดกระบวนการศึกษา คือ นักจัดระบบชุมชน (Organizer)
ที่ทำงานใกล้ชิดอยู่กับเครือข่ายต่างๆ ที่เห็นดุจดุจแข็งใน
กระบวนการทำกิจกรรม การจัดหลักสูตรขึ้นเองเป็นการเติมเต็ม
และยกระดับความคิด ความสำนึกรู้ร่วมกันระหว่างผู้นำกับนัก
จัดระบบชุมชน หรือพี่เลี้ยง เมื่อจบกระบวนการโรงเรียนชาวบ้าน
แล้วทุกคนก็กลับไปสู่กระบวนการพัฒนาชุมชนอีกครั้ง

ที่มองได้รวดเร็วมุ่งดูอนาคต ดูแข็งจากกระบวนการพัฒนาชุมชน
และจากการสอบถามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย แล้วจัดทำขึ้น
เป็นหลักสูตรกลาง จากนั้นจัดแบ่งเนื้อหา เพื่อจัดโรงเรียนแต่ละครั้ง^๑
ให้สอดคล้องกับขั้นการรับรู้ จากการจัดโรงเรียนชาวบ้านหลายรุ่น^๒
ทราบว่านักเรียนชาวบ้านมีความต้องการเนื้อหาด้านเศรษฐกิจ
สังคมและการเมืองทุกระดับ รวมทั้งระบบโลก นั่นหมายถึงว่า
การทำางานพัฒนาชุมชนที่ผ่านมาได้ผลในด้านสร้างการเรียนรู้ใหม่
ให้เกิดขึ้นแล้ว...นักเรียนชาวบ้านรุ่นนี้ก็เช่นเดียวกัน

สำหรับหลักสูตรนี้ จัดขึ้นเพื่อนักเรียนชาวบ้านผู้หญิงโดยเฉพาะ
 เพราะว่าความเป็นไปของชุมชนและสังคม...นาทีนี้...ความหวัง
 อาจอยู่ที่ผู้หญิง...ดูแล และที่มีนัยมากกว่าที่นั้น เพราภาพเดอ

ผู้หญิงที่มาจากที่ต่างๆ...จังหวัดชายแดนใต้...ที่มีชีวิตอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม...ชาวเลที่พอยามເອາດວอดจากสิ่งแวดล้อมที่บ่อมีและกิจกรรมที่ไม่เคยมีมาก่อนในที่นี่...ผู้หญิงไทยพลัดถิ่นที่ตกลงใจอยู่ในฐานะไร้สัญชาติ...ชีวิตที่เปลี่ยนเป็นเชียงดตายเพื่อที่จะอยู่อย่างมีความสุขและส่งงานสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์...และผู้หญิงจากชนเผ่าที่ศูนย์กลางการท่องเที่ยว “โรงเรียนชาวบ้าน” เป็นกระบวนการหนึ่งที่พากເຂົ້າໃຫ້ແສງหาความผันผัน...เพื่อการผ่านพ้นช่วงเวลารวมด้วยตัวเอง

ที่มีจัดทำหนังสือเล่มนี้ หวังให้เป็นเหมือนตำราเล็กๆ หรือเป็นคู่มือแก่ผู้สนใจที่จะจัดโรงเรียนชาวบ้าน หรือการอบรมให้กับผู้ที่ยังขาดโอกาส ໄຊ່ซ่องทางที่จะได้ยกระดับพัฒนาศักยภาพตัวเอง ทั้งเด็กผู้หญิง ผู้ชาย ผู้สูงอายุ ฯลฯ จึงรวบรวมขั้นตอน ข้อมูลໄວ້ค่อนข้างละเอียด...โดยแยกเป็น ๔ ส่วน คือ ที่มาที่ไป กระบวนการอบรม ความรู้ในการอบรม และภาคผนวก หวังว่าจะเป็นตำราและแนวทางสำหรับ...นักจัดระบบชุมชน (Organizer) องค์กร ชาวบ้าน นักจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านทั้งหลาย ไม่มากก็น้อย...สำหรับเนื้อหาทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในตำราเล่มนี้ ก็เสมือนเป็นน้ำบริสุทธิ์ ที่จะเติมเต็มให้สำหรับท่านที่ยังเป็นแก้วน้ำไม่ล้น...เท่าที่ยังมีที่ว่างได้

ด้วยความเชื่อมั่นในพลังผู้หญิง

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

ที่มาที่ไป

๓

คำนำ

๔

คำนำคณะผู้จัดทำ

๕

ความเป็นมา กรอบคิด แนวทางและกระบวนการ

๑๔

เนื้อหาสาระการเรียนรู้

: จากชุมชน สู่เครือข่าย สู่สังคมและสาธารณะ

๑๒

กระบวนการอบรม

๑๕

๑. ผู้หญิงที่เข้าอบรมแนะนำตัว

: บอกเล่าเรื่องที่อยากรู้ยังไง

๑๖

๒. ถอดประสบการณ์การพัฒนาของผู้หญิงที่ร่วมอบรม

: พิชยา แก้วขาว

๑๘

๓. แก่นแท้แห่งการเป็นผู้นำขบวนพัฒนาภาคประชาชน

: จำรงค์ จิตวนิรัตน์

๑๙

๔. การบ้าน...และภารกิจขับเคลื่อนชุมชน

- เครือข่ายของผู้เข้าอบรม

๒๗

๕. ฝึกการวิเคราะห์ โดยการลงศึกษาพื้นที่และนำเสนอ

๒๔

๖. ระดมความเห็นเปรียบเทียบการพัฒนาโดยชุมชน

กับการพัฒนาจากคนนอก : จำรงค์ จิตวนิรัตน์

๒๕

๗. เกมส์คลายเครียด ลับสมอง ฝึกทักษะการวางแผน

: เกมส์เปิดซิงรัง

๒๖

๙. ฝึกการร่วมกันคิด...ร่วมกันวางแผนงานพื้นที่	๕๗
๑๙. การชุมชนยังวัฒนธรรมบ้านน้ำเค็มและพิพิธภัณฑ์สีนามิ จังหวัดพังงา (บ้านดิน)	๖๒
๑๐. ร่วมกันวิเคราะห์แผนพัฒนาระดับจังหวัด : ปรีดา คงเป็น	๖๔
๑๑. ออกแบบกระบวนการรณรงค์ยุติโครงการขุดลอก ตะกอนทรัพย์ : จำนำงค์ จิตวนิรัตน์	๖๙
๑๒. ชุมวิถีทัศน์เรื่องสังคมน้ำ และร่วมวิเคราะห์ข่าวฯ	๗๗
 ความรู้ในกระบวนการครอบครัวญี่ปุ่น	 ๗๘
๑. จิตสาชาณะและธรรมาภิบาล : ดร.สุจิราฐ เสนาคำ	๘๐
๒. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายฯ ดร.รัมเย็น โภศัยกานนท์	๘๔
๓. บทบาทผู้หญิง จากปัญหาในชุมชนไปสู่การแก้ปัญหา ระดับนโยบาย กรณีศึกษา : นางใจดี สว่างอารมณ์ ชุมชนแก้เลี้ง	๘๘
กรณีศึกษา : นางทัศนา นาเวศน์ ชุมชนทับยาง	๙๓
๔. โครงการสร้างและสถานการณ์สังคมไทย : นายแพทท์สุวัثار ยาสุวรรณกิจ	๑๐๙
๕. แผนพัฒนาภาคใต้กับผลกระทบบริสิทธิ์ชุมชน : ศยามล ไกรยุรวงศ์	๑๒๐
๖. ชุมชนกับการผลักดันนโยบาย : ไมมตรี จงไกรจักษ์	๑๓๐
๗. วิเคราะห์สถานการณ์สังคมไทยฯ : จำนำงค์ จิตวนิรัตน์	๑๓๓

๙. ผลกระทบการบุดดลกตตะกอนทรายลูมั่นน้ำทะกั่วป่า	
: ศักดิ์ดา พวรรณรังสี	๑๓๙
๙. พลังและความสำคัญของการเชื่อมโยงเครือข่าย / ชุมชน	
: สุวิทย์ กุหลาบวงศ์	
: เลิศศักดิ์ คำคงศักดิ์	๑๔๒
๑๐ สรุปการอบรม ทบทวน ก่อนปิดหลักสูตร	
: ปรีดา คงเป็น	๑๕๘
๑๑. บทสรุปท้าย	
: จำเนงค์ จิตราณิวัตน์ และประยูร วงศ์ไกรจักษ์	๑๖๔
ภาคผนวก	๑๖๗
บทบาทและปฏิบัติการของนักเรียนที่เครือข่ายตนเอง	
กลุ่มนักเรียนโรงเรียนชาวบ้านกับการชุมนุม	
ที่ศาลากลางจังหวัดระนอง	๑๖๘

อาสา妮 ชุมวากดี
ผู้หญิงไทยพลัดถิ่น
ปราศรัยหน้าศาลากลาง จ.ระนอง
ทวงถามสิทธิความเป็นคนไทย

“...ชีวิตฉันเหมือนเด่าที่ต้องไข่ทึ่งฝากร้ายไว้
ไม่ได้เลี้ยงลูกของตัวเอง...
ฉันเป็นคนแต่ต้องยกลูกให้คนอื่นเลี้ยง...
เพื่อจะได้มีสิทธิเหมือนเด็กไทยคนอื่นๆ...
ทั้งๆ ที่ฉันก็เป็นคนไทย...”

ความเป็นมา กรอบคิด แนวการและกระบวนการ

เนื่องจากการสนับสนุนและส่งเสริมความเข้มแข็งองค์กรชุมชนที่ผ่านมา เกิดเครือข่ายต่างๆ หลายเครือข่าย เช่น เครือข่ายผู้ประสบภัยสีน้ำมิและสิทธิชุมชน เครือข่ายชุมชนศรัทธาจังหวัดชายแดนใต้ เครือข่ายลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เครือข่ายแก้ปัญหาการคืนสัญชาติคนไทย ฯลฯ ในการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพราะแต่ละชุมชนมีปัญหาร่วมกัน ตั้งแต่ปัญหาที่ดิน ปัญหาคนชายขอบของชาวເล หรือคนไทยพลัดถิ่นที่ไร้สัญชาติและลูกເօາ เปรียบ รวมทั้งปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรในการทำมาหากินของชาวบ้าน ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เพราะนโยบายการท่องเที่ยวและการพัฒนาแบบทุน ในกระบวนการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน กลุ่มผู้หญิงเข้ามามีบทบาทสำคัญ ทั้งระดับชุมชนและระดับเครือข่าย โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพ รายได้ การจัดการการเงิน รวมถึงการปักป้องที่ดิน บ้าน ป่าไม้ และเรื่องสาธารณสุขอื่นๆ ดังนี้

กลุ่มผู้นำผู้หญิงมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ สามารถจำแนก ๑๗๐ ชุมชน ประมาณการว่ามีผู้หญิงเข้ามาร่วมกิจกรรมกว่า ๑,๗๐๐ คน ทั้งการดำเนินงานเรื่องการสำรวจเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย การพัฒนากลุ่มประมงพื้นบ้าน การแก้ปัญหาที่ดิน จนขยายผลสู่การพัฒนาแก่น้ำ การพัฒนาจิตสาธารณะ ศาสนา วัฒนธรรม

และเชื่อมโยงกับสีเสาหลักของท้องถิ่น โดยกระบวนการนี้เกิดแก่นนำผู้หญิงเข้าร่วมจำนวนมากและมีพัฒนาการที่ต่อเนื่อง เช่น

นางปทุม สุขสบายน จากชุมชนปูเปี๊ยะ จ.ปัตตานี เริ่มเป็นแก่นหลักในการชวนกลุ่มผู้หญิงในชุมชนทำผลิตภัณฑ์ตดแทน เช่น ยาสระผสม น้ำยาล้างจาน เพื่อขายให้กับเพื่อนบ้าน รับจัดอาหารสำหรับการประชุมสัมมนา โดยนำรายได้มาเป็นกองกลางของชุมชน ทำกลุ่มออมทรัพย์ โดยผู้หญิงดูแลเรื่องการเงินและบัญชี สำรวจเรื่องปัญหาที่อยู่อาศัย รวมกลุ่มซื้อที่ดินและสร้างบ้านโดยเสนอของบสนับสนุนโครงการบ้านมั่นคงของ พอช. การสร้างบ้านมีกลุ่มผู้หญิงเข้ามาร่วมคิดร่วมทำจำนวนมาก และนางปทุมเป็นคณะกรรมการที่มีบทบาทสำคัญในชุมชนและระดับเครือข่ายจังหวัดปัตตานี

นางสือมماء ตีองง จากชุมชนดูโยนุแม จ.ปัตตานี เริ่มจากกลุ่มผู้หญิงที่ทำน้ำยาล้างจานขายเพื่อหารายได้เป็นกองทุนอาชีพของชุมชนดูโยนุแม มีการออมทรัพย์ร่วมกัน ทำโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยซื้อที่ดินและสร้างชุมชนซึ่ง “ชุมชนปูเปี๊ยะ” และนางสือมماءเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเครือข่ายจังหวัดปัตตานีมาโดยตลอด

กลุ่มแม่บ้านชุมชนซึ่อริจชาวยา อ.สุไหงโก - ลก จ.นราธิวาส ประมาณ ๒๐ คน เป็นแก่นนำหลักในการดูแลเรื่องการเงินและบัญชีของการออมทรัพย์และทำโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยใหม่ มีการสร้างบ้าน การประสานกับองค์กรในท้องถิ่น และมีแก่นนำผู้หญิง ๕ คนที่เข้า “โรงเรียนชาวบ้าน” เพื่อพัฒนาแก่นนำ คือ นางแทเชาะวะจิ นางนูริดา เจษสือมแม นางสาวมารียะ บุแตะ นางสาวกีรนากี นางปราณี หมื่นไร

กลุ่มผู้หงิ้วไทยพัลลถิน : คนไร้สัญชาติ กลุ่มคนไทยพัลลถิน ที่เกิดปัญหาจากการแบ่งสันแดนใหม่ระหว่างไทยกับพม่าสมัยรัชกาลที่ ๕ แต่คนกลุ่มนี้กลับเข้ามาอยู่ในชุมชนต่างๆ ในเมืองไทย ประมาณ ๔๐ ปี มีปัญหาถูกกดซี่ ขุดร่อง ถูกโกรงค่าแรง ไม่มีสิทธิพื้นฐานใดๆ จึงเริ่มมีการเชื่อมโยงสมาชิกกลุ่มนี้โดยแกนนำผู้หงิ้ว เป็นหลักสายคน ปัจจุบันมีสมาชิก ๕,๙๙๘ คน กิจกรรมที่ทำร่วมกัน มีก่อออมทรัพย์ ๓๐ กลุ่ม มีการสำรวจข้อมูลทำทะเบียนประวัติ มีการฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรม พัฒนากลุ่มเด็กเยาวชน ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัดและนโยบายเพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งการเผยแพร่ปัญหาและเรื่องราวของคนไทยพัลลถิน ออกสู่สาธารณะ และผลักดันการแก้กฎหมายให้มีการคืนสัญชาติให้คนไทยกลุ่มนี้ มีแกนนำผู้หงิ้วที่ขึ้นมาร่วมในระดับเครือข่าย ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คน เช่น

นางทม สินสุวรรณ ผู้หงิ้วมุสลิม แกนนำเครือข่ายจากจ.ระนอง เป็นผู้ที่มีความสามารถในด้านวัฒนธรรม “การแสดงชับใหญ่” ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการเผยแพร่ฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรม ศูนย์เยาวชนในเครือข่าย เข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายทุกด้าน ทั้งการออมทรัพย์ การทำร้านค้าชุมชน การรณรงค์เรื่องสัญชาติ และการเข้าร่วมเวทีปฏิรูปสังคมและการเมือง การร่าง พ.ร.บ.สภาพผู้คน การเมือง

นางทมพูดว่า “ฉันได้ไปร่วมเวทีกับนักวิชาการที่กรุงเทพฯ ฉันเข้าใจกฎหมายแล้ว ต่อไปนี้ ตัวຈวนหรือใครจะมาได้ไก่เงินพวกฉันไม่ได้ ฉันมีสิทธิ์ในความเป็นคนเหมือนคนอื่น ฉันสู้เพราะหวังจะให้ลูกหลานได้สัญชาติไทย เพราะเราเลือดไทยร้อยเปอร์เซ็นต์ เรารักในหลวง”

ผู้หญิงชาวเลกับปัญหาความไม่มั่นคงในที่ดิน ที่ทำกินชาวเลเป็นกลุ่มคนดั้งเดิมชา้ายังอันดามัน มีจำนวนประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน กระจายตัวใน ๓๐ ชุมชน ใน ๕ จังหวัดมี ๓ กลุ่ม คือ มองแก่น มองแกلن อูรักลาโวัย หลังจากประสบภัยสึนามิทำให้สังคมไทยรู้จักชาวเลมากขึ้น ขณะเดียวกันทำให้เห็นว่าคนกลุ่มนี้กำลังได้รับผลกระทบจากการพัฒนาสมัยใหม่อย่างรุนแรง ปรากฏว่า มีชาวเลจำนวน ๒๐ ชุมชนที่มีความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย มีการอุดอกเอกสารสิทธิ์ทับหมู่บ้านชาวเลที่อาศัยมานาน นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่ทำกิน ที่มีตั้งการถูกทำลายเครื่องมือประมงจากเรือของลากอวนรุน การห้ามจับสัตว์น้ำในพื้นที่ที่เคยหากิน เพราะมีการประกาศเขตอุทยาน การทำโรงเรม - รีสอร์ท ฯลฯ รวมทั้งมีชาวเลจำนวน ๓๐๐ กว่าคนที่ไม่มีบัตรประชาชน ตัวอย่างการต่อสู้ของผู้หญิงชาวเลที่นำสนใจ เช่น

นางลاب หาญทะเล เป็นแก่นนำมองแก่นบ้านทับตะวันที่ถูกเอกสารชื่อสิทธิ์เหนือที่ดินที่สร้างบ้านและชุมน้ำที่เคยจอดเรือมาขยานนาน หลังจากเกิดสึนามิ มีการฟ้องร้องขับไล่ และข่มขู่ห้ามเข้าไปจอดเรือในที่เดิม นางลابเดินทางไปร้องเรียนทุกแห่ง และพยายามรวมกลุ่มทำการขออmontหัวพย์ และกองทุนต่อสู้คดี มีการพัฒนาเด็กเยาวชน พื้นฟูรองแรง ทำศูนย์วัฒนธรรมมองแก่นบ้านทับตะวัน เพื่ออบรมเด็กเรื่องราวของบรรพบุรุษ และยืนยันสิทธิ์ของชุมชนที่อาชัยมายานานกว่า ๑๐๐ ปี นางลابพูดว่า “ฉันไม่รู้หนังสือ มองแก่นไม่มีความรู้จึงถูกคนอื่นเอาเบรียบ ความหวังอยู่ที่เด็กมองแก่นรุ่นใหม่ที่ได้เรียนหนังสือและมาช่วยพื้นทองมองแก่นด้วยกัน”

นางสาวอรุณรัตน หาญทะเล เป็นแก่นนำเยาวชนบ้านทับตะวันที่ทำหน้าที่สำรวจข้อมูลและรวมกลุ่มเยาวชนชาวเลให้สืบคันข้อมูลประวัติชุมชน จัดรายการวิทยุชุมชน และชวนเยาวชนเข้ามาเรียนภาษาอังกฤษ ตอนนี้อรุณรัตนมีแผนจะประสานเยาวชนชาวเลหลายหมู่บ้าน จากกระบวนการทำงานและตัวอย่างดังกล่าว ควรที่จะมีการอนุสืบสืบและพัฒนาศักยภาพของผู้หันปฏิบัติที่เป็นแก่นหลักในการทำงานกับเครือข่ายให้มากขึ้นกว่าเดิม เพื่อทำให้การพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรชุมชนต่างๆ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนา อย่างไรก็ตาม มีข้อสรุปเกี่ยวกับบทบาทผู้หันปฏิบัติว่ามีข้อจำกัด เช่น ยังขาดความกล้าในการเป็นผู้นำ ผู้หันปฏิบัติทำการพัฒนาในชุมชนได้ดี แต่นำเสนอหรือบอกเล่ายังไม่เป็นระบบ ผู้หันปฏิบัติยังเข้าไม่ถึงข้อมูล จึงมีความไม่มั่นใจ รวมถึงผู้หันปฏิบัติขาดโอกาสการพูดในที่สาธารณะ เป็นต้น ในบริบทของชุมชน ยุทธศาสตร์ที่จะเป็นประโยชน์และได้ผลในการส่งเสริมให้ผู้หันปฏิบัติ เป็นผู้นำและให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ต่างๆ คือ

- การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม สนับสนุนให้ผู้หันปฏิบัติมีบทบาทในการเข้าร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมจัดการบริหารอย่างเท่าเทียม ในทุกระดับ ทั้งระดับกลุ่มย่อย ระดับชุมชน ระดับเครือข่าย โดยไม่แยกออกจากการกระบวนการของเครือข่ายองค์กรชุมชน
- การสนับสนุนให้ใช้พลังของชุมชนทุกกลุ่ม ทุกมิติ อย่างต่อเนื่อง โดยการจัดระบบชุมชน (organize) ที่ลึกและละเอียด ไม่แยกเน้นเฉพาะเรื่อง (เป็นองค์รวม) แต่ต้องสอดคล้องกับวิถีชุมชน เช่น ผู้หันปฏิบัติและบประมาณ ผู้ชายเป็นแรงงาน

สร้างบ้าน เยาวชนช่วยเรื่องข้อมูล ผู้สูงอายุมีบทบาทด้าน วัฒนธรรม

- สนับสนุนให้ผู้หญิงมีโอกาสสรับรู้ข้อมูลจากการเข้าร่วมเวที ประชุมสัมมนา อบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดูงาน เพื่อให้เกิดความมั่นใจ
- การร่วมกันสรุปบทเรียนสมำเสมอ การจัดกิจกรรมทุกครั้ง ต้องมีการทำความเข้าใจจุดประสงค์ร่วมกัน และหลัง กิจกรรมต้องสรุปผลที่ได้ร่วมกัน รวมทั้งการสรุปบทเรียนประจำปี และเปิดโอกาสให้ผู้หญิงแสดงความคิดเห็นให้มาก
- เปิดโอกาสให้ผู้หญิงรับผิดชอบในกิจกรรมที่ตนดู เช่น การออมทรัพย์ การจัดการเรื่องงบประมาณในการสร้างบ้าน ฯลฯ รวมทั้งให้เป็นคนพูด นำเสนอเรื่องที่ทำด้วยตนเองในทุกเวที ที่มีโอกาส ซึ่งจะสะสมความมั่นใจ ความภูมิใจ เพิ่มมากขึ้น
- จัดกระบวนการพัฒนาแก่น้ำ เพื่อเพิ่มอำนาจการคิด วิเคราะห์ของแก่น้ำให้สามารถเชื่อมโยงปัญหาของชุมชน -ton เองกับปัญหาเชิงโครงสร้าง รวมทั้งเพิ่มความมั่นคงด้าน สังคม กฎหมาย วัสดุรرم敦 นโยบายรัฐ จนถึงระบบ การเมืองและเศรษฐกิจของโลกฯลฯ
- ใช้ปัญหาร่วมที่ผู้หญิงรู้สึกกระทบกระเทือนมากเป็นเงื่อนไข ในการดึงผู้หญิงเข้าร่วม เช่น ปัญหาการไร้ที่ ปัญหาการศึกษาของเด็ก
- การหาโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนรายบุคคลและกลุ่มย่อย เช่นพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจบางเรื่องให้มากขึ้น และเพิ่มความมั่นใจ รวมทั้งหาแนวทางแก้ปัญหาข้อจำกัดของ

ผู้หญิงที่เข้ามาร่วมงานชุมชน/เครือข่าย เช่น การไปสัมมนาให้เอกสารไปด้วยและมีกิจกรรมเด็กๆ เสริม การสนับสนุนกิจกรรมที่หารายได้เพิ่มเติมของกลุ่มผู้หญิง ฯลฯ

- การทำงานอย่างใกล้ชิด มีเจ้าหน้าที่สนามเป็นเพื่อนเมื่อเดือดร้อน หรือช่วยงานที่เครือข่ายทำเองไม่ได้ มีที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญด้านต่างๆ คือ การจัดระบบชุมชนและการพัฒนาแก่น้ำ นักกฎหมาย สถาปนิกและผู้ชำนาญแผนที่ทางอากาศ นักผังเมือง ฯลฯ
- การสนับสนุนให้เกิดองค์กรการเงินของชุมชน/เครือข่าย เช่น ออมทรัพย์ กองทุนสวัสดิการ กองทุนหมุนเวียนอาชีพ งบพัฒนาความเข้มแข็ง ซึ่งผู้หญิงจะเข้ามามีบทบาทหลักในการจัดการเรื่องเหล่านี้ในทุกเครือข่าย
- สนับสนุนให้ชุมชน/เครือข่ายมีแผนงาน และจัดให้มีคณะทำงานที่รับผิดชอบในแผนงานแต่ละด้านโดยมีผู้หญิงเข้าร่วม

การหนุนเสริมศักยภาพผู้หญิง ไม่ใช่การอบรมเพื่อให้เกิดการเรียกว่าองค์ธิด้านเดียวหรือแยกพัฒนาเดี่ยวเฉพาะกลุ่ม แต่เป็นการหนุนเสริมการทำงานร่วมกันของหญิง-ชาย ในกระบวนการพัฒนาเครือข่าย โดยพลิกເອابຸດຄິດກາພຕາມອຽນມາດີທີ່ສອດຄລ້ອງກັບຫຼັກກາປະຊົບໄຕຍ່ອງຜູ້ໜົງ ซື່ງສຳຄັນດ້ວຍຮັບຮັດການພັດນາສັງຄນທີ່ວິກຸດໃນປັຈຸບັນ เช่น ການເປັນນັກກະຈາຍຂໍອມູລຊ້ວາສາຮະສື່ອສາຮແນວຮາບ ເພຣະຜູ້ໜົງຂອບຂອກເລົ່າເຮືອງທີ່ໄດ້ພົບເຫັນແກ່ຜູ້ອື່ນໃນໝູ່ນ ການເປັນຜູ້ປັກປົ້ງອອກຮົມໝາດີແລະສ້ວັງຄວາມມັນຄງທາງອາຫາວີແບບພອເພີຍ ເພຣະມືບທາຫຼັກໃນກາຮູ່ແລກວົບຄວ້າ ກາຣໍມໍ່ຂອບແສວງຫາອຳນາຈແລະສ້ວັງຄວາມຮູ່ນແຮງ ເພຣະຕ້ອງປັກປົ້ງລູກ ກາຍັງໄມ່

ເຫັນມັນດານເອງຈານສູງເກີນໄປທໍາໃຫ້ເປີດໃຈຮັບພັງ ດັ່ງຍໍາ ກາຣມີຄວາມ
ລະເອີຍດ້ອນຮົບຄອບ ປະນີປະນອມ ເລຳນີ້ເປັນຄຸນສົມບັດທີ່ເໝາະ
ສໍາຮັບກະບວນການພື້ນຟູແລະປະລົງປະກາມການເນື່ອງ ກາຣພົມນາ
ຕັກຍາພາກສຸ່ມຜູ້ໜູ້ ໄທເຂັ້ມແຂງຂຶ້ນ ຈຶ່ງເປັນການປັບດຸລິໃນຊຸມຊັນ
ເຄື່ອງຂ່າຍແລະສັກມ

ດັ່ງນັ້ນ ເພື່ອນໍາຮ່ວມສໍາງກະບວນການພົມນາຊຸມຊັນແລະ
ສັກມດ້ວຍຕັກຍາພາກຂອງຜູ້ໜູ້ ຈຶ່ງເກີດໂຄຮການນີ້ຂຶ້ນເພື່ອສ່າງເສີມ
ຄວາມຮູ້ຄວາມເຂົ້າໃຈຕ່ອງການທຳນານຂອງຊຸມຊັນແລະເຄື່ອງຂ່າຍໃຫ້ເກີດ
ກາຮແລກເປົ້າຍເຮືອນຮູ້ແລະເພີ່ມຄໍານາຈກາຮົດວິເຄຣະໜີ ພົມນາທັກໝະ
ໃນດ້ານຕ່າງໆ ໃຫ້ເກີດຄວາມມັນໃຈ ໃຫ້ເກີດຄວາມຮ່ວມມື່ອແລະເຂື່ອນໂຍງ
ກັນທີ່ໃນແລະຮ່ວ່າງເຄື່ອງຂ່າຍ ພົມນາສຳນິກີ່ຕ່ອສາຮາຮະແລະສັກມ
ສ່ວນຮ່ວມ

เนื้อหาสาระการเรียนรู้ : จากชุมชน สู่เครือข่าย...สู่สังคมและสาธารณูป

เน้นความเข้าใจระบบกลุ่ม ระบบชุมชน การมีส่วนร่วม การนำ
การตาม วิธีคิดและหลักจิตสาธารณะ และเปลี่ยนประسبการณ์
บทเรียนที่มีความหมายและมีคุณค่า การวิเคราะห์ชุมชน และการ
ทำแผนพัฒนาชุมชน ทักษะในการประสานและหาความร่วมมือใน
ชุมชน งานมวลชน การขยายผล และการรณรงค์

วิธีการ ๑) จัดกระบวนการติดตามบทเรียนระดับชุมชนและ
เครือข่าย ๒) สนับสนุนให้ผู้ชายอบรมร่วมด้วยเพื่อให้เกิดการแลก
เปลี่ยนและเข้าใจร่วมกัน ๓) ให้โอกาสในการคิดค้นและเปิดโอกาส
ตลอดเวลา ๔) เสริมการทำกิจกรรมให้มีพื้นที่งานจริง มีกลไกที่
ทำงานร่วมกัน ๕) เพิ่มข้อมูล ความรู้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจ
๖) เสริมบทบาทความมั่นคงทางอาหาร หรืออื่นๆ ที่ผู้หญิงช้านาญ
๗) หลักสูตรการอบรมมาจากสภาพจริงของผู้หญิงที่เข้าร่วม โดยแบ่ง
หลักสูตร ๓ ครั้ง ดังนี้

หลักสูตรการเรียนครั้งที่ ๑ : ถอดบทเรียน และเพิ่มเติม ความรู้ ความคิด

๑. ถอดบทเรียนและประสบการณ์ที่มีคุณค่าของหญิงและผู้ชายที่เข้าร่วม
๒. ความรู้เรื่องกลุ่มและการมีส่วนร่วม หลักการวิเคราะห์กลุ่มคนในชุมชน
๓. วิธีคิดและจิตสาธารณะ ธรรมาภิบาล ความโปร่งใส
๔. โครงสร้างสังคม ความล้มพ้นธำรงเชิงอำนาจหญิง-ชาย
๕. แลกเปลี่ยนเรียนรู้... กรณีศึกษาที่สำเร็จ ผลงานสะท้อนต่อสังคม นโยบาย
๖. ปฏิบัติการคิดค้นรูปปัตกรรมที่ทำจริงในพื้นที่ : เพื่อความเข้าใจต่อการอบรม
๗. มีการติดตามแลกเปลี่ยนปรึกษาหารือเป็นระยะ

หลักสูตรการเรียนครั้งที่ ๒ : ทักษะเจรจาต่อรอง สันติวิธี กลยุทธ์การประสาน การวิเคราะห์

๑. งานมวลชน การขยายผล และการรณรงค์
๒. การประสานและหาความร่วมมือในชุมชน เครือข่าย และภาคีความร่วมมือ
๓. ผู้หญิงกับบทบาทความมั่นคงทางอาหาร หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
๔. ปฏิบัติ : ฝึกการวิเคราะห์ชุมชน
๕. คิดค้นรูปปัตกรรมที่ทำจริงในพื้นที่ เพื่อพิสูจน์ความเข้าใจจาก การอบรม

หลักสูตรการเรียนครั้งที่ ๓ : ปฏิบัติการเพิ่มเติมยกระดับ ความรู้ สู่ปัลตร่วมกัน

๑. เรียนรู้การวิเคราะห์แผนพัฒนาระดับจังหวัด และฝึกทำแผนรับมือผลกระทบ
๒. ร่วมคิดค้นปฏิบัติการในเครือข่าย
๓. ความรู้ : โครงสร้างสังคมไทย สังคมโลก
๔. ปฏิบัติการ : เชื่อมประสานและวางแผนแก้ปัญหาพื้นที่จริง
๕. เวทีติดตาม สู่ปัลตร่วมกัน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ๑) เกิดความรู้ความเข้าใจต่อการทำางานชุมชนและเครือข่ายมากขึ้น ๒) เกิดการย้อมมองบททวนบทบาทการทำงานที่ผ่านมาร่วมกัน ๓) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากขึ้น มีความมั่นใจมากขึ้น ๔) มีความรู้และเข้าใจปัญหาชุมชนและสังคมมากขึ้น ๕) เกิดการพัฒนาสำนึกรักต่อส่วนรวมและสาธารณะ ๖) เกิดการพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ ๗) เกิดปฏิบัติการของผู้หญิงที่ต่อเนื่องทั้งในชุมชนและเครือข่าย ๘) เกิดการประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงกันของระบบต่อไป

ກະບວນກາຮອບຮມ

ສັນຕະພາບ
ໂມດ

๑. พู้ดยิงกี๊ข้าอบรมแบะนำตัว : บอกเล่า..เรื่องกี๊อยากรีຍນรູ

ສຽງໄດ້ ๓ ຮະດັບ ດັ່ງນີ້

- ๑) ຄວາມຕ້ອງການພັດນາຕົນເອງ : ອໝາກເປັນຜູ້ນຳທີ່ດີແລະເກິ່ງ
ພັດນາທັກະຊາກພູດແລະກຳລໍາແສດງອອກ ສ້າງກາຍອມຮັບ ຕ້ອງການ
ເພື່ອນ ຕ້ອງການພັດທຶນນຳໄປສູ່ຄວາມສຳເວົ້າ ຕ້ອງການພັດນາກາງຈັບ
ປະເທົ່າ ພູດໃຫ້ເດີໃຈຄວາມ ແລະພູດດຶງດູດໃຈ ເພີ່ມຕັກຍາພພັດນາ
ຄວາມເປັນຜູ້ນຳ ກຳລັງແສດງອອກ ມາຊ່ອງທາງກາຍສ້າງຄວາມເຂື່ອມັນ
ເພື່ອພັດນາຕົນເອງ ພັດນາຕັກຍາພພັດນາອອນເອງ ແລະຂໍາຍາຍຸດຕ່ອ
- ๒) ຄວາມຕ້ອງການເຮັດວຽກຮູ້ຮະດັບຊຸມໜັນ : ເກັບເກີ່ວຄວາມຮູ້
ປະສົບກາຣນົ່ວ່ອງການເປັນຜູ້ນຳຂອງສຕຣີ ເພື່ອກຳຈັດຈຸດອ່ອນຂອງຕົວເອງ
ເຮັດວຽກທຳການພັດນາໃນຊຸມໜັນ ເກັບປະສົບກາຣນົ່ວ່ອງປົງຕິຈິງສູ່

สังคม เรียนรู้ปัญหาของแต่ละชุมชนเพื่อนำไปแก้ปัญหาของตัวเอง และชุมชน เสริมความรู้วันนำไปพัฒนาชุมชนและครอบครัว สร้างพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเปลี่ยนความรู้กับผู้หญิงพื้นที่อื่น ต้องการทราบปัญหาของพื้นที่อื่น เพิ่มศักยภาพของตนเองให้เป็นผู้นำที่ดี อย่างแรกเปลี่ยนบทบาทการเป็นผู้นำที่ดี เรียนรู้การวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา เรียนรู้กระบวนการทำงาน ต้องการพัฒนาเรื่องการจับประเด็น การเปิดโอกาสให้กลุ่มสร้างมีบทบาท การทำงาน กิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ได้รับข้อมูล หรือการแลกเปลี่ยนความรู้ นำกลับมาพัฒนาชุมชนหมู่บ้าน เพื่อให้แก่นนำสร้างเชื่อมโยงปัญหา ของชุมชนตนเอง ให้เกิดความมั่นใจ รู้จักเพื่อนๆ ต่างชุมชน ต้องการ พัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น มีแนวทางที่จะช่วยเหลือเพื่อนชุมชน อย่างมีไมตรีสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนๆ หลายฯ ชุมชน อย่างแรกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

๓) ความต้องการเรียนรู้ระดับเครือข่าย : ยกระดับการเป็นเครือข่ายของผู้หญิง เพื่อขับเคลื่อนการทำงานของผู้หญิง สร้างเครือข่ายกลุ่มผู้หญิง สร้างเครือข่ายการดำเนินงาน ต้องการประสบการณ์ เชื่อมโยงเครือข่าย หาความรู้ในบทบาทของผู้หญิง ทำงานร่วมกับเครือข่าย พัฒนาตัวเองให้มีความมั่นใจ มีความรู้ ความเข้าใจการทำงานกับคนในเครือข่าย เรียนรู้ต่างเครือข่าย เพื่อนำไปพัฒนาคนในชุมชนและขยายต่อชุมชนอื่นๆ การเชื่อมโยงกิจกรรมเข้าสู่การพัฒนาเชิงระบบ ต้องการเรียนรู้ประสบการณ์จากพื้นดินเครือข่าย การเชื่อมโยงเครือข่าย กระบวนการพัฒนาแก่นนำ เรียนรู้เพื่อนต่างเครือข่ายเพื่อไปสร้างการยอมรับของผู้หญิง มองแก่นในสังคม พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของผู้หญิง เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาท้องถิ่น

๒. ဂଡດປະສບກາຣນົກາເພື່ອນາ ບອນພູ້ທ່ຽງກີ່ຮ່ວມອບຮນ

ໂດຍ ພົບຍາ ກ້ວຂາວ
ບັກພື້ນນາຈາວໂສ

ກະບວນກາຣ

ສະກຸນຕິ

- ๑.ແປ່ງກລຸມຄລະພື້ນທີ່ ๒.ໃຫ້ສມາຊີກແຕ່ລະຄນເລ່າປະສບກາຣນົດໆ
ເຮືອງກາຣພື້ນນາ ๓.ປະການທຳນໍາທີ່ຈໍານວຍກາຣພູດຄຸຍ ๔.ຜູ້ທີ່
ດ້ອນກາຣຝຶກຈັບປະເທິດໃຫ້ທຳນໍາທີ່ເປັນເລີຂາ ๕.ຜູ້ທີ່ດ້ອນກາຣຝຶກພູດໃຫ້
ທຳນໍາທີ່ເປັນຜູ້ນໍາເສັນອ

လျော့ပါမင်္ဂလာ

၁၇၉

การนำเสนอและฟีกการพูด สรุปสาระ : ประสบการณ์การพัฒนาชุมชนพื้นที่

ร่วมกระบวนการพัฒนาชุมชนและเครือข่าย ทำหน้าที่ประสานงาน ร่วมมือในการแก้ปัญหาและทำงานพัฒนาชุมชน ทำฐานข้อมูลในชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เป็นแกนนำในการขยายพื้นที่ทำงาน จัดการบริหารงานให้เป็นระบบ ผลักดันให้เกิดกองทุน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน ขับเคลื่อนการทำประชามติ เชื่อมโยงกับเครือข่าย ประสานกับภาครัฐภาคใต้และเอกชน ลือสารข้อมูลในชุมชนสู่ภายนอก ผลักดันให้เกิดนโยบายสาธารณะ

งานพัฒนาคุณภาพชีวิต อาชีพและรายได้ สร้างงาน สร้างรายได้แก่ครอบครัวและชุมชน พื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น พื้นอาหาร พื้นบ้าน รวมกลุ่มผลิตของที่มีในท้องถิ่น พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สร้างจิตสำนึกรักชุมชน ส่งเสริมพลังงานทดแทนก้าวสู่ภาพเพื่อให้ชุมชนมีการพึ่งตนเอง

งานแก้ปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย ทำงานร่วมกับเครือข่าย เพื่อแก้ปัญหาที่ดินของชุมชน เข้าร่วมผลักดันการแก้ปัญหานิระดับ จังหวัด โดยบางคนเป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินระดับจังหวัด ร่วมดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน หนุนช่วยเพื่อนชุมชนที่ถูก ดำเนินคดี เรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชน และหาทางเผยแพร่ปัญหาสู่ สาธารณะ

การพัฒนาเยาวชนและวัฒนธรรม มีการสร้างกลุ่มเยาวชน ดึงเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน ส่งเสริม เยาวชนรวมกลุ่มในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน แปรรูปชีวะ เป็นนักข่าวพลเมืองเล่าปัญหาของชุมชนให้คนทั่วไปได้รับรู้ ร่วมแก้ ปัญหางานไร้สัญชาติ คิดค้นการออกกำลังกายโดยใช้เพลงรองแรง มีปั้นผลกำไรงอกงาม สามารถสื่อสารกับผู้อื่น ผู้ติดเชื้อ โดยใช้ศาสนาบำบัดเข้ามาดูแลเยียวยาสภาพจิตใจ

การพัฒนากลุ่momทรัพย์และสวัสดิการชุมชน มีการรวม กลุ่momทรัพย์ มีทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมเงินก农业生产 ในชุมชน ขยายผลสร้างสวัสดิการชุมชน เกิดกลุ่momโรงสี ข้าวซ้อมมือ ทำปุ๋ย จำหน่ายสินค้า

การร่วมแก้ปัญหานโยบายและกฎหมาย ร่วมผลักดัน พระราชบัญญัติคืนสัญชาติไทย การซ่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาด้าน กฎหมาย ร่วมกันแก้ปัญหาของเพื่อน ผลักดันในการทำแผนชุมชน นำไปสู่การทำแผนยุทธศาสตร์อำเภอ และการจัดการแหล่งน้ำแบบ มีส่วนร่วม

: การสรุปประสบการณ์เดิมของแต่ละเครือข่าย มีความจำเป็นมาก เพราะเป็นพื้นฐานจริงที่ชาวบ้านมีความมั่นใจจาก การปฏิบัติ ความรู้ใหม่ต้องต่อยอดจากพื้นฐานนี้ จะเห็นว่า ประสบการณ์ที่สรุปอกรามมีอย่างหลากหลาย มีทั้งการปฏิบัติ การ ลงแรง คิดค้น วิเคราะห์

: นอกจากนักเรียนจะได้เรียนรู้ประสบการณ์ทางลัด แล้ว นี่คือการทำความรู้จักกัน...ทางลึก...ซึ่งกันและกัน และ กลุ่มย่อยทำให้ทุกคนมีโอกาสพูด เริ่มสะสมความกล้าในการ แสดงออก การยืนต่อหน้าคนจำนวนมากตอนเสนอผลการ ประชุมกลุ่มย่อย

๓. แก่นแก้แห่งการเป็นผู้นำขบวนพัฒนา ภาคประชาชน

โดย จำنجค์ จิตราเบรตัน

วิเคราะห์ภาพโดยมีสาระสำคัญ คือ การเติมเต็มคันคว้ารับรู้เรื่องใหม่ การเข้าถึงแก่นแท้การพัฒนาภาคประชาชน การวางแผนสานสั่งทดสอบสิ่งดีงามต่อคนรุ่นใหม่

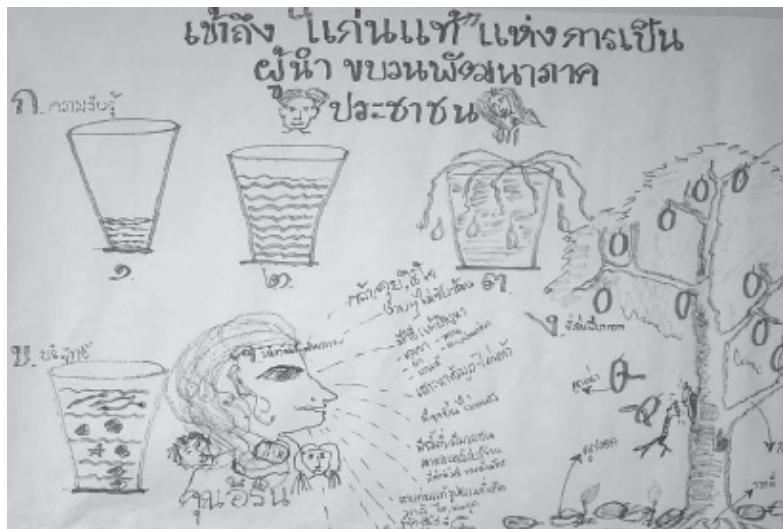
จิตราเบรตัน

๓๓

ผู้นำ : เปรียบเทียบน้ำ ๓ แก้ว

ภาพ ก ผู้นำเป็นแก้วใบที่ ๒ น้ำไม่เต็มแก้ว สามารถเติมเต็มความรู้ใหม่ๆ ได้ เหตุผลที่ไม่เลือกแก้วที่ ๑ เพราะมีความรู้เดิมน้อยเกินไป และเหตุผลที่ไม่เลือกแก้วที่ ๓ เพราะเป็นน้ำล้นแก้วไม่สามารถรับรู้สิ่งใหม่ได้อีก

ภาพ ข จะเห็นว่า水量เกือบเต็มแต่มีร่องต่างๆ ผสมปนเปอยู่มาก การเรียนรู้ของผู้นำต้องเรียนรู้อย่างชัดเจน อย่าให้สับสนปนเปอย่างภาพ ต้องเรียนรู้ให้จริง รู้ให้แจ้ง

ຕະຫຼາມ
ສະບັບ

ກາພ ຄ ກາຣຈາສອບຕົວເອງ ມີເຮື່ອງຮາໃນຊີວິຕໍ່ທີ່ເປັນດ້ານ ບວກແລະ ດ້ານລບ ແຕ່ສິ່ງທີ່ສຳຄັນດື່ອ ແກ້ປົມຫາດ້ວຍວິທີກາຣທີ່ລາກ ຮ່າຍຢຶດຢູ່ນ ປະສານ່າຍຸ່ນ ກລ້າຫານ ຈົງໃຈ ຈ່າຍໄໝເຕັບຂ້ອນ ເສະໜ້າຂໍ້ອມຸລ ມີຈຸດຢືນ ມີພື້ນທີ່ ມີມາລູ້ນ ທຳໄໝຄວອບຄວາເຂົ້າໃຈ ເຮື່ອງງານ ຄຳນົງຄຶ່ງສັກດີຄວົງອອງຄົກຈາ ເຂົ້າຄຶ່ງແກ່ນແທ້ຂອງປົມຫາທີ່ ເກີດຂຶ້ນ ຮູ້ຈັກພື້ນທີ່ ໃຫ້ຄຸນຄ່າຜູ້ອື່ນ

ກາພ ງ ທຸມ້ນເສມືອນຕົ້ນໄມ້ ທີ່ປະກອບດ້ວຍ ລາກ ຕົ້ນ ລູກ ຄ້າລູກດີໜລ່ນລົງພື້ນ ສາມາຮັດກອງກາມໄດ້ ເຮົາທຳອຍ່າງໄວໃຫ້ເປັນຕົ້ນໄມ້ ທີ່ສົມບູຮົນໄໝໄດ້ ເພື່ຈະໄດ້ສ່ວັງຕົ້ນກລ້າ ສືບທອດຕົ້ນໄມ້ພັນຖຸດີ່າ ໄກໃນ ສັງຄມ

“พลังผู้หันมุนเพื่อความเข้มแข็ง งดงาม เติบโตและสืบทอดได้”

ผู้นำ : เป็นอิฐก้อนแรก เป็นฐาน เพื่อไปให้ถึงสิทธิในสังคม มีคนแย่งชิงทรัพยากรามากมาย เช่น ตัวที่ยืนนั้น ไข่ค่าว่าทรัพยากรได้ง่ายกว่าชาวบ้าน ทรัพยากรอยู่ในวงล้อมของอำนาจ แต่เป็นสิทธิของชาวบ้านที่จะได้มีส่วนร่วม ผู้นำเป็นเหมือนอิฐก้อนแรกที่ต่อขึ้นไป หากอิฐก้อนแรกมีปัญหา จะทำให้เส้นทางเดินลำบาก หรืออาจจะทำให้อิฐแตกต่อไปพังลงมาได้ ในขณะที่นายทุนหรือผู้มีอำนาจเหมือนมีสะพานเพื่อขึ้นไปแข่งเอาทรัพยากรได้อย่างง่ายดาย รูปแบบที่ดีและมีคุณค่า คือ เรื่องการซ่วยเหลือดูแลกัน การคำนึงถึงสิทธิชุมชน

“คนสร้างองค์กร และขบวนสร้างคน”

ผู้นำ : ทำความเข้าใจยุทธศาสตร์ ฝ่ากำแพง

กระบวนการของชุมชนที่ต่อสู้เพื่อปักป้องสิทธิชุมชน ปักป้องที่ดินทรัพยากรและวัฒนธรรม ต้องทำทุกมิติ ทุกวิถีทาง เพรียบเสมือนความพยายามในการฝ่าผ่านกำแพงอุปสรรค อันยิ่งใหญ่ ต้องทำลายวิธีการ ทั้งปืน ไฟ ชุดดินหรือเจาะกำแพง ดังนั้นทุกคนจะต้องตื่นขึ้นมา ช่วยเหลือกัน ร่วมมือกัน หาวิธีการที่สร้างสรรค์

เข้าชนเรือรบท จังหวัดพัทลุง.... สถานที่..ที่เราเลือกใช้ นอกจากจะเป็นระยะครึ่งทางของนักเรียนจากจังหวัดประจวบและจังหวัดสตูลแล้ว ยังเป็นเพาะอยู่ติดทะเลสาบสงขลา เจ้าของมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ธรรมชาติ มีเรื่องราวที่ต้องการถ่ายทอดสู่ทุกคนที่มาใช้สถานที่ คือ ประวัติศาสตร์การเสื้อจ่องรากาลที่ ๕ และวิถีชีวิตวัฒนธรรมของลุ่มน้ำทะเลสาบ... ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในภาวะที่ต้องเฝ้าระวัง เพราะชุมชนรอบข้างบ้านเรือนและโรงงาน รวมทั้งเกษตรกรรม ได้ทิ้งน้ำเสียลงมารออบพื้นที่ทาง

ซึ่งเย็นแಡดร่มลมตกล้าดีล่องเรือในทะเล โดยมีเรือแจวและคนตระพื้นบ้านบรรเลง ทุกเช้าได้ชิมขนมครกจากบ้านข้างเคียง มีต้มยำแม่กุ้งทะเลสาบที่ลือชื่อ ซึ่งเจ้าของเรือรบทเอาระดับให้แขกหรือได้ลิ้มรส...มีนัยว่า...ได้มานถึงทะเลสาบสงขลาแล้ว...นั่นเอง

๔. การบ้าน...||และการกิจขับเคลื่อน ชุมชน-เครือข่ายของพู้บ้าอปรม

การบ้านสำหรับนักเรียนทุกคน คือ การจดบันทึก จัดทำแฟ้มข้อมูล และการกลับไปปฏิบัติ คิดค้นรูปธรรมจริงในพื้นที่ ซึ่งจะมีการติดตามในการอบรมของโรงเรียนชาวบ้านครั้งต่อไป

การบ้านรายบุคคล ๑. จัดทำข้อมูลความรู้ของตัวเอง ๒. ทำงานขยายมูลชนในพื้นที่ ๓. อาสาทำงานในชุมชนโดยมีภารกิจชัดเจน ๔. ทำความเข้าใจกับสมาชิกในครอบครัว ๕. คิดค้นทางเลือกใหม่ในการพัฒนา พร้อมบันทึกกระบวนการ ๖. ทบทวนปรับด้านเล็กภายในจิตใจ “สำนึકดี สติดี จิตใจดี จุดยืนดี จิตมั่นคง เสียสละ พอเพียง ใจโปรด”

การบ้านระดับองค์กรชุมชนและขบวนใหญ่ ๑. วางแผนการ มีส่วนร่วม กระจายบทบาทระหว่างแกนนำและสมาชิก ๒. วางแผนการประสานงาน การตัดสินใจ ความโปร่งใสด้านการเงิน ๓. พัฒนาพื้นที่ในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ๔. ค้นหา คุณค่าและภูมิปัญญาชุมชน เพื่อเผยแพร่สู่สังคมและเสนอระดับนโยบาย

จำนวนศึก : ขอให้ผู้ที่ทำการบ้านเล่าให้เพื่อนๆ พึงร่วมบันทึก อะไรบ้าง นี่เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่นักเรียนแต่ละคนจะได้ฝึกการนำเสนอ

๑) การมีละห์ เครือข่ายชุมชนศรัทธาชายแดนใต้ ทำข้อมูล ในแฟ้ม ๒ ส่วน เอกสารข้อมูลเรื่องต่างๆ รูปภาพ และบทบาทหน้าที่ สรุปสาระเข้าไว้รวมເງິນທີ່ເສວານ ເຊື່ອ “ความທ້າທາຍຂອງຜູ້ທີ່ນີ້ໃນຈັງກວດ ກາກໃຕ້” ປັບປຸງນາມາຈາກການພັດນາທີ່ເນັ້ນຮັດຖຸมากກວ່າພັດນາດ້ານຈົດໃຈ

/เข้าร่วมเวทีถอดบทเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการทำงานและการนำ
จุดเด่นมาใช้ในการพัฒนางาน เป็นผู้ช่วยวิทยากรโครงการ พนມ.ของ
ศอปด. และช่วยทำงานเครือข่ายในหลายกิจกรรม รวมทั้งกลุ่มสตรี
ไปศึกษาดูงานที่อำเภอสุคิรินทร์ จังหวัดราชบุรี และลงพื้นที่สอน
ทำน้ำยาล้างจานแก่แม่บ้านในชุมชน เพื่อการรวมกลุ่ม ลดรายจ่าย
เพิ่มรายได้

กามีละห์ อับดุลดำเนิน จากเครือข่ายชุมชนครัวท้าชายแดนใต้ เล่าให้
เพื่อนๆ พึงถึงแฟ้มส่วนตัวเกี่ยวกับงานของเธอ พร้อมโชว์ภาพและเอกสาร
อย่างภูมิใจ

กามีละห์ เล่าว่า สะสมข้อมูลงานตั้งแต่เริ่มทำกิจกรรมกับ
เครือข่ายชุมชนครัวท้าชายแดนใต้ ประมาณ ๑ ปี รวมรวมเป็นภาพถ่ายและ
เอกสารเรียนรู้เรื่องการแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรม
โรงเรียนชาวบ้าน ทำหน้าที่เป็นแกนนำขับเคลื่อนของสาม
จังหวัด ผู้นำต้องแบ่งเวลาให้ถูก ให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกันใน
ครอบครัว ทำงานด้วยความจริงใจ โปร่งใส สร้างความมั่นใจ
สม่ำเสมอ พึงพาตนเองได้

๒) รสิตา ชูยัง หรือนิ จากกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น

นิบokaว่า : เมื่อเริ่มรวบรวมข้อมูลที่กราดกราดเจาย ทำให้ได้ทบทวนตัวเองไปด้วยว่ารู้อะไรมากแค่ไหน มีอะไรอยู่ในเมืองบ้างหรืออยู่ที่ใด ทำไมเอกสารไม่อยู่ในเมือง มีหลายครั้งเมื่อจะใช้มีทันการณ์ เอกสารที่รวบรวมคือ ๑) ข้อมูลโครงสร้างเครือข่ายและเบอร์โทรศัพท์ของแก่นนำชุมชน ๓๔ พื้นที่ และเบอร์โทรศัพท์นักพัฒนา ๒) คำสั่งแต่งตั้งอนุกรรมการของเครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.) ๓) ร่างแก้ไข พ.ร.บ.สัญชาติ ว่าด้วยการคืนสัญชาติไทยให้คนไทยพลัดถิ่นที่เราสร้างกันเอง และร่างของนักวิชาการอาจารย์คณานันติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นำมาเปรียบเทียบกัน ๔) เอกสารการประชุมกับกรมการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งนายไกรศักดิ์ ชุณหะવัณ เป็นประธาน โดยมีข้อเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่ว่าด้วยการคืนสัญชาติไทยให้คนไทยพลัดถิ่น

๓) นางสาวอรุณรัตน หาญทะเล จากชุมชนมอแกลน บ้านทับตะวัน

เล่าว่า : แฟ้มเอกสารที่เก็บตั้งแต่ปี ๒๕๔๙ เกี่ยวกับประวัติการตั้งชุมชน ข้อมูลสำรวจชุมชนนี้เขียนที่จอดเรือของมอแกลน ที่กำลังมีข้อพิพาทกับเอกชน ตอนนี้กำลังเก็บข้อมูลชาวເຫັນຈັງหวัด พังงา โดยให้น้องเยาวชนในเครือข่ายเข้ามาร่วมเก็บ ตั้งเป้าหมายในการสำรวจ ๑๓ ชุมชน เพื่อสืบค้นข้อมูลชาวເລ ແລະให้ชาวເລรู้ประวัติตนเอง อย่างให้ชาวເລมาร่วมกับเครือข่ายผู้ประสบภัยสึนามิมากขึ้น เพื่อร่วมกันผลักดันการแก้ปัญหาในระดับนโยบาย การรวบรวมข้อมูลทำให้ได้เห็นข้อมูลพลาดที่ผ่านมา นำมาสรุปทบทวนวิเคราะห์ วางแผนได้ บทบาทที่หญิงทำในชุมชน คือเรื่องคอมทรัพย์ และกองทุนแก้ปัญหาที่ดิน

๔) นางสาวอาอีฉะ จากกลุ่มคนไทยพลัดถิ่น

เล่าว่า : เมื่อก่อนได้เก็บข้อมูลอยู่บ้าง แต่ไม่จริงจัง ตอนนี้ได้จัดทำรายชื่อແກນนำระดับพื้นที่ จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย และสิทธิของไทยพลัดถิ่น สรุปบทเรียนเกี่ยวกับการปลูกปา จัดทำทะเบียนประวัติพื้นทองที่ด่านสิงขร ทำหน้าที่เป็นนักข่าวพลเมืองของเครือข่าย ช่วยพี่ๆ ในสำนักงาน และทำทุกอย่างที่ทำได้

๕) นางปราณี บุญเทียม จากเครือข่ายฟืนฟูเกษตรลันตา

เล่าและโซ้วภา : ภาพการจัดการป่าชายเลนอย่างครบวงจร มีการปลูกเตยและทำจักسان เป็นผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้าน ในเอกสาร มีขั้นตอนการทำสีน้ำเตย โดยตัดขนาดให้เท่ากัน นำไปเผาไฟ ชุดให้นิ่ม แข็งน้ำอีกสองวัน ตากแดดให้แห้งและย้อมด้วยสี ผึ่งให้แห้งแล้วชุดด้วยมือ นอกจากราคาที่มีภาพไปแสดงสินค้าในที่ต่างๆ และพยายามให้เยาวชนสนใจโดยปานันให้มากขึ้น

หญิง...อวรรณ พากย์ทะเล เยาวชนชาวลา กับอาชีวะ ไทยพัฒน์
กำลังเล่าให้ฟังถึงรายละเอียดในแฟ้มข้อมูลที่ทำขึ้นหลังการอบรมครั้งแรก

จำนวนค์และพิชยา สุปัตริมว่า : ประโยชน์จากการจัดทำ
แฟ้มข้อมูล คือ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่จะจัดกระบวนการให้มาอยู่ใน
ที่เดียวกัน การรวบรวมประสบการณ์ที่ทำมา ใช้ประโยชน์ในการ
สื่อสารกับคนอื่นด้วยความน่าเชื่อถือ และยังสามารถแบ่งปันข้อมูล
ให้คนอื่นได้ด้วย

การมีข้อมูลในมือเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชาวบ้าน เมื่อตน
มีอุปกรณ์ในมือที่ทำให้การนำเสนอและการพูดมีน้ำหนัก ความมีเอกสาร
และข้อมูลอื่น เช่น ข่าวจากหนังสือพิมพ์ เพราะบางเรื่องพูดเองไม่
ศักดิ์สิทธิ์เท่าที่หนังสือพิมพ์ลงข่าว ข้อมูลที่วิทยากรพูดก็สำคัญ ซึ่ง
ต้องเก็บไว้ และทบทวนปรับปรุงตนเอง ต้องมีการวิเคราะห์ประเมิน
แก้ไข มีการคิดค้นสิ่งใหม่ หัดคิดหัดทำ ผิดพลาดแล้วทำใหม่ มี
สรุปประจำ ทุกเดือน

“เข้าใจ เข้าถึง มุ่งมั่น อย่าย เสียสละ เท่าเทียม
โปรด়ใส”

หลังการเข้าอบรมหลักสูตร นักเรียนหลายคนได้มีปฏิบัติการ ทำกิจกรรมในเครือข่ายและข้ามไปสนับสนุนเครือข่ายอื่น ของเพื่อน ซึ่งทีมจัดอบรมต้องเข้าไปสังเกตการณ์ แนะนำ หนุนช่วย ท่ามกลางการปฏิบัติ เช่น

๑. นางยาสา尼 ชูนภกติ เธอเป็นสมาชิกไทยพลัดถิ่นที่ไม่ได้ เป็นแก่นนำ แต่เข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายไม่เคยขาด รวมทั้งเข้าร่วมโรงเรียนชาวบ้านครั้งนี้ด้วย เธอเป็นคนพูดน้อย จนไม่แน่ใจว่า เธอเข้าใจมากน้อยเพียงใด แต่ในช่วงที่เครือข่ายไปปชุมนุมที่ศala กลางจังหวัดระนอง ด้วยเหตุที่ผู้ว่าราชการจังหวัดระนองไม่ยอมให้ คนไทยพลัดถิ่นเดินทางไปประชุมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทำให้เกิดการชุมนุมเพื่อเจรจาและเสนอปัญหาให้ผู้ว่าราชการจังหวัดได้เข้าใจ นางยาสา尼เป็นผู้หู聰คนหนึ่ง ที่ขึ้นบนเวทีหน้าศala กลางจังหวัดระนอง แล้วพูดด้วยน้ำเสียงสะกดทุกคนในที่นั้น จนบางคนกลั้นน้ำตาไว้ไม่ได้...

“ชีวิตฉันเหมือนเต่า...ที่ต้องไข่ทึ่งฝากทรราชไว้...ไม่ได้เลี้ยงลูกของตัวเอง...ฉันเป็นคน แต่ต้องยกลูกให้คนอื่นเลี้ยง...เพื่อจะได้มีสิทธิเหมือนเด็กไทยคนอื่นๆ ทั้งๆ ที่ฉันก็เป็นคนไทย...”

เธอเล่าว่านี่เป็นครั้งแรกที่เธอกล้าพูดในที่สาธารณะ เพราะหลังจากเธอเข้าอบรมและร่วมกิจกรรมต่างๆ เธอเข้าใจแล้วว่า “เธอ มีสิทธิของความเป็นคน” เมื่อคนอื่น

๒. เล็ก แก่นนำไทยพลัดถิ่น ด้านสิงขร เธอพยายามช่วย สมาชิกคนไทยพลัดถิ่นทำกิจกรรมสาธารณะ โดยการปลูกป่า เฉลิมพระเกียรติเพื่อในหลวง และให้คนในสังคมได้เข้าใจคนไทยพลัดถิ่นมากยิ่งขึ้น และเธอพยายามประสานงานติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด และหน่วยงาน

ความมั่นคง แต่เชื่อไม่ได้รับความร่วมมือ กลับถูกข่มขู่คุกคามจากหน่วยงานในท้องถิ่น ท่านกลางความกดดัน ..แต่เชอก็กล้าหาญที่จะทำกิจกรรมดังกล่าวจนสำเร็จ... เพราะเชอมีความมั่นใจว่าเชอมีสิทธิเต็มที่

๓. ภารกิจและทีมผู้หญิงจากเครือข่ายชุมชนศรัทธา ชายแดนได้ พ ragazzi เครือร่วมกับทีมแคนน้ำผู้ชายเป็นแคนหลัก จัดงานมหกรรมชุมชนศรัทธา ซึ่งมีผู้เข้าร่วมงานถึง ๒,๐๐๐ คน ท่านกลางปัญหาความรุนแรงพากເຮືອສາມາດผลักดันให้งานดังกล่าวสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างราบรื่น

๔. ทีมผู้หญิงเครือข่ายภูเก็ตสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ต เป็นทีมที่เป็นแคนหลักในการเสนอปัญหาและเจรจา กับผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต เพาะเชอเหล่านี้มีข้อมูล มีความมั่นใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาและการอบรมในที่ต่างๆ รวมทั้งกลุ่มผู้หญิงเหล่านี้ได้ไปช่วยชาวเลบ้านราไวย์ในการจัดระบบการเงินเพื่อแก้ปัญหานี้นอกระบบ อีกด้วย

“งานเจ้างามเป็นศรีบ้านฝั่งแล มือไกวเปลเทກล່ອມລູກນ້ອຍ...
ທຸກສຽບສິ່ງຫລ່ອຫລວມວິນຍົງຍານ..”

๕. พຶກກາຣວິເຄຣະໜໍ... ໂດຍກາຣລົງສຶກໝາພື້ນທີ່ແລະນຳເສບອ

ກາຮເຂົ້າສົ່ງຂໍ້ມູນກາຣພັດນາຈັງໜວດຕ່າງໆ ໃນກາຄໃຕ້ ພຣີແຜນ
ພັດນາກາຄໃຕ້ ສິ່ງເປັນປ້ານຫາຮາກສູນໜີ່ຂອງຄວາມຍາກຈົນ ແລະ
ກາຣລະເມີດສີທີ່ຂອງປະຊາຊົນ ຫ້ວຂ້ອນ໌ຈະເພີ່ມຄວາມຮູ້ແລະອຳນາຈາກກາຣ
ວິເຄຣະໜໍໃຫ້ກັບນັກເຮືອນໜາວນ້ານ...ເປັນຜູ້ໜົງທີ່...ເປີ່ຍິນໄປ...ທັນທີ !
ໂດຍມີວິທີຍາກ ຄຸນສຍາມລ ໄກຮຽງວົງສ ມາໃຫ້ກາພວມເກີ່ວກັບແຜນ
ພັດນາກາຄໃຕ້ ແລະໜັງຈາກວັບຮູ້ກາພວມເກີ່ວກັບແຜນພັດນາກາຄໃຕ້
ແລ້ວ ...ເພື່ອຝຶກກາຣວິເຄຣະໜໍ ເຮົາຈຶ່ງມີວິທີກາຣໃຫ້ລົງໄປສຶກໝາພື້ນທີ່
ໂດຍກາຣແບ່ງກລຸ່ມ ເປັນ ๔ ກລຸ່ມ ໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າອົບຮົມລົງໄປພັກຄ້າງຄືນໃນ
ພື້ນທີ່ ດັ່ງນີ້

ກລຸ່ມ ១ ຊຸມໝນປົກກະຕັກພັດນາ ຈັງໜວດກູງເກີຕ ປ້ານຫາທີ່ດິນ
ແລະຕ່ອສູ້ຈົນໄດ້ສ້າງຊຸມໝນໃໝ່

ກລຸ່ມ ២ ຊຸມໝນບ້ານທັບຍາງ ຈັງໜວດພັງງາ ປ້ານຫາທີ່ດິນແລະຕ່ອສູ້
ຈົນມືນຕີເພີກຄອນທີ່ດິນທີ່ອກມືຂອບ

ກລຸ່ມ ៣ ຊຸມໝນຫາເລບ້ານທັບຕະວັນ ຈັງໜວດພັງງາ ປ້ານຫາ
ທີ່ດິນຕ່ອສູ້ຈົນມີກາຣແປ່ງທີ່ດິນກັບເອກຊນ

ກລຸ່ມ ៤ ຊຸມໝນຫາເລບ້ານນໍ້າເຄີມ ຈັງໜວດພັງງາ ປ້ານຫາ
ທີ່ດິນ ນໍ້າປະປາ ແລະໄຟຟ້າ

การลงพื้นที่ : ใจที่หลักที่ต้องรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ และนำเสนอในวันต่อไป

- ๑) ปัญหาของชุมชนและสาเหตุของปัญหา
- ๒) กระบวนการและมีวิธีการแก้ปัญหา
- ๓) การจัดแบ่งหน้าที่และทีมงานในชุมชน

การนำเสนอ โดยมีชาวบ้านจากพื้นที่ ซึ่งนักเรียนลงไปศึกษาตามมารับฟัง เพื่อร่วมเพิ่มเติมและร่วมวิเคราะห์ด้วย...บรรยายกาศคึกคักมาก... การรายงานกลุ่มย่อย... มีสาระ ดังนี้

**ชุมชนบ้านทับยาง จังหวัดพัทฯ ชาวบ้านอาศัยมานาน
เอกชนออกเอกสารที่ดินมิชอบ ฟ้องขับไล่และรื้อถอนบ้าน ถูกตัดน้ำตัดไฟ ทำให้บางคนต้องนอนข้างถนน บางคนเส้นโลหิตแตกตาย ชาวบ้านเสนอปัญหาต่อคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ มีการตั้งอนุกรรมการตรวจสอบการออกเอกสาร ซึ่งมีมติให้เพิกถอนที่ดิน ซึ่งออกเอกสารมิชอบ ๑๗๐ ไร่ ทีมประสานงานหลักของชุมชนมี ๓ คน ชุมชนมีการออมทรัพย์ และมีกองทุนแก้ไข**

ปัจุหานี้ มีการประชุมทุกวันที่ ๙ ของเดือน ชาวบ้านในพื้นที่อยู่กันแบบพื้นเมือง มีการปรึกษาหารือ แต่ไม่มีกลุ่มเยาวชน คนทำงานส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ สิ่งที่ประทับใจ คือ ทุกคนทnakับความยากลำบาก บางคนถูกรื้อบ้าน ๒ - ๓ ครั้ง ทำให้เห็นว่าไม่ใช่แต่เราที่ลำบาก การต่อสู้เริ่มจากคนไม่น่าสนใจอย่างมาเป็นกลุ่มที่ต่อสู้ร่วมกัน

มีการวางแผนในการลงพื้นที่อย่างไร กระจายพักรักษาบ้าน แบ่งเป็นทีมๆ ละ ๓ คน คุยกันเองในกลุ่มและคุยกับชาวบ้านอาชญากรรม และตอนเข้าແยักยักษ์กันไปแต่ละบ้าน

ได้อะไรจากโจทย์ที่ให้ อะไรเป็นบทเรียนที่สามารถนำไปเปลี่ยนแปลงชุมชน : พลังความร่วมมือของผู้สูงอายุ ความสามัคคีของคนในชุมชน การต่อสู้ของทับยางเริ่มจาก ๕ ครอบครัว จนปัจจุบันมีทั้งหมด ๘๗ ครอบครัว กว่า ๔๐๐ คน

บทเรียน ถ้าไฟไม่ไหม้บ้าน ก็จะไม่มีการป้องกัน เกิดการสูญเสีย เพราะไม่ได้มีการเตรียมตัว และความสามัคคี เกิดจากถูกกระทำ และเกิดการสูญเสีย

ชุมชนชาวเลบ้านน้ำเค็ม จังหวัดพังงา ชาวเลซอยองค์การชาวเลซอยสุพรรณ ชาวเลซอยโภพัด หลายคนไม่มีบัตรประชาชน เข้าไม่ถึงสิทธิ์ มีหนี้สิน ถูกกดค่าแรง ไม่วู้หนังสือ มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ไม่มีหน่วยงานรักษาเข้าไปช่วยเหลือ ปัญหาหลักคือ ทำให้อยู่กันอยู่่างแออัด มีกิจกรรมของเยาวชนรุ่นใหม่ เช่น การออมทรัพย์วันละ ๑๐ บาท กองทุนข้าวสาร การลงพื้นที่เจอชาวบ้านน้อยเพราส่วนใหญ่ไปทำงาน

ชุมชนมิตรภาพพัฒนา : บ้าน ๕๑ หลังคาเรือน เดิมเป็น กลุ่มคนที่เข้าบ้านหรืออาศัยบ้านคนอื่น หลังประสบภัยสึนามิ รวม กลุ่มกันซื้อที่ดิน โดยใช้สินเชื่อจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ชาวบ้านช่วยกันสร้างบ้านโดยมีองค์กรต่างประเทศสนับสนุนงบ ประมาณสร้างบ้าน แต่การออกแบบบ้านไม่สอดคล้องกับสภาพ อากาศ เมื่อฝนตกหนักจะสาดเข้าบ้าน มีกลุ่มของทรัพย์ และกฎ กติกาของชุมชน มีการปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด เช่น ห้ามเล่น การพนัน หากมีปัญหารือเรื่องยาเสพติดจะถูกไล่ออกจากชุมชน ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง

วิทยากร : จุดอ่อนการเตรียมชุมชนไม่พร้อมมากนัก เพราะ ชาวบ้านไม่อยู่บ้านเสียมาก อย่างไรก็ตาม ชุมชนบ้านน้ำเค็ม เปรียบเทียบให้เห็นว่า แต่ละซอยมีการพัฒนาต่างกัน จากการลงพื้นที่ จะเห็นว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับผลกระทบจากภัยสึนามิ ไม่ได้มีการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ระหว่างกัน จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

ชุมชนชาวเลบ้านทับตะวัน บ้านเรือนจำนวน ๔๗ หลัง หลังภัยหลังสีนามิ เกิดปัญหาที่ดิน โดยนายทุนอ้างสิทธิ์เหนือที่ดิน ที่อยู่อาศัยมานาน และที่จอดเรือถูกกันแนวนเขตไม่ให้ชาวบ้านไป จอดเรือและหาปลา มีการสู้เรื่องที่ดินอย่างจริงจังประมาณ ๕ ปี มีการรวมกลุ่ม เก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ของชุมชน มีการฟื้นฟู วัฒนธรรมเผยแพร่สู่สาธารณะ มีการแบ่งงานเป็นฝ่าย มีกองทุน ที่ดินเดือนละ ๓๐ บาท กลุ่มออมทรัพย์ มีเงินกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท สมาชิกกว่า ๑๐๐ คน อาชีพไม่มั่นคง เช่น รับจำจง ออกรหะเล ปัญหาบริษัทเลี้ยงกุ้งปล่อยน้ำเสียลงทะเล ทำให้มีผลกระทบกับ สิ่งแวดล้อมเพราะน้ำคัน ประการังตาย ปลาตาย วิธีแก้คือ มีการ ประชุมกับตัวแทนบริษัท ผู้ใหญ่ ชาวบ้าน และเสนอให้บริษัททำ บ่อบำบัดน้ำเสีย

ประทับใจ กลุ่มเพาะเห็ด ร้านค้าเยาวชน และศูนย์วัฒนธรรม บอกเล่าเรื่องราวประวัติชุมชนที่ชัดเจน ลูกหลานได้ศึกษาความเป็นมา ของบรรพบุรุษรวมทั้งอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม

วิทยากร : แนะนำการลงพื้นที่ควรซักถามให้รอบด้านในทุก ประเด็น

ชุมชนปลากระตัก จังหวัดภูเก็ต เป็นหมู่บ้านใหม่ ก่อตั้งปี ๒๕๓๗ เดิมอยู่ในพื้นที่เข้าของเอกชนมา ๑๐ ปี ก่อนนายสีนามิต่างคนต่างอยู่ หลังภัยสีนามิถูกไล่ที่ ชาวบ้านจึงรวมกลุ่มกันไปประท้วงที่ศาลากลางจังหวัดภูเก็ตถึง ๔๖ วัน ทำให้เกิดการตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ที่ดินและพบว่าเอกชนออกเอกสารทับที่สาธารณะ จำนวน ๑๐ ไร่ ทางจังหวัดจึงอนุญาตให้ชาวชุมชนปลากระตักย้ายเข้าไปสร้างบ้านในที่ดินดังกล่าวและสร้างบ้านแล้วเสร็จ แต่เอกชนกำลังฟ้องทางจังหวัด อาศีพของผู้อยู่อาศัยในชุมชนนี้ คือ ต้มปลากระตักและทำปลาหวาน มีการร่วมประชุมกับเครือข่ายทุกคนที่ ๒ ของเดือน แบ่งการทำงานเป็น ๓ ทีม คือ ด้านที่ดิน ด้านทรัพยากร ด้านที่อยู่อาศัย มีกลุ่มปลากระตัก ไม่ขอความช่วยเหลือจากคนอื่นจะตั้งสหกรณ์ชุมชนของตนเอง อยากจะตั้งตลาดกำหนดราคาปลาของตนเอง ต่างคนต่างมาจากการจราจรสหวัด แต่ก็กลมเกลียว ต้อนรับด้วยความจริงใจ เป็นชุมชนซึ่งไทยอิสลามและไทยพุทธอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี

ประทับใจการช่วยเหลือของไทยพุทธและไทยมุสลิม การบริหารงบประมาณตามสูนการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีภูมิคุกติกาชุมชนที่ชัดเจน จุดเด่นมีผู้หญิงเป็นแคว้นหน้าในการต่อสู้และผู้ชายสนับสนุนมีจิตอาสาในการทำงาน มีความเข้มแข็งในการรวมตัว ออกไปช่วยเหลือเรื่องหนี้ของกลุ่มชาวเลที่หาดราไวย์ จัดสวัสดิการวันละบาท และตั้งกลุ่momทรัพย์เข้มแข็ง มีการรวมตัวต่อสู้เพื่อสิทธิของตัวเอง มีการทำบ่อ哺บ้าน้ำเสีย มีสูตรการทำปลากระตักตากแห้งและปลาหวาน เรียนรู้การเรียกวรรฐ์ให้จัดการสิทธิการครอบครองที่ดิน ความสามัคคี การรวมกลุ่ม การพึ่งตนเอง การอยู่ร่วมกัน มีการสร้างบ้านเองโดยไม่ได้กู้เงิน

บทเรียนร่วม คือ เมื่อมีภัยหรือปัญหาร่วมจะเกิดการรวมตัวดังเช่น ก่อนภัยสึนามิต่างคนต่างอยู่ เมื่อมีคนมาอ้างเป็นเจ้าของที่ดิน ทำให้มีการรวมกลุ่ม ปัญหาเกิดขึ้นจากภายนอก จะสู้กับภายนอกได้ก็ต้องพัฒนาข้างใน ดังนั้น ชุมชนมีความจำเป็นที่จะต้องรวมกลุ่มกัน เป้าหมายการลงศึกษาพื้นที่ คือ ให้มีการศึกษาปัญหาและกระบวนการแก้ไขปัญหา ก่อนลงพื้นที่ควรคิดและวางแผนล่วงหน้า รวมมีการแบ่งงานกันทำ ควรศึกษาข้อมูลพื้นฐานทุกกิจกรรมของชุมชนจะนำไปสู่การแก้ปัญหา แต่ในการแก้ปัญหาต้องค้นหาเป้าหมายร่วม ชุมชนที่ยืนอยู่ได้ คือ ชุมชนที่มีเป้าหมายร่วมชัดเจน

ที่สำคัญ คือ เมื่อเกิดปัญหาชุมชนมักจะพึงผู้อื่น ดังนั้นต้องมีการรวมตัวเพื่อสร้างความเข้มแข็งตั้งแต่ยังไม่มีปัญหา จึงสามารถจัดการปัญหาได้ทันท่วงที ยกตัวอย่างชุมชนแออัดในเมืองผู้คนมาจากที่ต่างๆ หลากหลาย มีการกระจัดตันให้เกิดการรวมกลุ่มผ่านการทำกิจกรรมกลุ่momทรัพย์ ปัญหาแรกๆ ที่ชุมชนแออัดร่วม

กันแก้ คือ เรื่องน้ำประปา เรื่องไฟฟ้า ทะเบียนบ้าน กีดกราะแส การพึงกันเองและรวมกลุ่มเพื่อป้องกันเอง และผลักดันนโยบายการแก้ปัญหาการໄลที่ และผลักดันการตั้งกองทุนของคนจนเมือง การพัฒนาชุมชน ต้องเริ่มจากกลุ่มเล็ก เช่น การทำผลิตภัณฑ์ ทดแทนของกลุ่มแม่บ้าน การรวมกลุ่ม คือ การที่คนคุยกัน ให้ วางแผน ใจกัน สามัคคีกัน ถ้ารวมเพื่อเรื่องเศรษฐกิจอย่างเดียวคนอาจ ไม่เข้าร่วม เพราะรายได้น้อย แต่...คุณค่าการรวมกลุ่ม คือ การสร้าง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทำให้เกิดพลังของชุมชน

พลังของชุมชนในการแก้ปัญหาแบบยั่งยืน เมื่อไหร่ที่ซึ่งใน เข้มแข็ง เราสามารถผลักปัญหาทุกอย่างออกไปได้ เมื่อมีอนาคตที่ ที่ต้องฝึกอย่างหนักตลอดเวลา เพื่อป้องกันภัย การฝึกไม่หนักจะ ทำให้ข้าศึกสามารถโฉมตีเราได้

.....นอกจากได้ความรู้เป็นกระบวนการแล้ว...นักเรียนยังได้น้ำยาล้างจาน จากฝีมือตัวเองกลับไปวัดคนที่บ้านอีกด้วย โดย...คุณพิชยาได้ สาธิตการทำน้ำยาล้างจานแเกรมพิเศษให้นักเรียนด้วย ซึ่งก็เป็นที่ สนใจอย่างมาก คิดกันว่าครรภะจะดับขั้นเป็นสถาบันทางเลือก เพื่อการพึ่งตัวเอง..

การทำน้ำยาล้างจานร่วมกันเป็นการฝึกอย่างหนึ่ง และสามารถใช้กิจกรรมนี้อ่อนคนทั้งชุมชนได้ ทำให้รู้ว่าในยามดับขันใครเป็นมิตรแท้ เรียนรู้ว่าในนิสัยอย่างไรและควรจะบริหารจัดการอย่างไร “กลุ่ม” มีความหมายในทุกเรื่อง ทำให้สามารถไว้วางใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้กลุ่มยังสามารถจัดการคนและฝึกคนให้ทราบพลิกธิชี่งกันและกัน

๖. ระดมความเห็น...ไปรษณีย์ “การพัฒนาโดยชุมชน กับการพัฒนาจากคนนอก”

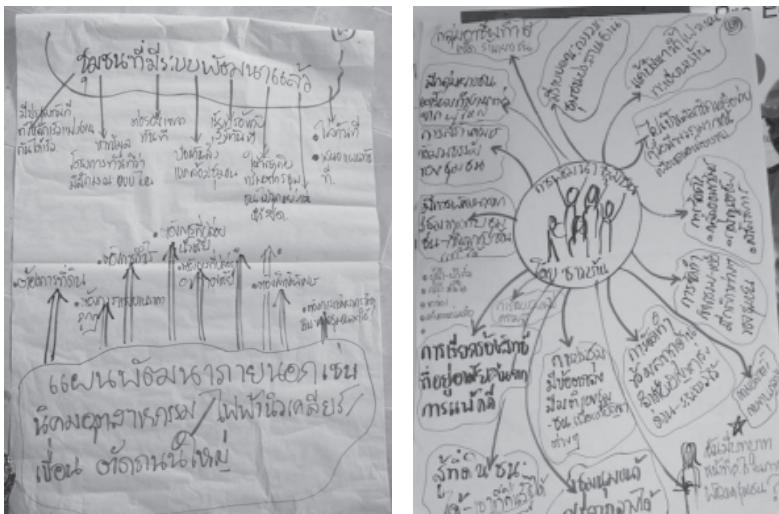
โดย จำเบิร์ค จิตราบีรัตน์

การระดมความเห็น เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้เกิดการแลกเปลี่ยน
ร่วมกัน สรุปดังนี้

การพัฒนาโดยชุมชน ชุมชนมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กองทุนกลุ่มออมทรัพย์และสวัสดิการ กลุ่มอาชีพ ศูนย์วัฒนธรรม มีการแก้ปัญหาเรื่องน้ำ ไฟ ถนน ทะเบียนบ้าน มีการพัฒนาเด็กเยาวชน ผู้หญิง ผู้สูงวัย อาชญากรรม พิภาร มีการจัดทำข้อมูล การอบรมเพิ่มเติมความรู้ การเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อนำเสนอการแก้ปัญหาในระดับนโยบาย

การพัฒนาโดยคนนอก ต้องการที่ดิน ต้องการกำไร ต้องการแรงงานราคาถูก มีการปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำ ลำคลอง มีการปล่อยมลพิษออกสู่อากาศ ทุนต้องการสิทธิพิเศษ ทุนต้องการทรัพยากรวัตถุดิบจากชุมชนมาใช้ในการผลิต

“การพัฒนาภาคประชาชนการพัฒนาโดยชุมชน”

๕๔
ส่วนบุคคล

สรุป : ชุมชนที่มีระบบพัฒนา และมีการเตรียมพร้อม เพื่อชัยชนะกับโครงการขนาดใหญ่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ต้องมี คุณสมบัติ ดังนี้ ตั้งหลักให้เร็ว มีการประชุมทันที มีการแบ่งงาน กันทำ หาข้อมูลเกี่ยวกับโครงการให้ชัดเจน หาแนวทางป้องกันไม่ให้ ภัยแฝงแยก แทรกแซง ต่อรองเจรจาเรียกร้องตามสิทธิตาม รัฐธรรมนูญ เร่งเสนอแผนเกี่ยวกับการปกป้องทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมของชุมชน รวมกลุ่มขับไล่ทันทีถ้าไม่สนใจข้อเสนอของ ชุมชน

๗. เกมส์คลายเครียด ลับสมอง

พีกกัก遮การวางแผน

: เกมส์เปิดเชิงรัง

ภายหลังการนำเสนอคลุ่มย่อยแบบมาราธอนและสรุปเพิ่มเติมจากวิทยากรแล้ว นักเรียนดูท่าเครียดกันมากจึงผ่อนคลายด้วย...
เกมส์เปิดเชิงรัง

วิธีการเล่น มีเก้าอี้ว่าง ๑ ตัวแทนรัง ผู้เล่นเป็นเปิด ๑ ตัวทำหน้าที่เดินไปปิดเชิงรังที่ว่าง ส่วนผู้ที่นั่งต้องวางแผนแล็บที่นั่ง ฝ่าระวังรังไม่ให้เปิดผู้เล่นไปนั่งรังที่ว่างได้ทัน

หลังจากการเล่นเกมส์ผ่านไปหนึ่งหรือสองรอบ วิทยากรซักถาม “ทำไมบางคนไม่ริ่ง ทำไมบางคนวิ่งไปมาจนเหนื่อย” คำตอบแตกต่างหลากหลาย ท่ามกลางเสียงหัวเราะ

ข้อสังเกต : หลังจากการเล่นเกมส์ผ่านไปสามรอบ มีผู้เล่นบางคนลูกขี้นมาเป็นแกนนำในการวางแผน เมื่อมีการวางแผน การวิ่งป้อมกันรังมีระบบขึ้น ไม่สับสน เป็นการฝึกการทำงานเป็นทีม และการร่วมกันวางแผนได้อย่างสนุกสนาน ผ่อนคลาย

๔. พຶກ...การຮ່ວມກັນຄົດ ຮ່ວມກັນວາງແພບຈາບພື້ນຖີ່

ໃຈຫຍໍ : ຜູ້ເຂົາອປຣມຈະນຳປະສົບກາຮັນໄປໃຫ້ອ່າງໄຣ ໃນເຮືອງ
ອະໄວບ້າງ ແລະ ເຕັລະຄນຈະມີບທບາກອະໄໄນພື້ນທີ່ຂອງຕົນເອງ

ກົດຝາ : ໄກສາມີກຸກຄົນໃນກລຸ່ມແລກເປັນ ແຜນຈະຖຸກນຳໄປ
ປົງປັບຕິກາຮຈິງໃນພື້ນທີ່ ໂດຍຈະມີກາຮລົງໄປຕິດຕາມ ມີຫຼຸດຫຼັງ ຈາກ
ນັກພັດນາແລະທີ່ປົກກ່າວຜູ້ທຸງໄທຢພລັດຄືນຈັງຫວັດຮະນອງ ແລະ
ປະຈຈາບຕີເຮັ້ນຮົງ ມີແຜນຈະຈັດສວສົດິກາຮ້າມໜານ ໂດຍໃຫ້ເຄືອຂ່າຍ
ຈັດກາຮກາເນີນຮ່ວມກັນ ນຳຄວາມຮູ້ທີ່ໄດ້ປະຈາບໃຫ້ຄົນອື່ນໄດ້ຮັບຮູ້ ຈັດ
ສຶກຂາດຸງນາ ກາຮຈັດຕັ້ງເຍົາຫນທຳຂ່າວໃນພື້ນທີ່ ໂດຍໃຫ້ຄົນໃນພື້ນທີ່
ຂ່າຍເກີບກາພ ກາຮຈັດກາຮຂະຍະໃນໜານ ໂດຍເສີ່ງວິທາກຮມາໃຫ້
ຄວາມຮູ້ ແກນນຳຈັດທຳແພີມຂໍ້ມູນປະສົບກາຮັນຕົວເອງ

ຮັບຮູ້
●
ແກ້ມ

กลุ่มผู้หญิงเครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ต วางแผนลงพื้นที่เก็บข้อมูลเรื่องที่ดินเพิ่มเติม หาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาขนาดใหญ่ในจังหวัดภูเก็ต นำประสบการณ์การรวมกลุ่มของที่อื่นๆ ไปปรับใช้ในกลุ่ม ทำกิจกรรมลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน พัฒนาทักษะแก่นำให้สามารถพูดสื่อสารกับคนนอกได้ชัดเจน

กลุ่มผู้หญิงเครือข่ายพื้นฟูเกษตรลันตา จัดตั้งสวัสดิการกลุ่ม และเข้าร่วมสวัสดิการเครือข่าย ให้เยาวชนหันมาสนใจทำเตย ปานันมากขึ้น คิดค้นการออกแบบใหม่ๆ แบ่งหน้าที่ในกลุ่มให้ชัดเจน จัดสถานที่สำหรับขายสินค้าและเปิดร้านริมถนน กลุ่มผู้หญิงจะเข้ามาเป็นแกนนำเครือข่ายเพื่อให้มีบทบาทมากขึ้นแทนการอยู่เบื้องหลัง ร่วมกับเครือข่ายแก้ไขปัญหาที่ดินเสนอโซนดซุ่มชนในที่ดินชาวເລ ວ່າມແລ້ວ ร่วมแก้ปัญหาประมงพื้นบ้าน ใช้พื้นที่ส่วนรวมของหมู่บ้านปลูกปาล์มเพื่อทำกองทุนเครือข่าย และตั้งกติกาในการใช้สอยป่าชุมชน

กลุ่มผู้หญิงเครือข่ายชุมชนศรัทธาจังหวัดชายแดนใต้ แบ่งงานเป็น ๒ ระดับ

ระดับชุมชน กลุ่มผู้หญิงเป็นแกนนำในพื้นที่โดยจะประสาน กับสีเสาหลัก และกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน เช่น อสม. อบต. สร้างอาชีพของกลุ่มสตรีในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ โดยแปรรูปวัสดุในท้องถิ่น เช่น ผ้าบาติก กล่องทิชชู ปลาเค็ม กะลามะพร้าว ตั้งกลุ่mom ทรัพย์และจัดสวัสดิการ

ระดับเครือข่าย แบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน เช่น การประสานงานระดับชุมชน เครือข่ายระดับชาติ ประสานหน่วยงานรัฐ เอกชน ขยายแกนนำในชุมชน สร้างคุณะทำงานของเครือข่าย

กลุ่มเครือข่ายชุมชนจังหวัดพังงา ตั้งกลุ่มเยาวชนที่สามารถสร้างรายได้ให้ตัวเอง เช่น ส่งเสริมฝีกิจการแสดงทางวัฒนธรรม มัคคุเทศก์น้อยสำหรับพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น พิพิธภัณฑ์บ้านนาเค็ม จัดกลุ่มสวัสดิการใหม่ รวมกลุ่มแคนนำหูยิงให้ร่วมทำงานในหมู่บ้านให้ขัดเจน เก็บข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์

เครือข่ายชุมชนจังหวัดพังงา ร่วมเดินขบวนเรียกร้องแก้ปัญหาที่ดิน

៨. ការខ្សោចិត្តរបស់បានប៉ាកិចុប្បន្ន

เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการฝึกอบรมกลุ่มผู้หันปฏิญญาความสำคัญคือ เป็นศูนย์วัฒนธรรมบ้านดินและพิพิธภัณฑ์สีนามิ ซึ่งจัดทำขึ้นหลังจากเกิดภัยพิบัติสีนามิ จัดทำโดยเครือข่ายผู้ประสบภัยสีนามิ โดยใช้เงินบริจาคจากองค์กรต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมีทั้งส่วนจัดแสดง และที่พัก ห้องประชุม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการจัดหารายได้เข้าเครือข่าย และเป็นทุนในการปักป้องทรัพยากร่องด้วย

หลังจากการเข้าชม พังคำบรรยายแล้ว ผู้เข้าร่วมได้มีการแลกเปลี่ยนถึงความรู้สึกความประทับใจในการจัดแสดงเรื่องราวต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงจากจังหวัดชายแดนใต้รู้สึกว่าที่บ้านของเชอค้มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ซึ่งควรจะมีการบันทึกและจัดแสดง เช่นเดียวกัน

จากพื้นภูมิหลังของนักเรียนชาวบ้านทุกคนเป็นสมาชิก “เครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปsm.)” นักเรียนทุกคนจึงเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันให้เกิดการแก้ปัญหาในระดับนโยบาย ทั้งเรื่องที่ดิน ความขัดแย้งการใช้ทรัพยากร และคนชาวยกบุข ทั้งชาวເລີແລະຄນໄຣສັງຫາຕີ ซึ่งขณะนี้มีการเสนอและเจรจาต่อรองอยู่กับรัฐบาล และการอบรมรุ่นนี้ก็เป็นการเติมเต็มศักยภาพให้กับสมาชิก ดังนั้นจึงต้องเชื่อมโยงให้เห็นภาพรวมหรืออยุทธศาสตร์ร่วมกัน

๑๐. ร่วมกันวิเคราะห์ แผนพัฒนาระดับจังหวัด

โดย ปรีดา คงแป้น

จากที่วิทยากรให้ความรู้ภาพรวมของแผนพัฒนาภาคใต้ ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะมีโครงการขนาดใหญ่จำนวนมากต้องอยู่ใกล้ทะเล มีที่ทิ้งน้ำเสีย และมีการขนส่งขนาดใหญ่ ข้อมูลที่สำคัญ คือ เมื่อได้ก็ตามที่มีการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก ก็มักจะมีโรงงานอุตสาหกรรมตามมา เป็นเรื่องที่เครือข่ายต่างๆ จะต้องศึกษาติดตามว่าจะกระทบต่อที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ซึ่งรวมทั้งในทะเลด้วย โรงงานจะมีมลภาวะเกิดขึ้นหรือไม่ มีการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ แผนพัฒนาประเทศกำหนดโดยสภาพพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ แต่ต้องใช้การมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นจริงหรือไม่อย่างไร

ระยะต่อไปแต่ละจังหวัด จะมีเวทีรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนพัฒนาระดับจังหวัด ซึ่งเครือข่ายควรส่งตัวแทนเข้าร่วมแสดงความเห็น แต่หากไม่ได้ทำการเข้าใจกับเอกสารแผนการพัฒนา ล่วงหน้าก็ไปร่วมแสดงความคิดเห็นไม่ได้ วันนี้ก็ลุ่มผู้หญิงมาฝึกทำความเข้าใจแผนพัฒนาแต่ละจังหวัดกัน โดยให้แบ่งกลุ่มเป็นรายจังหวัด

หัวข้อในการศึกษา ดังนี้ ๑) วิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ทั้งด้านบวกด้านลบ ๒) วิเคราะห์ผู้ได้ประโยชน์ ผู้เสียประโยชน์ ๓) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ๔) การเตรียมตัวของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ๕) การกลับไปขยายความเข้าใจในเครือข่าย ๖) ข้อเสนอและทางเลือกของชุมชน

ผลการศึกษาวิเคราะห์แผนพัฒนาของจังหวัดยะลา ปัจจุบัน นราธิวาส พังงา ภูเก็ต ระนอง ประจำบศรีขั้นค์ โดยกลุ่มผู้ห่วงใย สรุปดังนี้

ผลที่จะเกิดขึ้นด้านบวก

ในแผนบอกว่า เศรษฐกิจประเทคโนโลยีขึ้น ส่งเสริมให้ประชาชนได้มืออาชีพใหม่ๆ ลดจำนวนคนว่างงาน ทำให้สินค้าด้านเกษตรกรรมมีราคาดี เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวมีคุณภาพและปลอดภัย แม้ค้า-พ่อค้ารายย่อยมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าทางทะเลฝั่งอันดามัน โรงเรมภัตตาคาร ขนส่ง ภารคมนาคม การสื่อสาร ถนน มีความเจริญรายได้จากการเชิงมากขึ้น

ผลกระทบด้านลบ

แผนพัฒนาเพื่อทุนระบบทบสังคม : เป็นการส่งเสริมให้เฉพาะกลุ่มนึงเท่านั้น โครงการส่วนใหญ่เน้นให้กับนายทุน คนต่างชาติ หรือผู้ประกอบการที่มีเงินทุน โครงการขนาดใหญ่ไม่ได้ส่งผลดีต่อประชาชน ทำให้สูญเสียอาชีพด้วยเดิม คนในพื้นที่จะถูกกีดกัน ภูมิปัญญาชาวบ้านหายไป สมุนไพรตามตั้งถูกทำลาย ประมาณพื้นบ้านไม่สามารถหากินแบบเดิมได้ เกิดอิทธิพลในพื้นที่

ทรัพยากรถูกทำลาย : จะมีการบุกรุกป่าไม้ ทรัพยากร้ายฝ่ายผึ้งจะถูกทำลายหากมีการปล่อยน้ำเสียมีมลพิษและสารเคมีตอกด้าง มีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม มีการแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่ทางทะเลและป่า ทรัพยากรทางธรรมชาติเสียหาย ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน ป่าชายเลนได้รับความเสียหาย การกัดเซาะชายฝั่งมากขึ้น แหล่งน้ำขาดแคลน ขยายที่มีปริมาณสูง

กระทบครอบครัว : ความสัมพันธ์ในครอบครัวน้อยลง วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลง การทำอาชานกิจเปลี่ยน การทำงานไม่สอดคล้อง กับวิถีชีวิต เช่น เดือนถือศีลอด การบริโภคแบบทุน หนี้สินจะตามมา ที่ดินถูก瓜分ซื้อ วิถีชีวิตดังเดิมจะสูญหายไป สินค้าชาวบ้านราคาถูก เกิดสถานที่อยู่บ้านมุขมากขึ้น เกิดชุมชนแออัด

ผู้ได้ประโยชน์

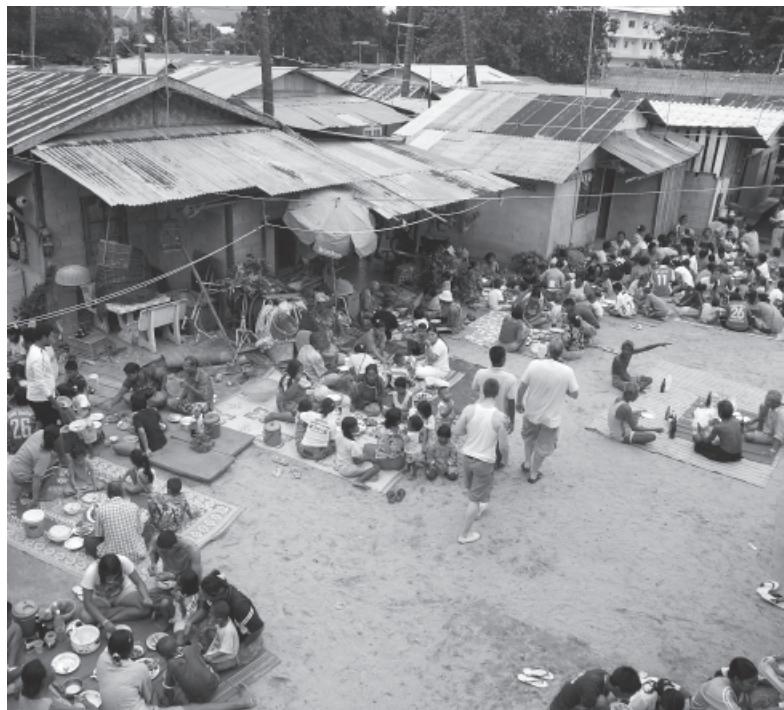
บริษัทต่างชาติ หรือผู้มีเงินทุน บริษัทเอกชน ผู้รับเหมาธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจสปา โรงแรม บ้านจัดสรร และนักการเมือง

ผู้เสียประโยชน์

ประชาชนชาวหมู่บ้านพื้นที่ ชุมชนสูญเสียทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อม เกิดการแย่งที่ดิน เยาวชนติดยามากขึ้น ร้านค้ารายย่อยและอาชีพดังเดิมจะสูญสลาย เพราะเข้าไปทำงานในโรงงานโรงแรม วัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลง ต่างคนต่างอยู่

การเตรียมตัวของเครือข่ายชุมชน เตรียมความพร้อมและป้องกันก่อนที่จะเกิดปัญหา โดยร่วมกันวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของ

แผนพัฒนา ทางทางออกร่วมกัน เปิดให้ทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม ติดตามแผนพัฒนาของจังหวัด หาข้อมูลในเชิงลึก มีการตรวจสอบ

ข้อมูลเพื่อรู้เท่าทัน รวมทั้งเตรียมข้อมูลวิธีชีวิตชุมชนดั้งเดิม แผนชุมชน ฯลฯ เพื่อเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้น แก่ชุมชนและเครือข่าย มีสื่อประชาสัมพันธ์ในการเผยแพร่สู่สาธารณะและสังคม เช่น จัดทำเอกสารประกอบ ทำหนังสือชี้แจง

ตั้งทีมทำงานติดตามแผนโครงการ มีการประชุมหารือ ทั้งระดับ แกนนำ ผู้นำท้องถิ่น สมาชิกชุมชน และเตรียมตัวแทนนำเสนอบัญชา

ของแต่ละท้องที่ จัดไว้ร่วมระดับจังหวัด ประสานกับนักวิชาการ และเครือข่าย ทั้งในและนอกพื้นที่

เสนอการพัฒนาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมอย่างยั่งยืน โดยการ ส่งเสริมการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรม ประเพณีชุมชน การพัฒนากลุ่ม อาชีพ การพัฒนาอุตสาหกรรมครัวเรือน การจัดหาตลาดรองรับ การสนับสนุนกองทุนพื้นฟูวิถีชีวิตที่เน้นการสร้างความสุขมวลรวม

รณรงค์สาธารณะ เพื่อผลักดันให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่าง เท่าเทียมและเป็นธรรม โดยการเผยแพร่ข้อมูลเบริยบเทียบข้อดี ข้อเสียของแผนการพัฒนาต่างๆ สู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเวที สาธารณะ รณรงค์ให้ยุติโครงการที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน

๑๑. ออกแบบกระบวนการณรงค์ ยุติโครงการขุดลอกตะกอนทราย ลุ่มน้ำตากระป่า

โดย จำเบงค์ จิตราบีรัตน์

หลังจากพังการบรรยายของ
วิทยากรในเรื่องต่างๆ คือ สำนึก
สาธารณะ ประสบการณ์การต่อสู้
ของชุมชนต่างๆ ความรู้นี้เป็นอย่างไร
โครงสร้าง การวิเคราะห์พลังของชุมชน
เพื่อทดสอบความเข้าใจ และการนำ
กลับไปปรับใช้ในพื้นที่ ให้นักเรียนช่วยกัน “ออกแบบ
กระบวนการณรงค์ยุติโครงการขุดลอกตะกอนทรายลุ่มน้ำ
ตากระป่า” ด้วยวิธีคิดแบบใหม่ ผู้อาศัยในชุมชนมีสำนึก รักท้อง
ถิ่น มีความร่วมมือในชุมชน เป็นผู้เสียหายได้รับผลกระทบ
โดยตรง ในขณะที่หน่วยงานบอกว่าชุมชนต้องเสียสละ อย่าเป็นตัว
ถ่วงความเจริญ ชุมชนต้องใช้กระบวนการขั้นตอนการต่อสู้อย่างไร

โจทย์ : สถานการณ์ขณะนี้ เรื่องดูดทรัพย์กำลังเดินทางมาจาก
ประเทศสิงคโปร์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำลังเปิดเวทีประชาพิจารณ์
สื่อมวลชนกำลังสนใจ ข้อมูลวิชาการระบุ ระบบนิเวศน์ยานนี้มีความ
อุดมสมบูรณ์ รากปาลลอยตัวไม่สนใจความเดือดร้อนและผลกระทบ
ต่อชุมชน

วิธีการ : แบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น ๔ กลุ่ม ใช้เวลา ๙๐ นาที และนำเสนอผลการระดมความคิดเห็น แต่ละกลุ่มมีการวิเคราะห์ผลกรอบ แล้วแลกเปลี่ยนขั้นตอน วิธีการต่อสู่สรุปสาธารสำคัญ ดังนี้

แผนการชุดลอกตะกอนทรัพยากรุ่มน้ำตะกั่วป่า ครอบคลุมอำเภอคุระบุรีและอำเภอตะกั่วป่า ผลกระทบจะเกิดการกัดเซาะตลิ่งบริเวณหน้าชายหาด ป้าชัยเลน กระชังเดี้ยงปลา ได้รับผลกระทบเรื่อประมงล็อกจะถูกคลื่นจากเรือใหญ่ ต้องมีคนมาทำงาน วางแผนแบ่งขั้นตอนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ สรุปบทเรียนการทำงานเป็นระยะ มีการเก็บข้อมูลสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ระบบนิเวศน์ป้าชัยเลน ผลกระทบวิถีชีวิตที่จะเกิดขึ้น ข้อมูลทางวิชาการเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไปข้างหน้า เช่น การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ โรคภัยไข้เจ็บ อนาคตลูกหลาน ดำเนินการเชิงรุกอาจ

จะเปิดเวทีภาควัชร์กับชาวบ้าน ประชุมเวทีอย่างภายในหมู่บ้าน ระดับตำบล อำเภอ ร่วมกันจัดเวทีในระดับจังหวัด ศึกษาข้อมูลและกระบวนการทำประชาพิจารณ์ของจังหวัด และสรุปให้ได้รับรู้ทั่วโลก ทำไปปลิวๆ ใจ จัดตัวว่าที่เพื่อให้ชาวบ้านได้รับรู้ข้อมูล

หาแนวร่วม ส่งข้อมูลทำความเข้าใจกับภาคอื่นๆ ทั้งเพื่อน เครือข่ายให้มีความพร้อมในการเสนอข่าว ประสานความร่วมมือ นักข่าว สื่อต่างๆ ทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุ ชุมชน แผ่นพับ แบบสอบถามข้อมูล

สร้างแกนนำเพิ่ม ต้องมีแกนนำหลายระดับ ทั้งแกนนำสตรี แกนนำเยาวชน เพื่อสนับสนุนส่วนงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และนอกพื้นที่ ทำความเข้าใจกับชาวบ้านที่ยังไม่ได้รับรู้ข้อมูล เข้าไปพูดคุย แล้วขยายวงให้กว้างขึ้น ผลักดันให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาที่จะมีผลกระทบบนอนาคต ศึกษาขอกฎหมาย รวบรวมข้อมูลต่อรองกับหน่วยงานรัฐ หรืออาจจะประท้วง พึงศัลป์กรองต่อไป

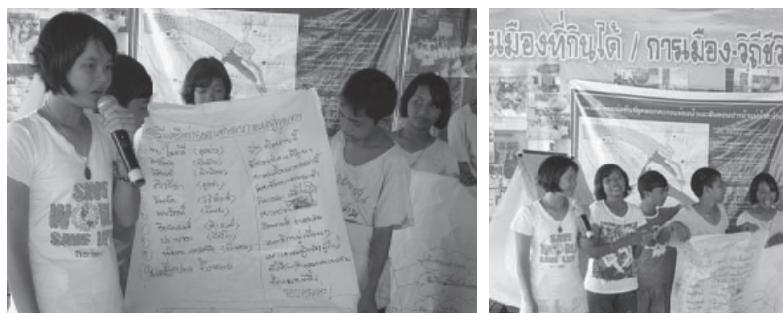
การแลกเปลี่ยนกับวิทยากร สรุปสระ ดังนี้

การประท้วงชุมชนสามารถทำได้ เพราะเป็นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ มาตรา ๖๑ ที่พึงหงษ์หมวดก็คือแผนระยะสั้น กลาง และยาว และปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ การนำประเด็นการดูดทรายมาสู่เวทีสาธารณะ จัดลำดับความสำคัญ ประเมินและทำความเข้าใจทุนและอำนาจทางนักการเมือง ข้อมูลที่สำคัญ คือ ข้อมูลเชิงนิเวศน์ ขอกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูดทราย และกฎหมายแร่ แผนที่ดีต้องมีหลายชั้น ต้องมีความลับ ต้องระวังความเคลื่อนไหว มีการตั้งคำถามและหาคำตอบ เช่น

การดูดทราย ๘ จุด ๒๒ ล้านคิว เอาไปสิงคโปร์ค่าลงทุน ๑,๐๐๐ ล้านบาท จะใช้ระเบียบฉบับใหม่ ขอนถญาตชุดเมื่อไหร่ บริษัทก่อสร้างที่ไหน ใครคือผู้ถือหุ้น

การดูดลอกเพื่อการป้องกันน้ำท่วม ผลการศึกษามีทราย ๒๐๐ กว่าล้านคิว การดูดลอกเพียง ๒๒ ล้านคิว ทำไมไม่ขอนถญาตชุดไปทั้ง ๒๐๐ กว่าล้านคิว แสดงว่าจะขอนถญาตน้อยกว่าใช่หรือไม่

๗๒
●
ศศิภาณ

ระบบนิเวศน์น้ำต่างนี้สัมพันธ์กับนิเวศน์ ๓ น้ำ ตะกอนทราย จะเคลื่อนที่ไม่อยู่ที่เดิม มีทางให้ลงของน้ำใหม่ น้ำซึ่น น้ำลง สัมพันธ์กับปลาวางไข่ เกี่ยวกับน้ำท่วม ปลานิดใหญ่ว่ายวนน้ำ ปลานิดใหญ่ว่ายตามน้ำ น้ำท่วมสัมพันธ์และเอื้อประโยชน์ให้ปลาวางไข่ทำให้น้ำไหลเร็ว ไม่ใช่คุกคัก มันแค่น้ำหลากราก

ชุดทรายจะเป็นการรับกวนสัตว์น้ำหรือไม่ เรารู้ว่าหอยแครง อัญชัญ ปลาอัญชัญใหญ่ มันมีภัยชีวิตที่ผูกพันอย่างมาก ได้ดี นี่คือชุดความรู้ไม่ต้องรอใครอธิบาย คำนี้ได้ทันที ได้ได้ว่าไม่เกี่ยวกับน้ำท่วม จะเอกสาระเบียบนี้มาใช้ไม่ได้ เป็นภาษาที่มีอำนาจ เราต้องยืนยัน

นี่คือระบบนิเวศน์ ๓ น้ำ ไม่ใช่น้ำท่วมที่ลุ่มน้ำสังค河流ภาคอีสาน เข้าตอกกันมานานไม่ต้องสร้างเขื่อนเพื่อปิดกั้นแม่น้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วม ชาวบ้านที่นั่นบอกว่า�้าไม่เคยท่วม รู้แต่ว่าน้ำหลากๆ ทำให้ปลาเข้ามา จากแม่น้ำโขงเกือบ ๒๐๐ ชนิดมาวางไข่ ชาวบ้านก็อาศัยเครื่องมือ จับปลา ตกปลาได้ปลามากิน ที่นั่นเศรษฐกิจในช่วงน้ำหลากมีมากกว่า ๖ เดือน

เรื่องการดูดทรัพย์ตะกั่วป่า วิเคราะห์ให้ได้ว่า เราไม่เชื่อว่าจะ ดูดแล่ ๒๒ ล้านคน ถ้าปล่อยให้ดูดที่นี่ได้ เราคิดว่าต้องไปดูดที่อื่น ออก สิงคโปร์ต้องการทรัพย์ไปปลามาไม่มีสิ้นสุด เป็นส่วนหนึ่งการทำ สะพานเชื่อมเศรษฐกิจใหม่ชายทะเลชายฝั่ง ไม่ได้เกี่ยวกับการ ป้องกันน้ำท่วม แต่เป็นส่วนหนึ่งของการเชื่อมต่อทางถนน ท่าเรือน้ำลึก สองเสริมกันท่องเที่ยว คิดว่าเราສู้ได้ เราวิเคราะห์ทัน ต้อง ออกแบบต่อว่าจะเริ่มอย่างไร เมื่อไหร่

เราต้องสร้างชุดความรู้เชิงนิเวศน์ให้ชัด ต่อสู้วิธีคิดการพัฒนาทำอย่างไร ให้ประเด็นอยู่ที่แจ้งได้ เราลองมาวิเคราะห์ระเบียบขั้นตอนปฏิบัติของกระทรวงมหาดไทยดูว่า คณมหาดไทยตีความอย่างไร เขากิตอย่างไร วิเคราะห์แล้วมาเปรียบเทียบกัน เพื่อสู้กับความคิด หลังจากนั้นร้อนวงศ์ต่อ วางแผนไกเชื่อมโยงกับเชิงนิเวศน์ การคิดงานเคลื่อนไหวเชิงนโยบาย ชุมชน และงานสร้างสรรค์ เราทำอย่างไรให้เห็นภาพ เพราะหากคิดแต่การเคลื่อนไหวก็เป็นทางแคบๆ แต่งานสร้างสรรค์ในเชิงบวกสำคัญ หาพวก นามิตรได้ง่าย นี่เป็นตัวอย่างทรายตะกอนแร่ที่เขาจะชุด ได้จากการค้ามนต์สักดิจิกรชุมชน แต่มีส่วนผสมของแร่ดีบุก เป็นขี้แร่ ในท้องทะเลปากน้ำตะกั่วป่าจะมีก้อนแร่อยู่ และมีแร่แทบทาไลต์ ในกรณีที่ปราภกว่าเป็นแร่ ให้ดำเนินการตามกฎหมายแร่ ต้องมีการขอ

อนุญาตอีก โครงการนี้ต้องเปลี่ยนโครงการและต้องทำรายงานศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทันที ซึ่งจะเอกสารรายออกไปไม่ได้ต้องไปขออนุญาต หรือเข้าข่ายขั้นแร่ออกนอกราชอาณาจักรไม่ได้ต้องเปลี่ยนจากระเบียบชุดทราย เป็นกฎหมายแร่แทน

เรื่องรายได้ ทรายจำนวน ๒๒ ล้านคิวฯ ละ ๒๕๐ บาท รายได้ ๗,๐๐๐ ล้านบาท แต่โครงการนี้ลงทุนแค่ ๑,๐๐๐ ล้านบาท ส่วนต่างกัน ๖,๐๐๐ ล้านบาท เป็นกระบวนการครอบรัฐปั้นหรือไม่ ในกรณีใบอนุญาตดูดทราย โครงการมีอำนาจจากอนุญาตดูดทรายครั้งนี้ ต้องหักห้ามเงิน ๖,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งเป็นเงินของรัฐ ระหว่างเบียบพูดไว้ชัดว่าค่าจ้างการดูดทรายเท่าไหร่ เอการถรายไปเท่านั้น หากเกินต้องคืนรัฐแต่ถ้าเอาไป ๒๐๐ ล้านคิว จะได้เงินเท่าไหร่ ต้องหักห้าม

การฟื้องศาลปักครองยังไม่สามารถฟื้องศาลปักครองได้เนื่องจากเหตุยังไม่เกิด ต้องกระทำการแล้วจึงดำเนินการได้ มีอยู่ในระเบียบและกฎหมายหลายด้าน ต้องดูว่ามีหน่วยงานไหนเกี่ยวข้องบ้าง มีทั้ง พานิชย์ ขนส่ง ผังเมือง ต้องชวนนักกฎหมายมาคุยกัน

จากการสอบถามคนอายุ ๖๐ ปี เมื่อก่อนมีเรื่องวิ่งเข้าออกสะพานเสนา มีน้ำท่วมประจำ ถนนซึ่ว่าอุดมธราวา ตามว่าการดูดทรายจะแก้ปัญหาน้ำท่วมให้หมด เข้าออกว่ามันไม่ได้แก้ปัญหา มันไม่ใช่คลองแต่เป็นทะเล การที่น้ำจะท่วมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าช่วงนั้นน้ำขึ้นหรือน้ำลง แก้ปัญหาน้ำท่วมไม่ได้ มาตรการแก้ปัญหา ก็คือทำแก้มลิงในพื้นที่บางนาสี ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุเกื้อบทั้งหมด จะแก้ปัญหาได้จริงหากความเป็นอยู่ของน้ำไม่ได้ส่งผลต่อน้ำท่วมเลย ระเบียบนี้ต้องตกไป เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง ความมองเรื่องนี้อย่างสร้างสรรค์ เป็นโอกาสในการสร้างความต่อการพัฒนาให้ได้เพื่อพัฒนาชุดความรู้ทั้งหมด ทำอย่างไรให้เห็นประโยชน์ร่วมกัน

ในพื้นที่นี้มีวัตถุโบราณมากมาย เป็นแหล่งลูกปัด จาก
จดหมายเหตุของรัชกาลที่ ๕ ตอนที่เสด็จประพาส เรือจอดที่เกาะ
คอกเขา ลงเรือแล้วยังใช้ไม้คำไม้ต่อ แสดงว่ามันมีกองทรายอยู่ใน
คลองตะกั่วป่า จุดเด่นก็คือแล้วทำอย่างไร ให้น้ำเดิมตรงนี้เป็นแหล่ง
ศึกษาโบราณวัตถุสถานด้วย นี่เป็นฤดูความรู้สึกชุดหนึ่ง

การวิเคราะห์นี้ ครอบทั้งกระบวนการ นำไปปรับใช้ในการ
แก้ปัญหาได้ทุกประเด็น และทุกพื้นที่

๑๒. ဟបວິດີກັບນີ້ເຮືອງສົງຄຣາມນໍ້າ ແລະຮ່ວມວິຄຣາະກຳປ່າວພູ້ຫຼັງໄດ້ຮັບ ຮາງວັດໂນບັດ

ຜູ້ເຂົ້າວ່ວມອ່ານເນື້ອທານ່າວຸ້ຫຼັງທີ່ໄດ້ຮັງວັດໂນບັດ ເພື່ອທົດສອບ
ກາງຈັບປະເຕີນເນື້ອຄວາມ ກະຕຸ້ນສຳນິກແລະໄດ້ເຮີຍນູ້ປະສົບກາງຄົນ
ຜູ້ຫຼັງອີກຄນໍ້າ ສຽງສະະ ດັ່ງນີ້

ຜູ້ຫຼັງຄົນແຮກທີ່ໄດ້ຮັບໂນບັດ ສໍ່ອ Elinor Ostrom ອາຍຸ ๗๖ ປີ
ແລະມີສາරະສຳຄັນທີ່ໄດ້ຮັງວັດ ດື່ນ ຄວາມສາມາດໃນກາງຈັດກາ
ທັນສະນຸພາບຊຸມຊັນ ເປັນງານທີ່ສ້າງກະບວນກາມມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ
ຈົດສຳນິກໃນກາງຈັດກາທັນສະນຸພາບ ໂດຍອົງຄໍກາຮ້າວບ້ານເປັນໜັກ
ເໜັດພຸລເພວະທັນສະນຸພາບເປັນຂອງທຸກຄົນ ມີການກວດສອບສຳເນົາ
ແກ່ນໄມ່ໄດ້ ເພວະໄມ່ຮູ້ຈັກທ້ອງຄືນດີເຫັນຈາກໜັກທັນສະນຸພາບ
ແຕ່ໜັກມີສ່ວນຮ່ວມກັນ ເຊັ່ນ ຕ້ອງໄມ່ມີການຫາປາຖຸດູວາງໄໝ ຕ້ອງມີກຸ່ມາຍ
ເຂົ້າມາເກີຍຂ່ອງ ເຊັ່ນ ຜ້າບ້ານມີເຄື່ອນນີ້ທຳກິນໄມ່ເຫັນຈາກໜັກເຮືອໃຫຍ່

ກາງຮັກໜ້າທັນສະນຸພາບຂອງໂລກໄມ່ຈຳເປັນຕ້ອງຮອໃຫ້ກາງຄົງມາສັ່ງ
ກາງປະຊາຊົນ ທຸກຄົນທ່າວໂລກສາມາດຄຸດແລດໄດ້ ກາງໃຫ້ຮັງວັດໂນບັດ
ເປັນກາງກະທຳໃນສິ່ງທີ່ທ້າທາຍເພວະຕ້ອງກາງໃຫ້ລົດໂລກຮ້ອນ ເປັນ
ກະແສທີ່ໂລກຕ້ອງຄົດ ມີການພັດນາເສເຮົ່ງສູງກົງ ມີການທຳລາຍທັນສະນຸພາບ
ຮ່າມຊາຕີ ກາງຄົງໄມ່ຮູ້ວ່າໃນພື້ນທີ່ອຸດົມສົມບູລົມແກ້ໄໝ ຜ້າບ້ານຕ້ອງ
ເປັນຄົນຫ່ວຍທໍາເອງ ສໍາໜັກວິດີທັນນີ້ເຮືອງສົງຄຣາມນໍ້າ ມີການສັນປາກນໍ້າ
ມີການຄອງຮັບປັ້ນ ດີດ້ກ່າວ້າຈາກຜ້າບ້ານແພັນມາກ

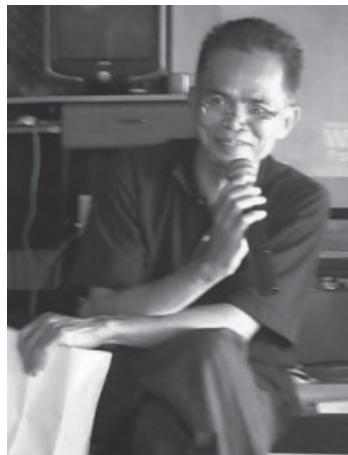
ผู้หญิงไทยพลัดถิ่น “ เพราะเราได้เข้าอบรม ของที่ไม่รู้ก็ได้รู้ ของที่ไม่เคยเห็นก็ได้เห็น คนที่ไม่เคยรู้จักก็ได้รู้จัก ได้รู้ในขั้นตอนหนึ่งๆ สมองไปร่วงไปเยื่อจะ การเมืองก็ได้รู้ สมัยก่อนเห็นทหารกิริ่งเข้าบ้าน เขารอว่ามากราดล้างคนไม่มีบัตร เพราะเราไม่มีบัตรแล้วเราเก็บพูดไม่เป็นด้วย แต่ตอนนี้เราถือว่าเราเป็นคนไทย ไม่กลัวอะไรแล้ว เพราะเจ้าหน้าที่คุณไทย เรายังชาติใหม่มีogn กัน เราต้องทำกิจกรรมร่วมกัน ถ้าพื้นท้องไหนเดือดร้อนถือว่าเป็นชุมชนเรา ก็เดือดร้อนเหมือนกัน ไม่ว่าเรื่องที่อยู่อาศัย เรื่องภัยพิบัติ เราก็ร้อนใจ มาให้เห็นด้วยตาว่าพื้นท้องเรานั้นลำบาก ถือว่าพื้นท้องเจ็บตรงไหนเราก็เจ็บ รู้สึกไม่รู้ แต่กลับเชื่อนายทุน เอาผลประโยชน์ เข้าตัวเอง ชาวบ้านไม่ได้เรียนหนังสือแต่ในห้องที่เขารู้หมด ”

គោរព ការបង្កើត

សេចក្តីថ្លែង
៣១

๑. จิตสาธารณะและธรรมาภิบาล

ดร.นิรุตติ เสนาค้ำ
ประจำสำนักวิชาศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยวิจัยลักษณ์

จิตสาธารณะ (Public Mind) หรือสำนึกสาธารณะ หรือสำนึกเพื่อส่วนรวม เริ่มเข้ามามีอิทธิพลในสังคมไทยในช่วงที่มีการขับเคลื่อนงานประชาสังคมกันอย่างกว้างขวาง แม้ว่าก่อนหน้านี้ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๔ - ๒๕๔๖ แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมชุมชนที่เข้ามามีบทบาทต่อขบวนงานพัฒนา ก็แฝงไปด้วยการสร้างจิตสาธารณะ ด้วยเช่นกัน คนที่เกิดในชนบทสามารถกินข้าวบ้านข้างๆ ได้อย่างไม่ลำบากใจ และเพื่อนบ้านก็สามารถมากินข้าวบ้านเราได้เช่นกัน เพราะเราอยู่กันอย่างพอดีเพียงและแบ่งปัน การสร้างโรงเรียน การสร้างวัด การทำถนน ก็ใช้การระดมกำลังของคนในชุมชน

จิตสาธารณะถูกทำลายโดยระบบทุนนิยม ซึ่งเข้ามามีอิทธิพลต่อประเทศไทยนับตั้งแต่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ ๑ พ.ศ.๒๕๐๔ เมื่อทุนนิยมแทรกเข้ามาในสังคมทำให้คนเห็นแก่ตัวคิดแต่เรื่องส่วนตัว เห็นเรื่องส่วนรวมน้อยลง โดยเฉพาะชน

ขั้นกลาง คิดเรื่องการเลื่อนขั้น ตำแหน่งการศึกษาต้องได้เกรด ชี้ว่าจะเน้นความมั่นคงของตัวเองเป็นหลัก ผู้มีจิตสาธารณะบางกลุ่มอาจจะเริ่มต้นจากปัญหาเชิงส่วนตัว แต่ได้ถูกยกกระดับและเชื่อมโยงไปยังปัญหาที่กว้างขึ้นเพื่อคนอื่น

กระบวนการพัฒนาต้องการจะสร้างจิตสำนึกสาธารณะ เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด หากคนทำงานพัฒนามีมีสำนึกสาธารณะ ไม่มีทางพัฒนาประเทศให้รอดพ้นจากการวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้ การพิจารณาว่าสังคมใดเข้มแข็ง มีจิตสำนึกสาธารณะมากน้อยแค่ไหนจากตัวชี้วัด ดังนี้

- มีการรวมพลังจัดตั้งกลุ่มหรือไม่
- มีการยอมรับในความหลากหลายหรือไม่
- มีการพึงตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือไม่
- มีความตระหนักรถึงประโยชน์ส่วนรวมหรือไม่
- มีการจัดการที่ดีหรือไม่
- มีการคุ้มครองพยากรณ์ธรรมชาติ ใช้อายุคุ้มค่าและยั่งยืนหรือไม่
- มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายหรือไม่

มีจิตสาธารณะไปเพื่ออะไร ครบท่อสู่เพื่อสิทธิของตัวเอง ต่อสู้เพื่อประเทศชาติ แสดงว่ามีจิตสำนึกตัวนี้เป็นกลไกที่ทำให้การพัฒนาเคลื่อนไปได้ ถ้ามีเงินทุ่มลงไปในพื้นที่ แต่ไม่รวมกลุ่มสร้างสำนึกงานก็ไม่สำเร็จ

สังคมใหม่เข้มแข็ง คือที่มีจิตสำนึกสาธารณะมีมากน้อยแค่ไหน หากมีน้อยขบวนงานพัฒนาต้องสร้างให้เกิดขึ้นก่อน เช่น กรณีคลองอู่ตะเภา ถ้าทำให้หยุดที่เกี่ยวข้องรู้ว่าคลองมีความสำคัญอย่างไร จะดูแลรักษาคลองอย่างไร และมาร่วมกันดูแล กระบวนการสร้างสำนึกสาธารณะก็จะเกิดขึ้น

จังหวัดชายแดนใต้ ถ้าทุกคนพร้อมใจกันบอกว่าเราต้องการความสงบและแสดงออกอย่างชัดแจ้ง อาจสร้างความสันติสุขได้

การรวมกลุ่มคอมทรัพย์ การลงทุนร่วมกัน และแบ่งผลให้แก่ สมาชิก เป็นธุรกิจที่ทำเพื่อส่วนรวม เป็นตัวกล่อมเกลาให้เกิดสำนึกรักชาติ

การมีสำนึกรักชาติ หากมีเฉพาะกลุ่มเล็กๆ ก็ต้องทำงานกันโดยลำพัง จะทำอย่างไรให้คนในชุมชนเข้ามาร่วมมากขึ้น ไม่ควรจะมีอุดมคติเกินไป

ดังนั้น ในปัจจุบันการสร้างสำนึกรักชาติ ต้องสร้างภัยให้เงื่อนไขใหม่ ต้องสร้างให้เข้าเห็นประโยชน์ของการรวมกลุ่ม และมีการจัดการที่ดี ธรรมากิษา ไม่ใช่เรื่องสำคัญถ้าเรามีสำนึกรักชาติ

ธรรมากิษา มีประเด็นที่สำคัญ คือ

๑. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตราชฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายและกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภัยให้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ หรือตามอำนาจของตัวบุคคล

๒. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจเชิงกัน โดยมีการให้และการรับข้อมูลที่สอดคล้องจริง ทันการณ์ ตรงไปตรงมา มีที่มาที่ไปที่ชัดเจนและเท่าเทียม มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

๓. หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมี

ส่วนร่วมรับรู้ และร่วมคิด ร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไทยในด้านต่างๆ เช่น การแจ้งความเห็นการได้ส่วนราชการ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชาชนติดอกจากนี้ยังรวมไปถึงการร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบต่อผลของการกระทำนั้น

๔. หลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ได้แก่ ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้เป็นการสร้างกลไกให้มีผู้รับผิดชอบ ตระหนักในหน้าที่ ความสำนึกร่วมกันในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำการของตน

๕. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

๖. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สำนึกร่วมกันในหน้าที่ของตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ขยันอดทน มีระเบียบวินัย และเคารพในสิทธิของผู้อื่น

๑๒. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างหญิงชายและงานพัฒนา

โดย ดร.รernยิน โกิคายาบัน
อาจารย์ประจำสำนักวิชาการจัดการ
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

๔๔
●
ศึกษาดู
ตัวอย่าง

เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจความสัมพันธ์เชิงอำนาจชาย-หญิง
วิทยากรใช้กิจกรรม โดยมีประเด็นการแลกเปลี่ยนของวิทยากร
ดังนี้

- หญิง-ชาย และความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย
- ความสัมพันธ์หญิง-ชายและการพัฒนา
- การปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิง-ชาย และการ
พัฒนา

กิจกรรม ๑ กระบวนการ ตั้งคำถาม แล้วให้นักเรียนครุ่นคิด -
วิเคราะห์แล้วออกไปเขียนในบอร์ดหน้าห้อง

- อะไรคือ “ผู้หญิง” ในความคิดของคุณ หรือเมื่อคุณคิดถึง
“ผู้หญิง” คุณคิดถึงอะไร
- อะไรคือ “ผู้ชาย” ในความคิดของคุณ หรือเมื่อคุณคิดถึง
“ผู้ชาย” คุณคิดถึงอะไร

พูหงส์	พูชาย
แม่	ผู้นำ
ความอ่อนหวาน	คนรับใช้
ความสวยงาม	เจ้าชู้
อดทนอดกลั้น	เสียสละ
ลงทะเบียนด้วยตัวเอง	อิทธิพล
ความอ่อนแอน	บ้าอำนาจ
กับข้าว	สุภาพบุรุษ
ความรับผิดชอบ	เห็นแก่ตัว
ความเข้มแข็งความแข็งแกร่ง	ชี้เกลี่ยด
ครอบครัว	พ่อปลาไหล
ความอ่อนหวาน อ่อนโยน	มักมาก
เสียสละ	เอาเต็จ
ชี้บ่น	นักกรงหัวจุก
เจ้าระเบียบ	เม่าหัว
ชี้จุกจิก	หาเงินในครอบครัว
เรียบร้อย	ผู้รับผิดชอบ
ชี้อิจฉา ชี้นินทา	หัวหน้าครอบครัว
การพัฒนา	ผู้ใช้แรงงาน
ความห่วงใย	เป็นผู้ปกป้อง

พูดถึง	พูดราย
นักจัดการ	ทีบีร์กษา
นักปักครองในครอบครัว	เดียงແບ່ງ
ขาว หมาย สวยงาม อิม	รักษาความปลอดภัย
นักบริหาร	กะເທຍ
นักการเมือง	ເປັນທີ່ວັກ
หัวใจบริสุทธิ์	ຂໍ້ມືໃຫ
นักบริหารจัดการที่ดี	ຊອບໃຊ້ກຳລັງ
เมียด่า	ກິນແລ້າເກ່າງ
ชี้ແຍ	ນາຍໜ່າງ
น่าเกรงขาม	ທີ່ຮະບາຍອາຮມນົ່ງ
กิเลส ตัณหา	ຂໍ້ໂກກ
นักการปฏิบัติ	ເລີ່ມການພນັນ
ชี้หຶ່ງ	ຂໍ້ຫຶ່ງ

เราชี้ได้อย่างไรว่าใครเป็นผู้หญิง-ผู้ชาย

พูดถึง	พูดราย
มีนมเห็นเป็นเต้านม	ມີລູກກະຈະເດືອກ
ไม่มีหนวด	ມີໜຸວດ
ไม่มีขนหน้าแข็ง	ມີຂົນหน້າເຂັ້ງ
อวัยวะเพศหญิง	ອວຍວະເພສ່າຍ

พูหงส์	พูชา
กระป่อง	นุ่งกางเกง
ผ้าคลุม	ไม่มีผ้าคลุมผม
ภูร่างเล็ก	รูปว่างใหญ่
เสียงแหลม	เสียงห้าว
ผวยา	ผอมล้าน

ถ้าเอาข้อมูลที่ระดมความคิดด้านผู้หญิงมาใส่ในด้านผู้ชาย
และเอาด้านผู้ชายมาใส่ในด้านผู้หญิง

- สิงที่ผู้ชายไม่ได้หรือเป็นไม่ได้ คือ แม่ อวัยวะเพศหญิง
มดลูก นมเป็นนม
- สิงที่ผู้หญิงไม่ได้หรือเป็นไม่ได้ คือ ลูกกระเดือก อวัยวะเพศ
ชาย

กิจกรรมระดมความเห็นนี้...พิสูจน์ให้แก่นำที่เข้าอบรม
ทั้งหญิง-ชาย...เข้าใจชัดแจ้งว่า...ทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีความ
สามารถและพฤติกรรมอื่น ๆ...ไม่แตกต่างกัน...ยกเว้น...
เพศสรีระ

- **เพศสรีระ** คือ ความแตกต่างระหว่างหญิงและชาย
ที่เกิดจากความแตกต่างของร่างกาย ความแตกต่างระหว่าง
หญิง-ชาย จะเห็นอนันต์ไม่ร่าจะอยู่ในรัตนธรรมใดหรือ
สังคมใด และความแตกต่างดังกล่าวจะเปลี่ยนแปลงไม่ได้
(ยกเว้นด้วยวิธีการทางการแพทย์)

- **เพศภาวะ** คือ ความแตกต่างระหว่างหญิงและชาย ถูกกำหนดโดยสังคมและวัฒนธรรม ความแตกต่างดังกล่าว จะเป็นตัวกำหนดบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในสังคม กำหนดการครอบครองทรัพย์สิน กำหนดหน้าที่ของผู้หญิง และผู้ชาย กำหนดความสัมพันธ์ของผู้หญิงและผู้ชาย (ใคร เป็นผู้นำ ผู้ตาม) กำหนดคุณค่าของงานที่ทำโดยผู้หญิงและผู้ชาย กำหนดทัศนคติที่สังคมมีกับผู้หญิงและผู้ชาย
- **ความแตกต่างทางเพศสรีระ** เปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่ความแตกต่างทางเพศภาวะอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ความเชื่อเรื่องเพศภาวะต่างกัน จะมีผลต่างกัน ทำให้บทบาทหน้าที่จะถูกกำหนดว่าใครเป็นผู้นำ ใครเป็นผู้ตาม

กิจกรรม ๒ ให้แต่ละกลุ่มเตรียมแสดงละคร ที่แสดงให้เห็นว่า เพศภาวะเป็นอุปสรรคในการทำงานพัฒนา (ใช้เวลา ๕ นาที) แบ่งกลุ่มละ ๑๒ คน ๓ กลุ่ม

กลุ่ม ๑ เนื้อหาของละคร แสดงให้เห็นถึงความยุ่งยากของผู้หญิงที่จะออกไปทำงานเพื่อสังคม ก่อนจะออกจากบ้านต้องทำภารกิจในบ้านแม่บ้านให้เรียบร้อย อาทิ ต้องจัดการเรื่องลูก ทำงานบ้าน จัดการเรื่องการเงินให้คนในบ้าน

นางเอก : นิ ไทยพลัดถิ่น และทัศนา บ้านทับย่าง

กลุ่ม ๒ เป็นเรื่องราวของแก่นนำสตรีมุสลิมที่ทราบการดำเนินโครงการจากจังหวัด แล้วเรียกสมาชิกในหมู่บ้านประชุมสือสารเรื่องราวที่ได้รับทราบ แต่ไม่ได้รับการยอมรับจากที่ประชุมเนื่องจากเป็นผู้หญิง

กลุ่ม ๓ เป็นเรื่องของการสมัครวับเลือกตั้งเป็นนายกองค์กร บริหารส่วนตำบล ผู้สมัครหญิงแสดงวิสัยทัศน์ในเวทีทางเสียงร่วม

นางเอก : ร่ม ทะเลสาบ

กับผู้สมัครผู้ชาย ชาวบ้านจับกลุ่มกันวิพากษ์วิจารณ์ว่าผู้หญิงไม่มีความสามารถในงานการเมือง ผู้สมัครหญิงจึงไม่ได้รับเลือกตั้ง

อาจารย์..อธิบายเพิ่มเติม “อำนาจคืออะไร ?”

- **อำนาจ** หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงและครอบครองทรัพยากร หรือทรัพย์สิน และความสามารถในการใช้ทรัพยากรหรือทรัพย์สินตามเจตจำนงของตนเอง
- **อำนาจเหนือ** หมายถึง ความสามารถในการทำให้บุคคลอื่น กระทำการหรือไม่กระทำการตามเจตจำนงและความต้องการของผู้มีอำนาจ
- **อำนาจจากภายใน** หมายถึง ความสามารถในการทำตามเจตจำนงของตนเองแม้จะขาดกับโครงสร้างอำนาจที่มีในสังคม หรือวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิง-ชาย และการพัฒนา

- ตอบสนองต่อความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ (ทรัพยากร หรือความต้องการถูกจัดจ่ายไปให้ผู้คนที่ต้องการอย่างแท้จริง)
- การดำเนินถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชาย จะนำไปสู่การทำงานพัฒนาที่บรรลุถึงเป้าหมาย
- การพัฒนาที่ดำเนินถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิง-ชาย จะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่มีความเสมอภาคมากขึ้น

หัวข้อนี้นักเรียนสนุก ได้คิดทบทวนเรื่องใกล้ตัวที่ไม่เคยมองมาก่อน เค้าโครงเรื่องละครของแต่ละกลุ่มคิดออกมาจากเรื่องจริง ได้ทั้งการออกแบบคิดค้นการแสดง กล้าแสดงออก และได้เข้าใจเนื้อหาแบบง่ายๆ

กิจกรรมที่ ๓ การดูหนัง เรื่องราวดังของ Erin Brockovich บท
คุณแม่ลูกสาม ซึ่งได้พบเห็นความอยุติธรรม คือ
ผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งหมู่บ้าน
ลงมือจัดการกับความอยุติธรรม และเป็นฝ่ายชนะ แสดงถึงพลัง
แห่งจิตวิญญาณของมนุษย์ ความมุ่งมั่น ความทรหดอดทนในการ
ต่อสู้ เพื่อสิทธิของประชาชนผู้บริสุทธิ์ ผู้หญิงที่ฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ
มาได้ และในระหว่างที่ช่วยเหลือผู้อื่น ก็ต้องช่วยเหลือตัวเองไป
พร้อมๆ กัน

ในระหว่างการทำงาน อีรินบังเอิญไปพบบันทึกข้อมูลทางการ
แพทย์ ซึ่งมีการปิดบังข้อเท็จจริงเกี่ยวกับน้ำที่ปนเปื้อนสารพิษในชุมชน
ซึ่งส่งผลให้เกิดอาการเจ็บป่วยอย่างรุนแรงขึ้นแก่ผู้ที่อาศัยอยู่ใน
ชุมชนนั้น ในตอนแรกไม่มีใครอยากเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ด้วย
ความมุ่งมั่น ในที่สุดก็ได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้านและต่อสู้จน
ชนะคดี

การแลกเปลี่ยนหลังจากการดูหนังเรื่อง Erin Brockovich : ผลสรุป อีรินเป็นผู้หญิงที่ทำงานอย่างมุ่งมั่น มีเป้าหมายใน
การทำงานเพื่อส่วนรวม การทำงาน มีศิลปะการต่อสู้ การใช้
ข้อมูลในการต่อสู้ สร้างข้อต่อรอง มีความกล้า ความพยายาม
มีความอดทนอดกลั้นสูง สู้เพื่อครอบครัว สู้เพื่อคนที่รัก การ
เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส หาแนวทางร่วมครอบครัวก็ต้องเข้าใจ

๓. บทบาทผู้หญิง... จากปัญหาในชุมชนເຊື່ອມໂຍງ ໄປສຸກາຮແກ້ປັນໂຍບາຍ

กรณีศึกษา : ໃຈດ ສວ່າງວາຕະນນ
ຈາກບຸນຍນເກົ້າເສັ້ນ ຈ.ສົງຂລາ

ໃນປີ ພ.ສ. 二五二六 ມີຂ່າວກາຣໄລ້ຮູ້ອໍ້າມູນໜັນເກົ້າເສັ້ນ ໂດຍທາງ
ຮາຊກາຮກລ່າວຫາວ່າໝາວເກົ້າເສັ້ນເປັນຜູ້ບຸນກຸກົກທີ່ດິນສາຮາຮະນະທີ່ດູແລດີໂຍ
ກຽມດນາຮັກໜີ ມີການດຳເນີນກາວລາຍວິທີທີ່ຈະທຳໃຫ້ໝາວເກົ້າເສັ້ນອອກ
ຈາກພື້ນທີ່

ປີ ພ.ສ. 二五三一 ນັກພັນນາໄດ້ສັນບສັນນໃຫ້ໝາວເກົ້າເສັ້ນສຶກຂາດ
ງານ ແລະ ເຂົ້າຮ່ວມປະຊຸມກັບຜູ້ມີປັນຫາທີ່ອູ້ອາສີຍໃນພື້ນທີ່ຕ່າງໆ ຈະໄດ້
ຄວາມຄິດສ້າງຄູນຍົດເດືອນເລື້ອງ ກາຈັດຕັ້ງກລຸ່ມອອນທຽບພົມເປົ້າເປົ້າ
ແກ້ປັນຫາທີ່ອູ້ອາສີຍ

ກາຮຕ່ອສູ້ເພື່ອທີ່ອູ້ອາສີຍຂອງໝາວໍາມູນໜັນເກົ້າເສັ້ນໄດ້ໝາຍວາງອອກໄປ
ຢັ້ງໍາມູນແນວຄລອງສໍາໂຮງ ແລະ ຊຸມໜັນ ກາງຮາມພລັງຂອງໝາວໍາມູນໜັນ
ເພື່ອລັດຄຳກຳລ່າວຫາທີ່ວ່າໝາວໍາມູນໜັນເປັນຜູ້ປັບລ່ອຍນໍາເສີຍລົງຄລອງ ມີກາຮ
ເກົ້າຍະໃນຄລອງ ເຮັກວ້ອງໃຫ້ໜ່ວຍງານຮາຊກາຮ ແລະ ໂຮງງານ ມາຮ່ວມ

ดูแลรักษาคลองกับชาวบ้าน และมีการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงกับเครือข่ายคลองแม่ข่าจังหวัดเชียงใหม่

นอกจาจนั้นชุมชนเก้าเลี้ยงเป็นแก่นนำสำคัญของการสำรวจข้อมูลชุมชนและอัพเดตพร้อมๆ กับการผลักดันพระราชบัญญัติชุมชนและร่วมกับเครือข่ายสัมม ๔ ภาค เพื่อเรียกร้องสิทธิให้แก่คนจนในการเข้าถึงทรัพยากร แต่ก็ภูมายคนจนก็ไม่มีโอกาสได้ผ่าน

ความเป็นผู้หญิงของนางใจดี สาวງอารมณ์ กว่าจะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับในระดับประเทศ เธอต้องฟันฝ่าอุปสรรคมาหลายรูปแบบ เชื่อสามารถก้าวขึ้นมาเป็นประธานชุมชนที่พิสูจน์ให้เห็นว่า ผู้หญิงมีความสามารถ กล้าตัดสินใจ ยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น และเป็นแก่นนำในการต่อสู้ เช่น ครั้งหนึ่งต้องเดินขบวนไปเรียกร้องสิทธิการอยู่อาศัยในที่ดิน เธอใช้เยาวชนเป็นแกล้วหน้าและให้ผู้หญิงเป็นแก่นนำในการเจรจาต่อรอง มีผู้ชายอยู่แกล้วหลัง

ภาพถ่ายทางอากาศแผนที่ชุมชนเก้าเส้ง

ประสบการณ์การต่อสู้ที่ยาวนานและต่อเนื่องของใจดีและชาวชุมชนเก้าเส้ง ส่งผลให้ในปี พ.ศ.๒๕๔๖ ชุมชนเก้าเส้งได้รับเลือกให้เป็นชุมชนนำร่องโครงการบ้านมั่นคง ทำสัญญาเช่าที่ดินกับกรมธนาคารชั้น และมีงบประมาณเพื่อการปรับปรุงชุมชน

: สรุปเรื่องราวของนางใจดีและชาวชุมชนเก้าเส้งที่ดำเนินการจากประเด็นปัญหาในชุมชนและสามารถสร้างแรงกระเพื่อมในระดับนโยบายได้อย่างมีพลังและเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ถือว่าเป็นคุณุปการต่อกันในเมือง การต่อสู้โดยคนเล็กคนน้อย ที่เริ่มจากกลุ่มมองทรัพย์ และการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย เชื่อมโยงไปสู่นโยบาย เข้าร่วมร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ ทำให้คนจนเข้าถึงงบประมาณของรัฐ โดยเป็นชุมชนหนึ่งที่เข้าร่วมกับเครือข่ายسلام ๔ ภาค และผลักดันให้เกิดกองทุนคนจนเมืองหรือสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง ซึ่งเป็นสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในปัจจุบัน

กรณีศึกษา : กัศนา นาเวศบ
แหล่งวบ้าบับยาง
ตำบลถ่ายเหมือง จังหวัดพังงา
กับการต่อสู้เพื่อสิทธิ์ดิน

ทัศนา เล่าว่า บ้านทับย่างมีผู้เข้ามาอยู่อาศัยสมัยที่ยังมี
ประทานบัตรเหมืองแร่ตั้งแต่ปี ๒๔๙๐ และอยู่อาศัยมาอย่างปกติ
ไม่มีใครมาอ้างสิทธิ์เหนือที่ดินกว่า ๒๐ ปี ต่อมามาได้มีบุคคลมาอ้าง
กรรมสิทธิ์และกดดันให้ชาวบ้านทำสัญญาเช่า แต่ชาวบ้านไม่ยอม

ภายนหลังมีผู้ใหญ่บ้านมาทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย จนชาวบ้าน
ยินยอมทำสัญญาเช่าที่ดิน เพราะหลังเชื่อผู้ใหญ่บ้านแล้วต้องการ
ทะเบียนบ้าน ไฟฟ้า และเห็นว่าเสียค่าเช่าราคาที่ถูกมาก

ต่อมานานๆ ปี พ.ศ.๒๕๓๐ เริ่มมีการสร้างสนามกอล์ฟเกิดขึ้น
ในพื้นที่ ผู้ใหญ่บ้านให้ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนลงลายมือชื่อ
โดยมิได้ทราบว่าเป็นการรับรองสิทธิ์ของผู้อ้างเป็นเจ้าของที่ดิน

๖ มีนาคม ๒๕๓๔ ชาวบ้านเริ่มทยอยถูกฟ้องขับไล่ การรวมตัว
ของชาวบ้านทับย่างเริ่มก่อตัวขึ้น และร่วมกันระดมทุนคนละ
๕๐๐ บาท เพื่อเป็นกองทุนสำหรับการต่อสู้คดี มีผู้ชายเป็นแกนนำ
และว่าจ้างนายความให้แก้ต่างคดี โดยนายให้ความหวังว่า
ชาวบ้านจะเป็นผู้ชนะ เมื่อกล่าวอ้างกับชาวบ้านว่าได้เงินสัญญาเช่า
แล้วจึงหมดหนทางต่อสู้ ซึ่งมิได้ยกເเอกสาร์ของกรรFTER ครอบครองปรับักษ์
มาเป็นข้อต่อสู้คดี ในที่สุดศาลจึงให้ชาวบ้านทำสัญญาประนีประนอม
ยอมความ และขอเช่าที่ดินต่อไป

ທັສນາແລະ ຂາວບ້ານໄດ້ຮັບບທເຮືອນກາຣຕ່ອສູ້ຄຽງນີ້ອ່າງໃຫ້ປ່າຍງ
ເຄອສະໜັບວ່າກາຣທີ່ຜູ້ໝາຍບາງຄນຂຶ້ນມາເປັນຜູ້ນໍາແລະ ອົງພລປະໄຍ້ໜີ
ສ່ວນຕົວ ເຄາເຈິນທີ່ຂາວບ້ານຮະດມຖຸນຕ່ອສູ້ຄົດໄປໃຊ້ຈ່າຍໜີດທີ່ເຄອເຮີຍກວ່າ
“ເຄາເຈິນໄປພລາຍຸ” ທຳໄໝ໌ຂາວບ້ານຕ້ອງທບທວນຕົວເອງ ປີ ພ.ສ.ເຂດແລ
ຂາວບ້ານຄູກີ່ພົ້ງອືກຄຽງ ທຳໄໝ໌ບາງຄຮ້ອນຕ້ອງຢ້າຍອອກນອກພື້ນທີ່
ຈົນແລ້ວຂາວບ້ານອູ່ເພີຍ ۶۷ ຄຮ້ວເວືອນເທົ່ານັ້ນ ວັນທີ ۵ ມີນາຄມ
ເຂດແລ ມີໝາຍບັງຄັບຄົດມິມາຕິດທີ່ໜ້າບ້ານຂອງທັສນາໃຫ້ຮູ້ຄອນສິ່ງ
ປລູກສ່ວັງອອກຈາກທີ່ພິພາທກາຍໃນ ۳۰ ວັນ ທຳໄໝ໌ເຄອຕັດສິນໃຈສູ້
ອືກຄຽງ ທັສນາພວ່ອມເຂົາບ້ານເປັນເດີມພັນ ສູ້ແບບໄມໝີດຕິດກັບທວພຍສິນ
ອືກຕ່ອໄປ ເຄອຈິນເຮີມຕັ້ນສໍາວົງດູວ່າມີຄຽວເວືອນໄດ້ທີ່ຕ້ອງແຫຼືມະຕາກຮົມ
ເຊົ່າເຮົວ ພບວ່າມີຈຳນວນ ۳ ຄຮ້ວເວືອນ ຈຶ່ງຄຸງກັນວ່າຈະເປັນພື້ນວ່າມ
ຂບວນກາຣຕ່ອສູ້ຄຽງນີ້ ເຊັ່ນ ກາຣໄປໃຫ້ກຳລັງໄຈໃນວັນຂຶ້ນສາລ

۱۸ ມີນາຄມ ເຂດແລ ເປັນຄຽງແຮກທີ່ທັສນາຕ້ອງຂຶ້ນສາລ ເຮືອຄຸຍ
ປໍ່ມູ້ຫາໃຫ້ຜູ້ພິພາກໜາຟັງຈນເຂົ້າໄຈ ແລ້ວຜູ້ພິພາກໜາກົກກາມ ອຸ່ນຄວາມອືກ

ฝ่ายอ้างว่าเข้าต้องการใช้ที่สร้างถนน ทัศนารึงยื่นข้อเสนอว่าหากวันใดที่จะทำการถอนพื้นที่รือถอนบ้านออกไป ผู้พิพากษาประวิงเวลาการรื้อถอนออกไป เพื่อให้เธอได้มีโอกาสหาที่อยู่ใหม่

ในระหว่างที่ทัศนารอคำตัดสิน ทนายความคนหนึ่งแนะนำว่าต้องพูดให้ศาลเห็นว่า ปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากิน มีลูกที่กำลังเรียนโรงเรียนใกล้ๆ บ้าน เป็นการไม่สะดวกถ้าจะต้องย้ายผู้พิพากษาพังเหตุผลจึงให้เวลาอยู่ต่อไปอีก ๑ ปี และเป็นตัวอย่างให้แก่เพื่อนคนอื่นๆ

วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๗ เกิดเหตุการณ์สึนามิขึ้น ชาวทับยางได้มีการเเมรรถไปศึกษาดูงานที่บ้านแหลมป้อม บ้านน้ำเดิม ถือเป็นบทเรียนของการเรียนรู้ แต่ความเคลื่อนไหวของชาวบ้านทับยาง แغانนำลูกชูให้หยุดเคลื่อนไหว กำนัน ผู้ใหญ่บ้านประณามว่าชาวบ้านอยากได้ที่ดินของคนอื่น ถือเป็นความกดดันที่ผลักดันให้ชาวบ้านเคลื่อนไหวต่อไปแม้ว่าจะถูกสร้างภาพว่าเป็นคนที่น่ารังเกียจสร้างความรำคาญให้สังคม

ชาวทับยางได้รับคำแนะนำจากนักพัฒนา และนักกฎหมาย การขึ้นศาลของผู้ถูกฟ้องทั้ง ๑๒ คดีเริ่มขึ้น แต่ครั้นนี้ต่างจากครั้งก่อนๆ เนื่องจากมีชาวบ้านไปให้กำลังใจกันล้นห้องพิจารณา และมีการติดป้ายผ้า เพื่อสื่อสารต่อสาธารณชนถึงความเดือดร้อนและแนวทางการต่อสู้อย่างสันติ

ผู้พิพากษาไกล์เกลี่ย ให้ชาวบ้านอยู่ต่ออีก ๔ ปี เมื่อครบกำหนดแล้วจะไปหาที่อยู่ใหม่ และห้ามไม่ให้มีการฟ้องร้องกันอีก ๔ ปีที่ศาลยึดระยะเวลา จะต้องมีกระบวนการพิสูจน์สิทธิ์อย่างเข้มข้น ชาวทับยางที่ยังอยู่บ้างพื้นที่พิพากษาและผู้ที่ย้ายไปแล้วบางส่วนรวมตัวกันกว่า ๑๒๐ คนเรื่อง เพื่อร่วมกระบวนการพิสูจน์สิทธิ์

ดังนั้นเพื่อให้การเคลื่อนไหวเป็นไปอย่างคล่องตัวจึงต้องมีการระดมทุนที่ประชุมจึงมีมติให้ครัวเรือนที่เข้าร่วมขบวนต้องสมทบทุนเข้าเป็นกองทุนสำหรับการเคลื่อนไหวครั้งนี้ครัวเรือนละ ๓๐ บาท โดยครัวเรือนต้องจ่ายทุกวันที่ ๙ ของเดือน หากค้างจ่ายติดต่อกัน ๓ เดือนจะถูกตัดสิทธิการเป็นสมาชิก การบริหารจัดการกองทุนนี้จะมีคณะกรรมการเป็นผู้ดูแล ซึ่งมีการเปิดบัญชีเงินฝาก และตรวจสอบหลักฐานการเบิกจ่ายเงิน ดังนั้นหากใครไปทำงานในประเทศที่เกี่ยวข้องก็จะมีสิทธิเบิกจ่ายเงินจากกองทุนนี้ได้ เช่น ค่าถ่ายเอกสาร ค่าอาหารค่าเดินทาง เป็นต้น จึงเป็นที่มาของลิ่ท่าว่า “๓๐ บาท รักษาทุกเรื่อง”

นอกจากการจัดตั้งกองทุนแล้ว ชาวทับยางได้มีการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่พิพากษาแล้วว่าเชือโดยเข้าไปคันหาข้อมูลที่สำนักงานอุดสาหกรรมเหมืองแร่ โชคดีที่หลักฐานเกี่ยวกับการขอปะทะบัตรในที่ดินแปลงดังกล่าวยังไม่ถูกทำลายเนื่องจากทางสำนักงานอุดสาหกรรมเหมืองแร่ทราบว่าที่ดินแปลงดังกล่าวมีข้อพิพาทเรื่องสิทธิอยู่ในชั้นศาล ข้อมูลที่ได้ถือเป็นข้อมูล

ชื่นสำคัญ เนื่องจากมีหลักฐานระบุชัดเจนว่าที่ดินพิพาทเป็นที่ดินของรัฐแล้วมีเอกสารมากข้อประทานบัตรเหมืองแร่ ซึ่งข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องกับคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ เรียกได้ว่า “ทั้งพยานเอกสารและพยานบุคคลสอดคล้องตรงกัน” นอกจากนี้ชาวทับยางยังได้มีการจัดทำระบบภูมิสารสนเทศ เช่น การตัดต่อระหว่างช้อนทับ กับภาพถ่ายทางอากาศ โดยได้รับความร่วมมือจากมูลนิธิชุมชนไทยศูนย์ภูมาย ศูนย์ประสานงานบ้านน้ำเดิม และหน่วยงานอื่นๆ

ข้อมูลที่ชาวทับยางได้รวบรวมถูกเสนอให้คณะกรรมการแก้ไข บัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) รวมทั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ชาวทับยางมีความหวังว่าข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำไปใช้เพื่อเพิกถอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินแปลงพิพาทจำนวน ๑๗๐ ไร่

การเคลื่อนไหวของพื้นด่องบ้านทับยาง ยังมีการเชื่อมร้อยและสัมพันธ์กับเครือข่ายอื่นๆ อาทิ เครือข่ายการแก้ปัญหาที่ดินจังหวัดพังงา เครือข่ายผู้ประสบภัยสีนามิ ที่เป็นการรวมตัวกันของผู้ประสบภัยสีนามิ ปัญหาด้านสัญชาติและชาติพันธุ์ ๔ จังหวัด ได้แก่ ระนอง ยะลา ปัตตานี และพังงา นอกจากนั้นตัวของทศนาเองยังเป็นกรรมการร่วมเร่งรัดการแก้ปัญหาที่ดินจังหวัดพังงาซึ่งแต่งตั้งโดยหน่วยงานราชการ

สุดท้ายทศนา สร้างผู้มีบทบาทสำคัญต่อการเคลื่อนไหวเรื่องการเข้าถึงสิทธิ์ในที่ดินของบ้านทับยางสูปว่า การต่อสู้มาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ເຂົ້າແຂວງและชาวบ้านทับยางเกิดการเรียนรู้ในการจัดการปัญหา การทำงานเป็นกลุ่มเป็นก้อน การบริหารจัดการ และการทำงานเป็นเครือข่าย

สรุป : การต่อสู้ของพื้นอังชาราทบยาง ต่อสู้เพื่อให้ตนได้มีสิทธิอยู่อาศัยในที่ดิน ซึ่งไม่ใช่ที่ของเอกชน และบ้านที่สร้างมาด้วยน้ำพักน้ำแรงของตน ซึ่งเป็นพัฒนาการการต่อสู้ว่า ตอนแรกสู้เพื่อให้อยู่ได้เพียงปีเดียว ขยับมาเป็น ๕ ปี และมีเป้าหมายใหญ่ คือ การพิสูจน์สิทธิให้ที่ดินกลับคืนเป็นของรัฐ เป็นการต่อสู้โดยใช้ความรู้ ใช้ข้อมูล ต่อสู้ในรูปของกลุ่ม และที่สำคัญคือจริงจังและจริงใจในการต่อสู้

ประเด็นสำคัญที่มีการแลกเปลี่ยน คือ การรวมคนให้มีพลัง สำหรับกรณีที่มีการเคลื่อนไหวในพื้นที่กว้างๆ เช่น กรณีลุ่มน้ำทะเลสาบจะทำอย่างไร ประเด็นต่อมา คือ เรื่องการสร้างความร่วมมือของคนในชุมชน รวมทั้งประเด็นการเชื่อมต่อระหว่างเยาวชน กับผู้ใหญ่ และประเด็นสุดท้ายเรื่องการแก้ปัญหาที่ดินของผู้ประสบภัยสีนามิ

นายแพทย์สุภัทร สาสุวรรณกิจ แสดงความเห็นว่า ให้ลองนึกถึงคำพูดของประธานาธิบดีHEMAเจ่อ ตุ้ง เมื่อมีคณิตายมี่น คนเป็นเรื่องของศอกนาภารม เมื่อมีคณิตายเสนคนเป็นเรื่องของ สถิติ ระดับความน่าสนใจต่างกัน

กรณีเรื่องเล่าของใจดีและทัศนา เป็นเรื่องเล่าที่ฟังแล้ว น่าสนใจ มีพลัง ซึ่งแตกต่างจากการเล่าเรื่องโดยใช้สถิติ ดังนั้นการ เล่าเรื่องราวของทະแລສາບควรจะเป็นการเล่าถึงวิธีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ไปของคน จะทำให้น่าฟังและมีพลังมากขึ้น นอกจากนั้นแล้วการ เคลื่อนไหวของพื้นดองภาคประชาชน จะต้องเปลี่ยนจากเสียงบ่นมา เป็นข้อมูล อย่างที่พี่ใจดีและทัศนาทำอย่างต่อเนื่อง

อีกด้วยอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ การเคลื่อนไหวของพื้นดองชาว อำเภอจนนะ เรื่องการต่อต้านท่อส่งก๊าซและโรงแยกก๊าซไทย - มาเลย์ ที่มีเสียงบ่นว่าผลผลกระทบจากโรงแยกก๊าซทำให้น้ำในบ่อใช้การไม่ได้ เปลี่ยนมาเป็นการศึกษาข้อมูลอย่างจริงจัง ว่ามีบ่อน้ำกี่บ่อ กันแน่ที่ ใช้การไม่ได้ แล้วก็ส่งตัวอย่างน้ำไปให้นักวิชาการที่มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ตรวจพิสูจน์ มติการต่อสู้จะได้ลึกขึ้น นอกจากนั้น เรื่องการยื่นข้อมูล หรือยื่นจดหมายไปยังหน่วยงานต่างๆ ก็ถือว่า เป็นกระบวนการเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ เพราะถือเป็นการสร้างเครือข่าย

และแสดงจุดยืนให้สังคมรับทราบ เช่น กรณีปากมูล มีการยื่นหนังสือ ๙๙๙ ครั้ง ตลอดจนการขยายจัดกิจกรรม เพราภิกรรม เป็นการเชื่อมคนให้มาเจอกันบ่อยๆ อย่างน้อยเดือนละ ๑ กิจกรรม

หมอสุวัตถรยังสะท้อนอีกว่า ผู้หญิงถือเป็นหัวใจของการต่อสู้ ดังนั้นต้องลูกขึ้นมาเดินແຕわหน้า เมื่อว่าผู้หญิงจะมีภาระเรื่องครอบครัว และหนี้อยมากหน่อย แต่สักพักก็จะข้ามฝ่านและนำพาชุมชนไปได้ ขบวนการต่อสู้ได้มีผู้หญิงไม่ถึงครึ่ง โอกาสชนะเป็นไปได้น้อย ไม่นานการต่อสู้นั้นก็จะเลิกราไป และการต่อสู้เคลื่อนไหวต้องเชื่อมั่นในคนไม่คุ้น ดังกรณีชุมชนทับย่าง จะเห็นว่าการต่อสู้เริ่มต้นอย่างจริงจัง จาก ๓ ครัวเรือน ขยับมาเป็น ๑๒ ครัวเรือน และสามารถเชื่อมโยงคนทั้งหมู่บ้านมาได้

อย่างกรณีที่อึกซูจะนะกีเซ็นเดียวกัน ช่วง ๓ - ๔ ปีแรกๆ ต้องจัดวงคุยเล็กๆ ๕ คน ๘ คน กว่าที่คนจะเข้าใจและออกมากล่าวถึงงานกันมาก เมื่อได้จังหวะหรือถึงเวลาคนก็จะออกมากองคล้ายๆ กับทฤษฎีไร้ระเบียบที่อาจารย์ไซรัตน์ ถิรพันธุ์ นำเข้ามาจากการเยอรมัน มีหลักการอยู่ว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นเสมือนการตั่มน้ำ เรายังไงใส่ฟืนหรือเชื้อเพลิงไปเรื่อยๆ มีอุณหภูมิเหมาะสมน้ำก็จะเดือด จากนั้นก็กลายเป็นโถ แล้วปะทุฝาบน้ำให้โอบพวยพุ่งออกมาย่างมีพลัง ดังนั้นการเคลื่อนไหวไม่ต้องใจร้อนต้องรอจังหวะ อย่าคิดว่าคนเข้าร่วมน้อยแล้วจะเลิกเคลื่อนไหว

เรื่องการสร้างความร่วมมือของคนในชุมชน นางใจดี สว่างอารมณ์ ได้ให้ทศนะว่า การที่ชุมชนเก้าเส้งมีปัญหาถูกใจรือ จำเป็นต้องทำงานด้านข้อมูล เชอจึงเริ่มต้นจากการสำรวจข้อมูล จากนั้นก็บอกเลาถึงปัญหาที่ชุมชนกำลังเผชิญให้ชาวบ้านทราบแล้วก็ชวนชาวบ้านมาร่วมทำงานด้วย แม้บางคนจะปฏิเสธที่จะออกไปเคลื่อนไหวนอกชุมชน ใจดีก็เสนอทางเลือกว่าให้ทำงานในชุมชน

ก็ได้ เช่น การสำรวจข้อมูล เมื่อถึงเวลาประชุมก็ให้เข้าร่วมประชุม เพื่อจะได้รับทราบเรื่องราวของคนที่ออกไปเคลื่อนไหวข้างนอก

นอกจากนั้น ต้องให้ชุมชนรับรู้ปัญหาอย่างลึกซึ้งและดำเนินการแก้ปัญหาด้วยตนเองเท่าที่ทำได้ ไม่ต้องร้องขอหน่วยงานภายนอก เช่น ชุมชนมีปัญหาเรื่องน้ำท่วมขังไม่มีคูระบายน้ำ ก็ให้ชุมชนช่วยออกแรงสร้างคูระบายน้ำ ซ่างก่อสร้างที่อยู่ในชุมชนก็ช่วยกันออกแบบ และควบคุมงาน โดยแกนนำจะประสานกับหน่วยงานภายนอกให้ช่วยสนับสนุนอุปกรณ์ก่อสร้าง ซึ่งการประสานกับหน่วยงานภายนอก ส่วนใหญ่ ใจดีจะรับหน้าที่นี้ ซึ่งในเวลาต่อมาทำให้เธอได้รับการยอมรับจากชุมชนและสามารถดึงชาวบ้านเข้าสู่กระบวนการเคลื่อนไหวได้

สำหรับประเด็นการเชื่อมต่อระหว่างเยาวชนกับผู้ใหญ่ ใจดี สว่างอารมณ์ ให้ความเห็นว่า ต้องใช้กิจกรรมเป็นเครื่อง媒ื่อในการเชื่อม และต้องให้การเรียนรู้แก่เยาวชน เช่น เรื่องการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อต้องการดูแลเด็กให้มีพัฒนาการที่ดีและเหมาะสม เตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียน เมื่อเด็กที่ผ่านกระบวนการดูแลจากศูนย์พัฒนาเด็กแล้ว ต้องหากิจกรรมดีๆ ให้เยาวชนทำ เช่น การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชน ให้มีบทบาทในการช่วยเหลืองานกลุ่มออมทรัพย์ จัดสรรสผลกำไรจากกลุ่มออมทรัพย์ให้เยาวชนกู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้เยาวชนมีบทบาทในการเคลื่อนไหวร่วมกับผู้ใหญ่ เมื่อเด็กและเยาวชนมองเห็นถึงความปราดเปรื่องที่ชุมชนหยิบยื่นให้ พร้อมให้โอกาสแก่เยาวชนให้มีบทบาทสำคัญต่อการทำงานในชุมชนและการเคลื่อนไหวทางสังคม ทำให้เยาวชนชึ้นรับรู้สถานการณ์พอก กับผู้ใหญ่ ทำให้ช่องว่างระหว่างเยาวชนกับผู้ใหญ่ลดลง

ทศนา นาเวศน์ ร่วมแลกเปลี่ยนและให้ความเห็นว่า การแก้ปัญหาที่ดินซึ่งอยู่ในที่ดินราชพัสดุ ต้องยืนยันที่จะทำสัญญาเข้ากับรัฐ

มิใช่นายทุน ต้องใช้ความเป็นเครื่องข่ายมาเสริมให้เกิดพลัง และต่อสู้ภายใต้กรอบของกฎหมาย และให้ความเห็นเพิ่มเติมต่อกรณี ชาวมอแก่นว่า ชาวมอแก่นมีความสามารถแต่ขาดความมั่นใจ และยังติดกรอบทางสังคม ดังนั้นจะต้องสร้างความมั่นใจให้พื้นท้อง ชาวมอแก่นให้มากขึ้น ต่อกรณีการเขื่อมต่อระหว่างเยาวชนกับผู้ใหญ่นั้น ทัศนาแสดงความเห็นว่า ต้องให้เยาวชนมีบทบาทในการทำงาน และร่วมเรียนรู้สถานการณ์ปัญหาและการต่อสู้ของผู้ใหญ่ โดยอาจจะใช้กระบวนการเข้าค่ายเป็นเครื่องมือ รวมทั้งให้เยาวชนกำหนดแผนจัดการชุมชนร่วมกับผู้ใหญ่ ตลอดจนมีกิจกรรมให้เยาวชนดำเนินการเป็นเจ้าภาพเองโดยมีผู้ใหญ่เป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจ เช่น กรณีที่ทับยาง เยาวชนได้จัดตั้งธนาคารขยะและกลุ่มคอมทรัพย์ ซึ่งมีการออมเงินกันทุกวันที่ ๒๙ ของเดือน

นอกจากนั้น นางใจดีได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมต่อกรณีเยาวชนว่า การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชนเก้าเส้งสามารถสร้างความพร้อมให้เด็กก่อนจะเข้าสู่ระบบโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะมีข้อเปรียบเทียบจากคำชี้ชุมของครูโรงเรียนเทศบาล ๓ ว่า ก่อนหน้านี้เด็กเก้าเส้งไม่ค่อยมีสมมารดาวะ แต่เมื่อมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้น เด็กรุ่นหลังๆ เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น อีกประการหนึ่ง การที่ชุมชนเก้าเส้งได้ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีศักยภาพ เช่น ครูสุภี ที่ทำงานมาตั้งแต่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพียงปีก็บัน และได้รับเงินเดือนในช่วงแรกจากการระดมทุนในชุมชนเพียง ๑,๖๐๐ บาทเท่านั้น เมื่อราชการเห็นว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนได้จริง เห็นผลงานเชิงประจักษ์ ต่อมาทั้งเทศบาลและหน่วยงานราชการก็เข้ามาโอบอุ้ม วันนี้เด็กที่ผ่านจากศูนย์พัฒนาเด็กสามารถสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ครอบครัวชุมชน

เก้าสิ่ง เพาะสามารถสอบเข้าเรียนแพทย์ และเป็นจิตรากรที่มีชื่อเสียง มีร่างวัลระดับประเทศกวันดี

หมoSุภารต ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า กรณีคนไทยพลัดถิ่น เป็นเรื่องราวที่มีความซับซ้อน ศาลฎีกาจะยังไม่ทราบ หน่วยงานราชการก็อาจจะรู้ปัญหาไม่ลึกพอ ดังนั้นพื้นองไทยพลัดถิ่นต้องขยัน ทำข้อมูลและต่อสู้กันเป็นเครือข่าย ถ้าสู้ตามลำพังโอกาสชนะจะมีน้อย อย่างเช่นกรณีพื้นองทอก้าชเข้าไปช่วยเพื่อนๆ ที่ตากใบ ไปให้กำลังใจตอนขึ้นศาล หรือกรณีไปช่วยพื้นองที่บ้านครัว นอกจากนั้น องค์กรที่เกิดขึ้นใหม่เยอะแยะ เรายังต้องศึกษาเรียนรู้ของค์กรเหล่านี้ จะได้นำมาเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวต่อสู้ ถ้าทำได้อย่างนี้คำว่า แพ้จะไม่มี เพราะพวกเราต้องอยู่ในชุมชนต่อไป

นางใจดี เสนอเพิ่มเติมว่า เราต้องให้กำลังใจกันและกัน และต้องช่วยเหลือกัน โดยยกตัวอย่างกรณีที่ราชการออกโอนดที่ดิน บริเวณหาดแสนสุขให้กับนายทุนบริษัทงานทวี พื้นองเครือข่ายสลัม สีภาคได้วร่วมกันชุมนุมกดดันให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเพิกถอนกรรมสิทธิ์ การต่อสู้ร่วมกันเป็นกำลังใจให้กัน และเป็นปากเป็นเสียงให้กัน ในที่สุดผู้ว่าราชการจังหวัดก็ประกาศเพิกถอนกรรมสิทธิ์ที่ดินหาดแสนสุข จากนายทุน กลับกลายมาเป็นที่ดินของรัฐ เช่นเดิม

ผู้ดำเนินการเสวนา สรุปว่า การเคลื่อนไหวของพื้นองภาคประชาชน หากเรากดไม่ปล่อย เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ชัยชนะจะเป็นของพื้นองภาคประชาชน นอกจากนั้นบทเรียน การต่อสู้ที่หลากหลายของแต่ละแห่งน่าจะมีการรวมเป็นยุทธวิธีการต่อสู้ภาคประชาชน เป็นองค์ความรู้เพื่อให้พื้นที่อื่นๆ ได้นำไปทดลองและปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ต่างๆ

ได้ อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ครั้งต่อไปน่าจะมีการนำที่เรียน การต่อสู้ดีๆ มานำเสนอ หรืออาจจะให้ช่วยกันขับคิดเพื่อหา ทางออก หรือนำบทเรียนของตนมาช่วยกันวางแผนทางการ ต่อสู้ให้กับเพื่อนๆ ที่ประสบปัญหาคล้ายกัน

บทบาทการต่อสู้เพื่อสิทธิในที่อยู่อาศัยของห้องสองแห่ง นอกจากจะทำให้ห้องสองแห่งยังอยู่ในที่ดินเดิมจนถึงปัจจุบันได้ แล้ว ยังร่วมขยายเครือข่ายสิทธิที่ดินและผลักดันการแก้ปัญหา ระดับนโยบายอีกด้วยเพื่อให้เกิดผลสะเทือนลึกลึกลงไปในชุมชนอื่นๆ และด้วยเหตุนี้เราจึงต้องเรียนรู้และวิเคราะห์โครงสร้างสังคมไทย ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคนจน ทั้งด้านที่อยู่อาศัย คุณภาพชีวิต ศาสนา วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ

๔. โครงสร้างและสถาบันการณ์สังคมไทย

นายแพกย์สุก้าร์ วาสุวรรณกิจ

๑๐๘
ศึกษาดู
แบบ

หมอสุภาร เล่าถึงประสบการณ์ของการเรียนรู้ที่ทำให้เขาเป็นแพทย์ที่มีความใส่ใจต่อความเป็นไปของสังคมและการเคลื่อนไหวของคนเล็กคนน้อยที่เรียกว่าความเป็นธรรมในสังคมว่า ตอนเป็นนิสิตคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ ๒ เป็นครั้งที่สองของการออกค่าย ครั้งนี้รุ่นพี่พามาประนอง ใช้เวลา ๕ วันกระบวนการในค่าย วันแรกฟังอย่างเดียว วันที่สองเขียนป้ายผ้า วันที่สามเตรียมตัวไปหน้าทำเนียบรัฐบาล วันที่สี่ไปเคลื่อนไหวที่หน้าทำเนียบรัฐบาล เช้าไปยื่นหนังสือแก่รัฐมนตรีให้ยอมรับสิทธิของชุมชนในการอยู่กับบ้าน ประสบการณ์ครั้งนั้นมีการประทับกับตัวเอง เล็กน้อย คือโดนตำรวจน้ำชาากไปกระซากมา ประสบการณ์ครั้งนี้ทำให้หมอสุภารเป็นหมอที่เข้าใจสถานการณ์ทางสังคม และเขาเรียกตัวเองว่า “หมอเพียง”

หมอสุภารให้ข้อคิดว่า การเป็นผู้นำต้องเข้าใจว่าปัญหาสังคม มีความซับซ้อนมาก สำหรับเรื่องการต่อสู้ กรณีภูเก็ตที่ต่อสู้กับ

นายทุน กรณีเก้าเส้งต่อสู้กับเทศบาล กรณีชาวจะนะต่อสู้กับโรงแยกก้าช หรือกรณีเขื่อนที่เราคิดว่าสู้กับกรมชลประทาน ความจริงแล้ว ทุกกรณีเรากำลังต่อสู้เชิงโครงสร้าง เพราะปัจจุบันนี้มีอำนาจที่รุกเข้ามาสัมพันธ์กับเรา ๒ อำนาจใหญ่

อำนาจแรก คืออำนาจทุน กรณีเก้าเส้งซึ่งมีภูมิประเทศที่เหมาะสมสำหรับการสร้างรีสอร์ฟหรือให้ชาวต่างชาติเข้ามาพัก นายทุนจะได้กำไรเยอะๆ จะได้นำรายได้เข้าสู่ประเทศ ในขณะที่ชาวเก้าเส้งได้รายได้จากการทำประมงวันละไม่กี่บาท ถ้ามองจากมูลค่าทางเศรษฐกิจนับว่าน้อยมาก มุมมองนี้สะท้อนให้เห็นว่า โลกทั้งโลกถูกครอบด้วยระบบทุน คือเงินเม็ดเงินเป็นสำคัญ นอกจากนั้นกรณีที่อื้ก้าที่กำแพงจะนะ ซึ่งมีการทำรายงานการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ที่พบว่าชาวจะนะจะบุบไปได้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจเล็กน้อยมาก แม้ว่ารายได้จะนำมาเลี้ยงคุณในชุมชนได้สบาย ดังนั้นจึงมีทางเลือกสองทาง คือ รู้แล้วปล่อยให้เข้ารุก หรือรู้แล้วเราจะสู้

อำนาจต่อมา คืออำนาจรัฐ ที่รับใช้อำนาจทุน อย่างกรณีของคุณทัศนาที่พังงา มีชาวบ้านถูกสอบจริยธรรมชั้นสูงเนื่องจากมีคนมาข้อตัว อีกตัวอย่างหนึ่ง การเป็นแพทย์ถ้าต้องการรายได้เป็นผู้อำนวยการของควบคุมการบริโภคยาสูบ ทันทีที่รับตำแหน่งนี้จะมีบริษัทบุหรี่ยกษัยให้จากต่างประเทศเช่นไปรับประทานอาหารพร้อมกับมอบของที่บรรจุเงินประมาณ ๕๐ ล้านบาท และมีเงื่อนไขว่าคุณไม่ต้องทำอะไรมาก เช่น ไม่ต้องออกกฎหมาย ทำงานเพียงแค่การรณรงค์เล็กๆ น้อยๆ ก็พอ อย่างนี้เรียกว่าอำนาจรัฐรับใช้ nationality ที่ส่วนใหญ่อำนาจทุนจะมีอิทธิพลเหนือกว่าอำนาจรัฐ อย่างไรก็ตาม ถ้าสองอำนาจนี้ประสานผลประโยชน์กันได้ลงตัว อำนาจ

ของชุมชนก็จะอ่อนแอลง อีกรสึ่นหนึ่ง จากคำบอกเล่าของเพื่อนซึ่งเป็นหมอด้วยกัน ที่ในมณฑลกว่างสี ประเทศจีน ซึ่งชาวบ้านหมู่บ้านหนึ่งมีฐานะยากจน ขาดแคลนน้ำ ชาวบ้านต้องออกไปตักน้ำในปอน้ำที่อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ ๒ - ๓ กิโลเมตร รัฐบาลต้องการจะย้ายชาวบ้านหมู่บ้านนี้ออกจากพื้นที่ แต่ชาวบ้านไม่ยอม เพราะสิ่งที่เป็นอยู่ เขาไม่ได้เดือดร้อน มันคือวิถีของชุมชน

หมoSูทารเคยถามชาวบ้านที่จะนะว่า ทำไม่ถึงค้านท่อไม่ยอมเลิก เขายังตอบว่าหมอเป็นมนุษย์ ATM ทำงานแล้วมีเงินเดือนแต่ชาวบ้านไม่ใช่ เขายังต้องใช้ทรัพยากรในชุมชนดำรงชีวิต เช่น หะเด ป้าไม้ ทุกสิ่งทุกอย่างคือความเป็นชุมชนของเข้า ถ้าจะต้องออกไปเป็นกรรมกรข้างนอก แล้วความเป็นชุมชนจะเป็นอย่างไร

การพัฒนาของประเทศไทย ที่มุ่งเน้นมูลค่าทางเศรษฐกิจอาจจะส่งผลให้ความเป็นชุมชนหายไป ในขณะที่ฝรั่ง เข้าเห็นจุดดีของความเป็นชุมชนและต้องการรื้อฟื้น เพราะที่ผ่านมาเขายุ่งกันแบบเดียวๆ ต่างคนต่างอยู่ ดังตัวอย่างที่ชัดเจนในประเทศไทยมัน

การต่อสู้กับทั้งอำนาจทุนและอำนาจจารฉัตร ต้องอาศัยอำนาจชุมชน ซึ่งต้องมีผู้นำที่ดี มีการทำงานเป็นเครือข่ายหนุนเสริมซึ่งกันและกัน ถ้าถามว่าเรื่องเชื่อมโยงปากมูลเป็นเรื่องของคนได้หรือไม่ เรื่องของชาวบ้านที่บ้านครัวเป็นเรื่องเดียวกับชาวบ้านที่จะนะหรือเปล่า หลักคิด คือ เราต้องมองว่าปัญหาทุกปัญหาเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน เพราะเรากำลังต่อสู้กับระบบราชการที่ครอบงำด้วยอำนาจทุนและอำนาจจารฉัตร ประเด็นต่อมา เราต้องเปิดสมองรับรู้สิ่งใหม่ การเปิดตัวเองสู่โลกภายนอก เป็นอีกหนึ่งหัวใจของการต่อสู้ อย่าจมอยู่แต่เพียงปัญหาของตัวเอง มิใช่นั่นจะตีบทันหากทางออกไม่ได้ ถ้าเรารอภูมิภาคเลื่อนไหวต่อสู้ร่วมกับเพื่อนๆ

ในเครือข่าย ด้านหนึ่งจะทำให้เราได้เรียนรู้สิ่งใหม่ อีกด้านหนึ่ง จะเป็นการเสริมพลังชึ้นกันและกัน และอาจจะนำพาให้เราชี้จัก คนเดียวความสามารถที่จะช่วยเหลือเราได้อีกด้วย

นอกจากนั้นแล้ว เราไม่ควรคาดหวังคนจำนวนมากๆ ใน การเริ่มต้น เพียงต้องค้นหาคนที่เขาริบเข้าจัง และต้องมีความรู้สึกว่า เป็นพวกรของเราริบๆ การปฏิวัติของประเทศไทยอยู่ๆ ทำกันเพียงไม่กี่คน อย่างประเทศไทย เริ่มต้นจากคนเพียงแค่ ๓ คน ประเทศไทยเราเริ่ม จากคนเพียง ๗๐ - ๘๐ คน โดยใช้เรือประมงยกพลขึ้นบกไปคุยกับ ชาวบ้าน จนชาวบ้านไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล กระทั้งสามารถปฏิวัติได้ สำเร็จ

แต่อย่างไรก็ตาม เราต้องทำงานมวลชนควบคู่กันไปด้วย ต้อง ขยันคุย เพราะคุยเท่านั้นที่จะครองโลกได้ และเกาะติดกับพื้นที่ สำหรับชาวบ้านต้องต่อสู้ด้วยมวลชน แต่นักวิชาการต่อสู้ด้วยข้อมูล เพราะเขามีความสนั้นด ดังนั้นต้องดึงนักวิชาการมาเป็นพวกร อย่าง กรณีจะนะ มีนักวิชาการมาช่วยเหลือคน โดยเฉพาะผู้ช่วย ศาสตราจารย์ประสาท มีแต้ม จะช่วยค้นข้อมูลเรื่องพลังงานใน อินเทอร์เน็ต แล้วมาเล่าให้ชาวบ้านฟัง รวมทั้งเขียนบทความ สื่อสารในวงกว้างด้วย อีกวิธีหนึ่งที่ต้องทำความคู่กันไป คือ การเคลื่อนไหวเพื่อกดดัน หรือบางคนอาจจะเรียกว่าประท้วงก็ได้ถือว่ามี ความสำคัญ

จากบทเรียนที่เห็นมาไม่ค่อยมีการเคลื่อนไหวที่ไหนที่ไม่ใช่วิธี การประท้วงกดดัน เพราะวิธีการนี้ถือเป็นการสร้างทีม และเป็นการ รวมพลังของชุมชน แต่ต้องคุณมวลชนให้อยู่ ถ้ามวลชนผ่านเหตุการณ์ เหล่านี้ได้จะเกิดความเชื่อมั่นมหาศาล การเคลื่อนไหวกดดัน ควร จะคิดว่าทำกับศาลาได้ ที่ผ่านมาเมื่อชาวบ้านจะนะจะไปขึ้นศาลชาว

บ้านจะไปกันประมาณ ๒๐๐ - ๓๐๐ คน การรวมพลังกันแบบนี้สามารถสื่อสารได้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ใช่เป็นผลกระทบส่วนบุคคล แต่เป็นผลกระทบส่วนรวม อย่างกรณีชาวประมงไปเรียกร้องว่าผลกระทบจากการพัฒนาทำให้เข้าทำประมงไม่ได้ แล้วไปเคลื่อนไหวกันเพียง ๕ คน ก็จะถูกมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัว ไปช่วยกันเยอะจะแสดงถึงความชอบธรรม กรณีสมัชชาคนจนไปกดดันกัน ๕,๐๐๐ คน สามารถยืนข้อเสนอต่อรัฐมนตรีได้ ถ้าไปเพียง ๕ คน ได้พบแค่ أيامไปกัน ๕๐๐ คนอาจจะได้เจอเลขาฯ หน้าห้องระดับหางแคล ลิงที่ชาวบ้านต่อสู้ไม่มีวันชนะ และไม่มีวันพ่ายแพ้ เพราะสถานการณ์ปัญหามันจะมาเรื่อยๆ มาในรูปแบบใหม่ รูปแบบเปลกๆ เพราะเราต่อสู้กับโครงสร้าง วันเดี๋ยวนี้มีคนมาขีดแผ่นที่ให้บ้านของเราเป็นนิคมอุดสาหกรรม อย่างนี้เป็นต้น

กรณีที่จะนะ โรงแยกก้าชสร้างเสร็จแล้ว ทว่าการเคลื่อนไหวของชาวบ้านยังไม่หยุด แต่ก็มีขึ้น มีลง ช่วงขาลงนี้สำคัญเราต้องรักษาสภาพให้ได้ รักษามวลชนให้อยู่

โครงสร้าง หมายถึง นโยบายที่กำหนดมาจากข้างบน ประชาชนมีสิทธิ์ทำตามอย่างเดียว บทบาทของนักข่าวพลเมือง ขัดแย้งกับโครงสร้าง เพราะนักข่าวพลเมืองนำเสนอข่าวสารตรงกับความจริงของชุมชนที่เดือดร้อน

กรณีคนไทยพลัดถิ่นไม่มีบัตรประชาชนเกี่ยวข้องกับโครงสร้าง เพราะการมีบัตรประชาชนต้องมีกฎหมายออกมารองรับ ถ้ามีเงินก็สามารถแก้ปัญหาได้ภายใน ๑ วัน โครงสร้างของรัฐไทยไม่คิดดูแล คนกลุ่มนี้ ความจริงการแก้ปัญหาเรื่องคนไทยพลัดถิ่น ถ้าดำเนินการจริงจังก็สามารถแก้ปัญหาได้ ด้านหนึ่งเป็นเพราะคนไทยพลัดถิ่นไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ บัตรทองก็ไม่ได้ เรียนฟรีก็ไม่ได้ องค์กร

ที่จะดูแลเรื่องนี้ก็ไม่มี ไม่เหมือนไทยเกอร์วูด ที่ติโกลฟรายได้ปีหนึ่ง ประมาณสามพันล้านบาท รัฐบาลไทยพยายามจะให้สัญชาติทั้งๆ ที่ไม่เคยสัมพันธ์กับวัฒนธรรมไทย ทำเคย (กะปี) ก็ไม่เป็น

หมออสุวัต trig lator ล่าวข้อว่า พื้นของจะนะ พื้นของทะเลสาบ สงขลา หรือพื้นของเก้าเส้ง รวมทั้งพื้นของอิกหlays พื้นที่ ไม่ได้ ต่อสู้กับหน่วยงานของรัฐ หรือนายทุนคนนั้นคนนี้ แต่กำลัง ต่อสู้กับ “ทิศทางการพัฒนาประเทศ” ที่เรียกว่า “การพัฒนา กระแสแหหลัก” นี่แหล่ะที่เรียกว่าการต่อสู้เชิงโครงสร้าง อันมี มูลเหตุมาจากการ “ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง”

หลังจากนั้นได้เปิดให้ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมี ประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจดังนี้

กรณีพื้นของคนไทยพลัดถิ่น ผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตเรียก ร้องค่าเสียหายจำนวน ๔๐๐,๐๐๐ นี่เข้าหัวเราะเลย ให้แค่ ๕๐,๐๐๐ บาททำศพก็พอแล้ว เป็นคนจนกล้ายเป็นคนที่ไม่มีสิทธิเรียกร้อง บางครั้งไม่ได้สักบาทเลย แต่ฝรั่งที่มาท่องเที่ยวที่เขานอกนี่ รถชนตาย ได้ ๔๐ ล้าน

เชิงโครงสร้าง มันเป็นที่ภาษาด้วย เช่น ชาวต่างชาติกับ แรงงานต่างด้าว บัตรประชาชน คนละภาษา มันรุนแรง แม้กระทั่ง ภาษา รู้สึกว่า เรายังปัญหาของเรายังปัญหาเดียวนั้นไม่ได้ เพราะว่า จริงๆ เรายังสู้กับโครงสร้าง เพราะฉะนั้น ชาวบ้านที่จะนะสู้เรื่องท่อ แก๊สแล้ว ต้องรู้เรื่องเงื่อนบ้าง รู้เรื่องป้าบ้าง สิทธิที่ดินทำกิน ถ้าจะดับแกนนำต้องรู้ทั้งหมดและเชื่อมโยงทุกอย่างได้ ถึงจะพอฟัด พอเหียง

มีหมอกฟันอยู่คืนนึง เป็นหมอกฟันทหาร แสงสามจังหวัดมีทหาร
อยู่เยื่อๆ เข้ากับสูงหมอกฟันไปอยู่ด้วย ไปรักษาคนไข้และต้องการทำงาน
จิตวิทยามวลชน เพื่อให้ชาวบ้านรู้สึกว่าหมอกหารมาดูแล จะได้ไม่
ยิงหารมากันนัก หมอกฟันเข้ากับลับมาเล่าให้ฟังว่า สิ่งที่เดาเห็น
คืออ้าปากเด็กทุกคนในหมู่บ้าน ไม่มีครรภ์ฟันไม่หลอ ฟันผุหั้งปากก็มี
เห็นแล้วเข้าก์มาสรุปได้ว่า สมควรแล้วที่จะแบ่งแยกดินแดน คือ
การพัฒนาในสามจังหวัดมันต่ำากจิงๆ ทำไม่ทรัพยากรที่มีของ
ประเทศ งบประมาณของประเทศ เอาไปใช้เครื่องบินครบเป็นหมื่นล้าน
เอาไปสร้างโรงเรียนยังดีกว่า

ครูเอกจิตรา ใจเรียนที่อยู่อำเภอจะนะ ไปเห็นหมอกนักศึกษา
แพทย์ สูงห้าชั้นโดยรอบ อยู่กันสนับายนักศึกษาแพทย์ร้อยกว่า
คน ครูเอกจิตราจึงบอกว่า รู้แล้วทำไม่โรงเรียนของแกถึงไม่ได้ตึก
ใหม่สักที อยู่กันจนโกรಮาก เพราะว่างบประมาณที่จะสร้างตึกโรง
เรียนแกมันไปอยู่ที่หอพักคณะแพทย์ มอ. หมวดแล้ว นี่ก็เป็นความ
รุนแรงเชิงโครงสร้าง คนคิดทางการจัดสรวนอยบาย จัดสรวนเงิน
จัดสรรงบประมาณ ไม่ได้คิดถึงข้างล่าง ไม่ได้ให้ความสำคัญกับ
ข้างล่าง เราไม่สามารถถูกได้ทุกปัญหา เพราะทุกปัญหามันขอ匕าย
ได้ด้วยทิศทางนโยบายที่ไม่คิด มีสามลิบบาทรักษาทุกโรคที่คิดถึง
ข้างล่างก่อน อันนี้ใช้ได้ อย่างน้อยก็ทำให้คนไทยที่มีบัตรประชาชน
มีสิทธิรักษา แม้ว่าภาระจะตกกับโรงพยาบาล

คงเห็นเป็นประเด็นหัวข้อสำหรับพวกรเรา เรื่องที่ซึ่เป็นชี้ด้วย
ถ้าเราดูเรื่องใหญ่ ปมใหญ่ออก ก็จะเข้าใจปมเล็ก พวกรเามัวแต่
เสียเวลา กับปมเล็ก แก้ไปแก้ม่า พอด่านไปก็มาอีก เพราะปมใหญ่
ยังอยู่ ปมใหญ่ก็คือโครงสร้าง ถ้าเราไม่เข้าใจตรงนี้ เราจะแก้ยาก
อันนี้คืออำนาจของโครงสร้าง

กรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาเชิงโครงสร้างของสาม
จังหวัด ชาวบ้านถูกกลิ่นร้อนสิทธิหลายประการ ที่เข้าทำกับสาม
จังหวัด เช่น การตรวจค้นต้องมีหมายศาล แต่พอเยิ่ง ทหารก็
บอกว่าเป็นกฎของทหาร ชาวบ้านก็ไม่รู้จะทำยังไง ชาวบ้านก็หมด
สิทธิเลย บางครั้งทำให้ชาวบ้านไม่กล้าจะทำอะไร

เรื่องการศึกษา สิ่งที่เรากำลังทำอยู่ตอนนี้ ในฐานะบุคลากร
ทางการศึกษา มองว่าทุกโครงสร้างของกระทรวงศึกษานี้ค่อนข้างแย่
แบบที่เรามากันนี้ กระทรวงศึกษาไม่เคยมีการปฏิรูปการเรียนการสอน
ครบทุกคนก็จะถูกกำหนดว่าต้องประเมินเด็กสามด้าน ด้านความรู้
ทักษะ กระบวนการ ด้านลักษณะตัวเอง แต่ว้อยละ ๙๙.๙ สอน
อย่างเดียว แต่กระบวนการไม่สอน เคยมีโอกาสได้นำเสนอในเวที
การปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน มองว่ากระทรวงศึกษาหรือผู้ที่

เกี่ยวข้องอย่างองแต่ปัญหา แต่มาหาวีรีแก้กันดีกว่า เอาก็คงสร้างมาเชื่อมกันได้ ถ้ากระทรวงศึกษาเปิดใจสักหน่อย และยอมรับรูปของงานแบบนี้ แต่กระทรวงไม่เคยลงมา อยู่บ่นหอดอย อยากให้ผู้บริหาร ทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้อำนวยการเขตลงมาคลุกแบบเต็มตัว นั่งประชุมตลอด การศึกษาถึงเวลาที่จะต้องปฏิรูป

ในประเด็นการศึกษา ที่ท้ายเหมือนมีโรงเรียนที่ผู้บริหารมีโครงการต่างๆ มาภายนอกแล้วก็ลงมาแก้ปัญหาอย่างจริงจังร่วมกับชุมชน เช่น ปัญหาเด็กออกจากกลางคัน ปัญหาช้ำสาว มีวิธีการแก้ปัญหาโดยไม่กล่าวถึงปัญหาช้ำชา ก แต่เปิดการเรียนการสอนในวันเสาร์เพื่อติวสำหรับการสอบให้เด็กกลุ่มนี้ทำข้อสอบให้ได้เพื่อจะได้จบการศึกษา แต่ได้เกรดสูงสุดเพียงแค่เกรดหนึ่ง โครงการนี้ทำมาสองปีแล้ว สำหรับปัญหาที่เจอนในเชิงโครงสร้าง คือ นโยบายที่ให้ค่าหัวเด็ก ตัวอย่าง เช่น เด็กชาย ก มีชื่อยุ่งกับโรงเรียนหนึ่งแล้วเรียนไม่จบ แต่เข้ามาขอเรียนโรงเรียนนี้ โดยที่ไม่ได้ย้าย ภาครัฐค่าใช้จ่ายก็ตกเป็นของโรงเรียนนี้ เพราะต้องใช้เลข ๑๓ หลักในการแสดงตัวตนว่าเด็กเรียนอยู่โรงเรียนนี้จริง และรายชื่อเลข ๑๓ หลักก็จะไปซ้ำกับโรงเรียนก่ออันนี้แสดงว่าระดับนโยบายไม่มีความยืดหยุ่น

การใช้กฎหมายที่มีหลายมาตรฐาน คนจนไม่ค่อยได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม เช่น กรณีการค้นบ้าน ต้องมีหมายศาลมาค้น เราต้องค้นคนที่จะมาค้นเรา ก่อน เพื่อเข้าอาจจะยัดความผิดให้ หรือยัดของผิดกฎหมายให้เรา ความบริสุทธิ์ยุติธรรมไม่มีให้ประชาชน ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คล้ายๆ กับที่สามจังหวัด

โครงสร้างระดับท้องถิ่น รัฐกำหนดให้เราเป็น ให้เราเดินแต่ภาคประชาชนต้องสร้างความเข้มแข็งให้ตนเอง เมื่อก่อนเราเคย

ขอความช่วยเหลือจากเทศมนตรี แต่เราไม่ได้รับการแก้ไข ท้องถินไม่กล้าลงมาดำเนินการชุดลอกคลองให้ ท้องถินบอกว่าทำไม่ได้ เพราะพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีกรานีพิพาก ชาวบ้านจึงดำเนินการเอง ไม่มีใครกล้ามาจับ ในที่สุดชาวบ้านได้รับการตอบสนอง

คำที่เป็นคถาอย่างใหญ่คือ “สิทธิชุมชน” สิ่งที่เราต่อสู้โครงสร้างมันใหญ่มาก เราต้องแหงยอดให้ได้ เราต้องแหงยอดด้วยคำว่าสิทธิชุมชน ถ้าเป็นบุคคลจะสู้ไม่ไหว เพราะถูกกล่าวหาว่าเป็นเรื่องส่วนตัวมองว่าเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเงิน เราต้องทำให้เข้าใจว่าเราสู้เพื่อชุมชน เช่น เราบอกว่าเรามีสิทธิอยู่ในบ้านของเรา แม้ว่ามันจะเป็นที่หลวงรวมตัวกันเรียกร้องสิทธิชุมชน โดยมีคุณธรรมกำกับ แล้วให้สังคมรับรู้ว่าเราดูแลรักษาป่าไม่ทำลายป่าเพิ่ม จะสร้างความชอบธรรม

โครงสร้างเปลี่ยนได้ นโยบายเปลี่ยนได้ รัฐตัวใหญ่คุยกับมันจึงเปลี่ยนยาก แต่ถ้าเราสร้างรูปธรรมดีๆ ลักษณะ ๔-๕ เรื่อง เป็นรูปแบบการพัฒนา (Model) อาจจะทำให้สังคมเปลี่ยนได้ เช่น กรณีที่มหาดไทยพูดฟ้องศาลปกครอง ศาลสั่งให้กรมควบคุมมลพิษให้มหาดไทย ประกาศให้มหาดไทยเป็นเขตควบคุมมลพิษ กรณีมหาดไทย เป็นรูปแบบที่สร้างความประเพื่อมให้กับสังคมมาก ต่อไปพื้นที่ไหนที่มีกรณีอย่างมหาดไทย ก็สามารถเลียนแบบฟ้องศาลปกครองได้ หรือชาวบ้านประทักษิณที่เคลื่อนไหวมายานานสามารถเปลี่ยนแนวคิดของสังคมและรัฐได้ ถ้าเราบอกว่านโยบายรัฐไม่ดี เราต้องสร้างรูปธรรมให้เห็นว่าสิ่งที่ดีเป็นอย่างไร ต่อไปรัฐก็จะปรับเปลี่ยนแล้วนำมายังไงให้แม่จะบอกว่ารัฐเป็นผู้คิดรูปแบบนี้เอง

สิ่งที่สำคัญ เราต้องสร้างความเป็นชุมชนให้ได้ กรณีแพทย์กมีชุมชน เป็นชุมชนแพทย์ชนบท ต่อสู้รัฐมนตรีหรือปลัดกระทรวงให้

เปลี่ยนแปลงการจัดสรรงบประมาณ ตอนนี้ประชาชนเปลี่ยนแปลง
ไปได้หลายเรื่อง เช่น รัฐธรรมนูญปี ๕๐ มีเรื่องราษฎรอย่างที่ภาค
ประชาชนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

การทำงานที่พะตง เดิมทำงานแบบต่างคนต่างทำ ต่อมามา
มีพี่เลี้ยงให้มีการรวมกลุ่ม ที่ผ่านมาเวลามีน้ำเสียเรอาโภชโรงงาน
เทศบาลชุมชนชาวบ้าน ชุมชนในงานไปดูว่าน้ำเสียเกิดจากอะไร สุดท้าย
แล้วก็ได้รู้วาน้ำเสียเกิดจากทั้งชุมชนและโรงงาน จึงเกิดการทำงาน
ร่วมกัน มีเด็กเป็นกลไกในการเคลื่อนไหว เพราะเด็กใส่ ไม่มีผล
ประโยชน์ เราต้องสร้างคนร่วมๆ ไปด้วย การสร้างเด็กถือเป็นการ
สร้างคน เด็กสามารถไปต่อเพื่อนในโรงเรียนและเพื่อนในชุมชน
ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ จะมีแรงส่งไปถึง
ชุมชน และเปลี่ยนทัศนคติให้เด็กมารับใช้ชุมชน ไม่ใช่ตั้งหน้าตั้งตา
สอบเข้ามหาวิทยาลัยและออกมารับใช้ทุน

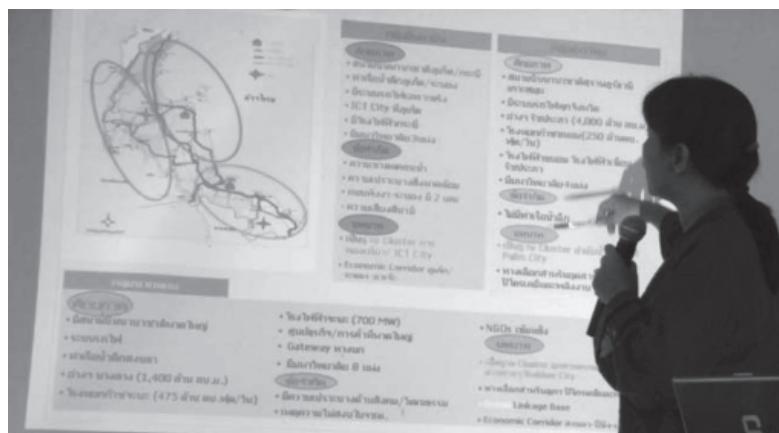

เรื่องทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเรื่องชาติพันธุ์ บัตรประชาชน ทะเบียนบ้าน ที่ดิน ล้วนเกิดจากโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรม เพราะคนที่กุมโครงสร้างอยู่ไม่เป็นธรรม ไม่เห็นคุณค่าของคนเล็กคนน้อย สนใจแต่เรื่องการบริโภค กระตุนมูลค่าจากตัวเงิน ดังนั้นถ้าเราจะแก้ต้องสร้างกฎธรรมที่เป็นรูปแบบ ใช้สิทธิชุมชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นเครื่องมือในการเรียกร้อง ใช้ความเป็นพลเมือง ไม่ต้องกลัวความผิดเพวะ ทุกเรื่องเป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชน นอกจากนั้นเราต้องทำงานและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องประมาณ ๑๐ ปี จะทำให้ตัวตนของเราเปลี่ยน จะเข้มแข็งขึ้น เงินร้อยล้านก็ฟادหัวไม่ได้

៥. ॥ພົບພັດນາກາຄໃຕ້ກັບພລກຮະກບ ວັດທີເວີຕະຫຼມເບນ

ໂດຍ ຄຍານລ ໄກຣຍຸວົງສ ນັກວິຈັຍ

ທີ່ຜ່ານມາປະເທດໄທຍ່ມີແພນພັດນາມາແລ້ວທັງໝາດ ១០ ອັບນ
ຕັ້ງແຕ່ປີ ២៥០៤ ຈນຄື່ງປິ່ງຈະໜັດໃນປີ ២៥៥៥ ຕອນນີ້ກຳລັງ
ວາງແພນຂັບປັບທີ່ ១១ ໂດຍຈະເປີດຮັບຝົງຄວາມຄິດເຫັນຈາກປະຊາຊົນ
ດ້າເຮົາໄໝຮູ້ແລະໄໝໄດ້ເຂົ້າໄປມີສ່ວນຮ່ວມໃນກາງວາງແພນກີ່ຈະມີຄວາງແພນ
ໃຫ້ເຮົາ ເຮົາຈະຄູກຄນອື່ນກຳນົດກາຮັດນາ ຊຸມໜະຈະກຳນົດແພນ
ພັດນາຕານເອງໄດ້ ກີ່ທີ່ອ່ອງຈາກກຸລຸມກັນຍ່າງເຂັ້ມແຂງ ຕັກຍ່າງເຫັນ ທຳໄມ
ກາຮົກທ່ອງເຖິງລວມນາທີ່ພັງງາ ເພຣະມີຄວາງແພນແລະຜລັກດັນ ໂດຍ
ຊາວບ້ານອາຈະມີໄດ້ເຂົ້າວ່າງວາງແພນ ເນື້ອຈັງໜັດພັງກັບຈັງໜັດຄູກເກີດ
ຄູກວາງເປັນເມືອງທ່ອງເຖິງວ ກົຈະມີຄົນເຂົ້າມາກ່ອນ ດັນນເປັນຕົວເປີດ
ໃຫ້ກາຮັດນາສູ່ຊຸມໜະ ແລ້ວກົດມາດ້ວຍກາຮັດລາດກາຮັດກໍາຊາຍ

พื้นที่อันดามัน สภาพัฒนาฯ วางแผนว่าการพัฒนาสำหรับ ๑๐ - ๒๐ ปีข้างหน้า โดยวิเคราะห์ข้อเด่นข้อด้อยของพื้นที่ เช่น มีสนานบินนานาชาติภูเก็ต มีท่าเรือน้ำลึก มีระบบรถไฟ มีไอทีซิตี้ มีมหาวิทยาลัย มีโรงไฟฟ้าที่กรวย โรงไฟฟ้านีสำคัญ เพราะว่าถ้าจะพัฒนาเมืองท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรม จะต้องมีพลังงานไฟฟ้าเพียงพอ

สามเหลี่ยมอันดามัน คือ พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตอนนี้มีปัญหาขาดแคลนน้ำ เข้าเต็มทางแผนทำร่างเก็บน้ำลำรู้ เพื่อรับการท่องเที่ยว ปกติชาวบ้านที่ไปไม่ใช่น้ำมากขนาดนั้น แต่ถ้าจะเป็นเมืองท่องเที่ยวจะต้องมีการสร้างอ่างเก็บน้ำ

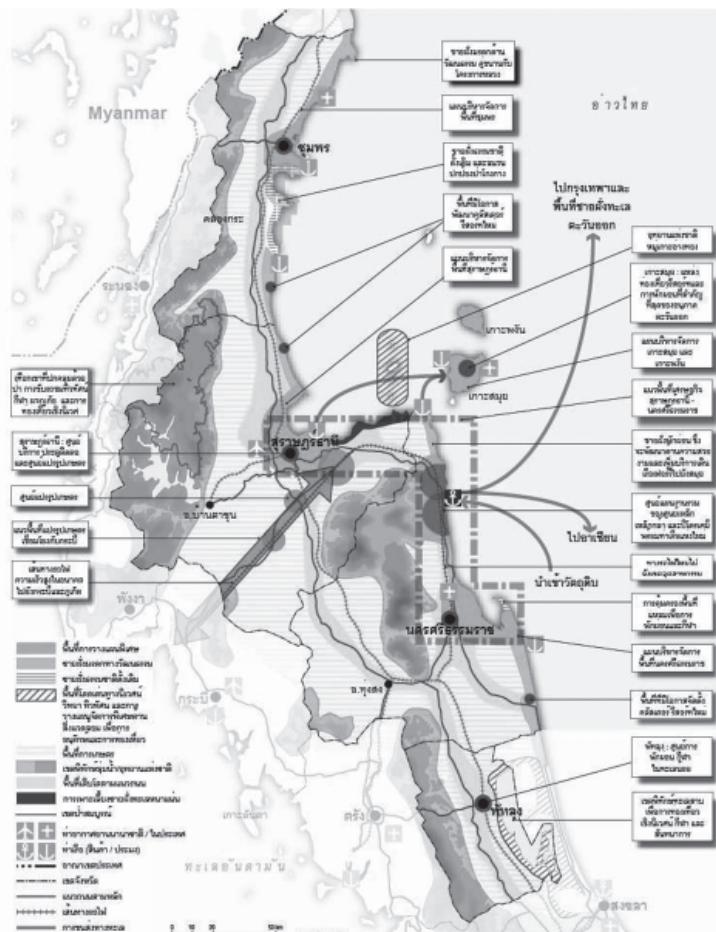
เรื่องภัยสึนามิ เป็นอีกสาเหตุสำคัญที่จะวิเคราะห์ ถ้าหากจะสร้างโรงเรมรีสอร์ฟว่าจะต้องมีการป้องกันภัยพิบัติอย่างดีอย่างไรบ้าง เพราะว่าจะต้องเผชิญอย่างนี้ตลอดเวลา

ซึ่งการพัฒนาแบบนี้จะเกิดปัญหาการแยกชิงที่ดินตามมาในการศึกษาไม่มีการศึกษารายได้ที่เน้นเกณฑ์ชี้วัดความยากจน ทำข้อมูลในภาพกว้าง ไม่มีตัวเลขรายได้ครัวเรือนของชาวบ้าน มีแต่โรงเรมกี่แห่ง สร้างรายได้เท่าไหร่

พื้นที่อ่าวไทย ภูหลวงให้เป็นเขตโรงงานอุตสาหกรรม ปิโตรเคมีและพลังงาน เพราะที่จังหวัดระยองเต็ม จะมีโรงแยกก้าช ขอนออม จำากสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีโรงงานนิวเคลียร์ ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอุตสาหกรรมปิโตรเคมี จังหวัดสงขลา มีอุตสาหกรรมอาหารยาลาลที่จังหวัดปัตตานี ที่จังหวัดระนองเต็มแล้ว โรงงานเคมีจะขยายมาอยู่ติดชายฝั่งทะเล เพราะว่าการทำอุตสาหกรรมต้องมีที่ปล่อยน้ำเสีย ชายฝั่งทะเลเป็นพื้นที่เหมาะสม

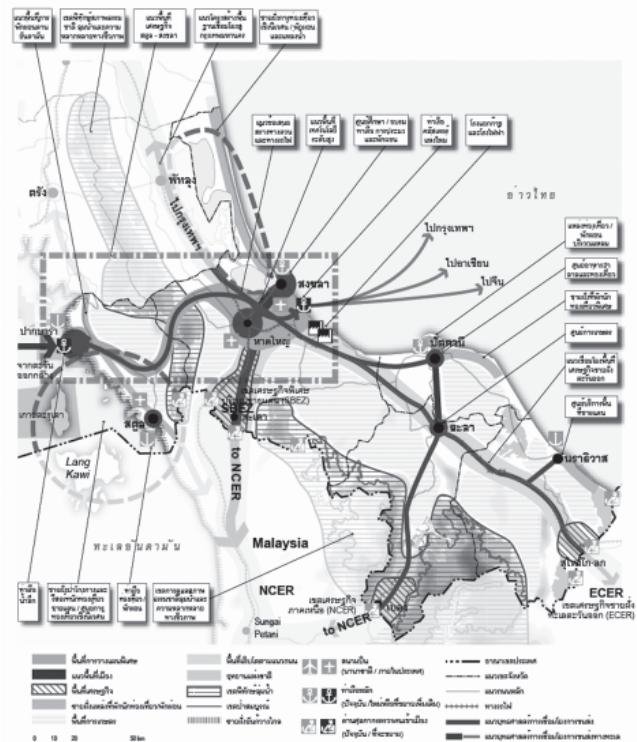
ที่สำคัญผู้อันดามัน มีการสร้างสะพานเศรษฐกิจ เป็นถนนสีเงินจากกำแพงสีชลมารททับละมุ จังหวัดพังงาแล้ว เพื่อจะให้มีการขนส่งสินค้าไปมาระหว่างสองฝั่งสะพาน เพราะเคยมีแผนจะขุดคลองคอกอดกระ แต่ไม่สำเร็จ เขาก็เลยใช้วิธีสร้างสะพานเศรษฐกิจแทน

สะพานเศรษฐกิจ เชื่อม ๓ โซน คือ ะนอง - ชุมพร พังงา - นครศรีธรรมราช และสตูล - สงขลา เรื่องการขนส่ง เข้าจะลดเวลาและเพิ่มการขนส่งจากสิ่งคู่มารยาช่องแคบมะละกา

หอการค้าและสมาคมการท่องเที่ยวผู้อันดามัน จะคัดค้านไม่ให้มีอุตสาหกรรมเกิดขึ้น เพราะว่ารายได้ประชาชาติของจังหวัดภูเก็ตเป็นแสนล้านบาท ทำให้รัฐบาลสนใจพื้นที่อ่าวไทย เป็นพื้นที่ที่เหมาะสม มีโรงงานแยกก้าชขอนคอม มีอ่างเก็บน้ำเขื่อน

เขตอุตสาหกรรม IMT – GT คลอบคลุบพื้นที่สตูล

แผนที่ การวางแผนยั่งยืนของภาคใต้ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (AID) / ก. พ. ๒๕๕๑
ผู้เขียน : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน (ก. พ.) / ก. พ. ๒๕๕๑

เชี่ยวหลาน ต้องสร้างท่าเรือน้ำลึกเพิ่มสำหรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี และกลุ่มพลังงาน ส่วนกลุ่มจังหวัดชายแดนใต้ ตั้งแต่สงขลา สตูล นราธิวาส ปัตตานี ยะลา มีโรงงานแยกก้าชแล้ว

การวางแผนพัฒนาภูมิภาค ผู้วางแผนจะประเมินว่าภาคใต้จะเติบโตได้อย่างไรในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ซึ่งวางแผนให้ภาคใต้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก แหล่งอาหารยาตลาด อาหารทะเล ไบโอดีเซล ทำอย่างไรให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ และตัวชี้วัดรายได้ประชาชาติมาจากการส่งออกสินค้า อนาคตมีแผนสร้างท่าเรือน้ำลึก ๘ แห่ง ระบบรถไฟฟ้า เขื่อน สนามบินนานาชาติฯ

การพัฒนาแบบนี้ต้องมีการสำรวจพัลงงาน โดยต้องผลิตให้ได้มากกว่าห้าหมื่นเมกะวัตต์ จะเลือกพื้นที่ที่ไม่ต้องแข็งแกร่ง โดยการเปลี่ยนสถานที่สร้างจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขณะทำงานฯ กำลังจะเชิญผู้เชี่ยวชาญจากประเทศเยอรมันมาให้ความรู้เรื่องพัลงงานทดแทน แทนพัลงงานนิวเคลียร์ ซึ่งเราสามารถผลิตพัลงงานได้ แต่ไม่ตอบสนองภาคอุตสาหกรรม ประเทศไทยกำลังอยู่ระหว่างการเปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมไปเป็นประเทศอุตสาหกรรม เราไม่จำเป็นต้องใช้นิวเคลียร์ ถ้าเรามีการจัดการพัลงงานทางเลือกอย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญนอกจากจะมีอุตสาหกรรมแล้ว ที่เราจะต้องดู มีการขนส่ง มีถนนเกิดขึ้นก็ต้องมีการสร้างเขื่อน แล้วจะมีท่าเรือด้วย จะครบเต็มรูปแบบ เพราะฉะนั้นจะมีปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นในภาคใต้

จังหวัดสตูล มีการณฑะเล ซึ่งจะเกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอย่างรุนแรง ท่าเรือน้ำลึกที่สร้างลากก่อให้เกิดปัญหาจริง ชาวบ้านกำลังรับรวมข้อมูล ประเทศไทยยังใช้ท่าเรือไม่คุ้มทุน

จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ วิสัยทัศน์เน้นเป็นศูนย์การท่องเที่ยวระดับโลก รายได้จังหวัดภูเก็ตแสนล้านบาทต่อปี ที่ภูเก็ตมีโครงการท่าเรือน้ำลึกหลายแห่ง เช่น ท่าเรือมาริน่าออยล์ไกล์ฟ กับอ่าวป่าคลอก ผลของการท่องเที่ยวทำให้บริษัทก่อสร้างซื้อที่ดิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ไม่ชอบulatoryแห่ง

เกาะยาวใหญ่ กำลังเจอปัญหาแบ่งชิงที่ดิน ทั้งภูเก็ตและสหุบบริษัทจากดูไปกำลังจ้างบริษัทศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างบ้านจัดสรรแบบที่ดูไป

ระบบนิเวศน์ภาคใต้เป็นแม่น้ำสายสัน เพราะฉะนั้นมีการสร้างอุตสาหกรรม สร้างบันชาวยังคงเหลือสร้างเชื่อมมีผลกระทบต่อการตักตะกอนที่ชายฝั่งอย่างรวดเร็ว การศึกษาต้องดูความเชื่อมโยงของระบบนิเวศน์

โรงงานนิวเคลียร์ มีคำถามว่า ประเทศไทยจะมีมาตรการในการจัดการนิวเคลียร์อย่างมีประสิทธิภาพได้หรือไม่ หากติดตามเรื่องการจัดการมลพิษที่ผ่านมา ก็ยกมากเพรากรรมควบคุมมลพิษไม่สามารถแก้ไขแซงในเขตนิคมอุตสาหกรรมได้ ที่มาบตาพุดจังหวัด

ระยะอง มีคนเป็นมะเร็งมากที่สุด เนื่องจากมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นพื้นที่ซึ่งจัดการเรื่องมลพิษแย่ที่สุด ปล่อยให้มีโลหะหนักปะปนอยู่ในน้ำ ภูเขาขยะ ปล่อยให้น้ำเสียของโรงงานลงทะเล

โดยทั่วไปต้องมีพื้นที่กันชน เป็นพื้นที่สีเขียวมีต้นไม้หนาแน่น แต่คณะกรรมการฯ ไม่จัดการอย่างเข้มงวด ไม่มีมาตรการในการกันชุมชนออกจากเขตกันชน ปัจจุบันนี้มีชุมชนอยู่รوبرิคก์อุตสาหกรรม ในความจริงแล้วชุมชนต้องห่างออกไป ๑๐ กิโลเมตรฯ เพราฯ อุตสาหกรรมเคมีโดยรวมชาติ จะมีมลพิษทางอากาศที่สูงมาก แต่ว่าคณะกรรมการแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งภาคตะวันออกปล่อยปละละเลย แล้วไม่มีระบบติดตามการซ่อมเหลือความคุมพล่อยให้ชุมชนขยายเข้ามา

เนื่องจากนักการเมืองทุกยุคทุกสมัยไม่ค่อยสนใจในเรื่องเหล่านี้ มีสารปนอุท โลหะหนักในบ่อน้ำดื่น คนร้ายของเจอปัญหานี้สะสมมา ๒๐ กว่าปี เพิ่งมาเจอว่าคนเป็นมะเร็ง แต่ว่าเมื่อ ๑๐ กว่าปีก่อน ไม่พบว่าครรเป็นมะเร็ง เพราะมันยังไม่ออกอาการ มันต้องสะสมอยู่เรื่อยๆ มันก็เลยเจอปัญหา

หากตัวอย่างรายของมาตรฐานคุณภาพได้ เพื่อเก็บเป็นฐานข้อมูลว่า เข้าครรจะพัฒนาอย่างไร ตอนนี้รายได้หลักรายอย่าง ๗๙% มาจากอุตสาหกรรม ภาคเกษตรเหลือ ๓% เพราฯว่ามีการเปลี่ยนน้ำ มีการทำท่อส่งน้ำเข้ามินามาบตาพุด น้ำจึงไม่เพียงพอต่อภาคการเกษตร

ชุมชนจะอยู่รอด ต้องรวมกลุ่มกันให้เข้มแข็ง และเสนอจุดแข็งของภาค ภาคใต้มีต้นทุนทางเศรษฐกิจสูงมาก ซึ่งเป็นจุดเด่นของภาคใต้ มีรายได้จากภาคเกษตรมากที่สุด อาทิ

สังคมมีอุตสาหกรรมการเกษตรครอบทะเลสาบ ภูเก็ตมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงมาก เรากว่าจะเอาข้อเด่นเรื่องรายได้ภาคเกษตรมาต่อยอด ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก ขณะนี้ส่งออกน้ำยางสด เรากำหนดการทำอุตสาหกรรมแปรรูปครบวงจร และอุตสาหกรรมควรเชื่อมโยงกับห้องถัง

ปัตตานี มีสินค้าประมงมากที่สุด ถ้าเกิดอุตสาหกรรมหนักอาชีพจะเปลี่ยน รายได้หลักของภาคใต้มาจากการเกษตร การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมการแปรรูป รายได้ส่งออกของสามจังหวัดภาคใต้ ผ้าคลุมผ้า ๒๗๕ ล้าน เศรื่องแต่งกาย มุสลิม ๕๐,๐๐๐ ล้านบาท แต่สภาพัฒนา ไม่เอื้อตัวเลขเหล่านี้ มากรวม

ชุมพร สุราษฎร์ สินค้าโอท็อปมาจากฐานเกษตรซึ่ง เป็นการกระจายรายได้ภาคครัวเรือน ซึ่งสภาพัฒนา ไม่ได้รวม มูลค่าเหล่านี้เข้าไป แต่รัฐมักจะอ้างว่าอุตสาหกรรมก่อให้เกิด การจ้างงาน ซึ่งความจริงแล้วรายได้น้อยกว่าการทำเกษตร ด้วยซ้ำ เรื่องการเปลี่ยนพื้นที่ของผังเมือง จากสีเขียวเป็นสีม่วง ถ้า อบต.อนุญาตพื้นที่จะถูกเปลี่ยนสีทันที (สิม่วงจะสร้างโรงงานได้) ต้องทำงานร่วมกับ อบต.เพื่อป้องกันโครงการใหญ่ ที่กำลังจะมาลง การรู้ข้อมูลของเรามาไม่เพียงพอ ต้องรู้ข้อมูล อื่นๆ มากขึ้น

ถ้าชุมชนไม่เอาแนวทางการพัฒนาของรัฐบาล ไม่เอา อุตสาหกรรม ปิตต์โรเคนมี ชุมชนควรจะมีการเสนอทางออก เช่น เสนอการท่องเที่ยวแบบชุมชนจัดการ

หลังจากวิทยากรบรรยาย มีการแลกเปลี่ยนกันอย่างกว้างขวาง สุป์ได้ดังนี้

โครงการขนาดใหญ่ สารเคมีจะลงทะเล มีผลกระทบ ทั้งเรื่องที่อยู่อาศัย ที่ทำกินในทะเลจะแครบลง หา กินลำบาก สัตว์น้ำจะน้อยลง ประมงพื้นบ้านจะอยู่ไม่ได้ นำ กัดเข้าชายฝั่ง ที่ดินที่เราอยู่จะถูกกัดเข้า

โรงงานนิวเคลียร์ ดูกรณีมาพิชช์ที่ร่วมของแล้ว ประเทศไทยไม่พร้อม ที่บ้านน้ำเค็มก็มีโรงงานปลาป่น ก็ปล่อยกลินฟุ้งออกมาก้าวบ้านร้องเรียนจนเบื่อ และเตาเผาขยายที่ภูเก็ต บริเวณชุมชนเกษตร มีกลินเหม็นตลอดเวลา ได้ข่าวว่าจังหวัดภูเก็ตกำลังจะสร้างเตาเผาขยายเพิ่ม ซึ่งมันจะยิ่งเพิ่มมลพิษหนักเข้าไปอีก

ประเทศไทยพัฒนาได้โดยไม่ต้องพึ่งพาพัฒนานิวเคลียร์ เรายังคงพัฒนาทางเลือก รัฐบาลควรใช้กองทุนเพื่อการอนุรักษ์ พัฒนา สนับสนุนการทำโซล่าเซลล์ กันหันลมหรือพัฒนาอื่นๆ ให้ต้นทุนถูกลงและช่วยบ้านสามารถผลิตใช้ได้

สรุปโดยภาพรวม ภาคใต้มีนโยบายและแผนพัฒนาที่จะมา กระทบชุมชนจำนวนมาก ข้อสำคัญคือ เมื่อเห็นปัญหาอย่างนี้ ชุมชนจะร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างไร ถ้าเศรษฐกิจหลักของชุมชนเป็น การเกษตรและการประมง ซึ่งคือเรื่องความมั่นคงทางอาหาร เราส่ง ออกแต่ราคายังต่ำ เพราะไม่ได้กำหนดราคาเอง ชุมชนต้องปรับตัว คิดเรื่องการแปลง และการตลาด

ข้อมูลและตัวเลข ชุมชนต้องเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ข้อมูลเป็นอำนาจที่จะต้องใช้ต่อสู้กับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบใหม่ เรื่องนี้อาจจะยาก แต่ชุมชนต้องตั้งหลักไม่ให้เกิดโครงการพัฒนามี ผลกระทบกับวิถีชีวิต โดยชุมชนต้องมีแผนติดตามการพัฒนาในพื้นที่

ความรู้ในครั้งนี้ยังไม่มีการลงลึกในแผนพัฒนาระดับจังหวัด จะลงรายละเอียดในการอบรมครั้งต่อไป และเป็นการบ้านให้ผู้ที่เข้า อบรมไปค้นหาแผนพัฒนาในจังหวัดของตนเอง เพื่อมาศึกษาและ วิเคราะห์ร่วมกัน และวิทยากรแจ้งว่า จะมีการเปิดเวทีรับฟังความ คิดเห็นเกี่ยวกับแผนพัฒนาในระดับจังหวัด ซึ่งจัดโดยภาคประชา สังคมและนักวิชาการ วิทยากรจะได้แจ้งวันเวลาให้เข้าร่วมอีกครั้ง

๖. ชุมชนกับการพลิกดันนโยบาย

โดย ใบตรี จงไกรวักร

ผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชน มาจากแผนการลงทุนระดับประเทศ และองค์กรทุนระดับโลก เช่น การเปิดการค้าเสรี ในชุมชนถึงแม่เราจะรวมตัวกันกับองค์กรท้องถิ่น ยังไม่สามารถทำอะไรได้ แต่ตอนนี้เราร่วมตัวกันเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชน ซึ่งสามารถต่อรองได้ พลังของเรามา ผู้ว่าราชการจังหวัด และองค์กรบริหารส่วนตำบล เริ่มพัง เกรงใจ แต่อาจไม่ทำตามเรา แต่ทำให้ประสานกับราชการได้อย่างเท่าเทียม แต่พลังเฉพาะเครือข่ายประจำเดินหรือเครือข่ายพื้นที่หนึ่งๆ เช่น เครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาภูเก็ต เครือข่ายแก้ปัญหาการคืนสัญชาติคนไทย เครือข่ายชุมชนศรัทธาจังหวัดชายแดนใต้ ก็ยังไม่มากพอ ยังไม่สามารถต่อรองกับรัฐบาลได้

สำหรับในพื้นที่อันดามัน เครือข่ายในจังหวัดพังงา ระนอง กระปี ภูเก็ต รวมกันภายใต้เครือข่ายผู้ประสบภัยสีนามิและสิทธิชุมชน ถ้าเราเดินไปพร้อมกันพลังเราจะมากขึ้น

ที่ผ่านมา ชุมชนยังเข้าไม่ถึงการแก้ปัญหาเชิงนโยบาย ทำให้เราต้องรวมกับเครือข่ายอื่นๆ ที่มีปัญหาร่วมกับเรา รวมเป็นเครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.) ตอนนี้มี

สมาชิก ๑๙ เครือข่าย ๕๘๐ ชุมชน ครอบคลุมผู้มีผลกระทบจากการใช้ทรัพยากร เช่น เนื้องแร่ป่าไม้ที่จังหวัดอุดรธานี ปัญหาที่ดินปัจจุบันชายขอบ ทั้งคนไทยพลัดถิ่น ชาวแล คนไร้สัญชาติกลุ่มอื่นๆ ได้เสนอรัฐบาลให้แก่ปัญหา ดังนี้

ปัญหาที่ดิน เสนอให้ออกนโยบายชุมชนนำร่องใน ๓๔ ชุมชน กันเป้าหรือยกเลิกประกาศของราชการที่ทับพื้นที่ชุมชน และตั้งอนุกรรมการพิสูจน์การออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินที่ขัดแย้งระหว่างชุมชนกับนายทุน

ปัญหารัฐพยากรแร่ เสนอให้ทบทวนกฎหมายศาสตร์การให้สัมปทานแร่ทั้งหมด เสนอให้ยกเลิก พ.ร.บ. แร่ฉบับใหม่ที่กำลังดำเนินการในกฎกระทรวง เพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญว่าด้วยเรื่องสิทธิชุมชน เสนอให้ยุติการทำเหมืองคำที่จังหวัดพิจิตรจนกว่าจะได้มีการตรวจสอบและเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการทำแร่ที่จังหวัดพิจิตรและพื้นที่อื่นๆ โดยเร่งด่วน

ปัญหางานชายขอบ เรื่องคนไทยพลัดถิ่นเสนอให้รัฐบาลเร่งนำ พ.ร.บ. สัญชาติว่าด้วยการคืนสัญชาติให้คนไทยพลัดถิ่นเข้าพิจารณาในสภากเป็นวาระเร่งด่วน เสนอให้ตั้งอนุกรรมการแก้ปัญหาชาวแล กลุ่มมุสลิมจากมาริด กลุ่มลาวอพยพ และคนไร้สัญชาติอื่นๆ ที่ถูกกดขี่ริดไก

ขณะนี้เรื่องอยู่ในระหว่างการดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยการตั้งคณะกรรมการ ๔ ชุด อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหานี้ของรัฐบาลยังเป็นไปอย่างล่าช้า เรื่องที่ดินได้ข้อมูลว่ามีการจัดทำร่างในดินชุมชนแล้ว แต่ยังไม่มีความคืบหน้า

หลังจากที่เราได้เข้าถึงการเสนอแก้ปัญหากับรัฐบาลแล้ว เราจะสามารถต้านทานต่างชาติได้ใหม และการพัฒนาในอนาคตจะไป

นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
ลงเยี่ยมพื้นที่ชาวเลบ้านราไวย์

๑๓๒

แบบ
คู่

ทางไหน เราต้องหาทางออกร่วมกัน การคัดค้านทำมาสามสิบปีแล้ว
แต่ยังไม่สามารถหาทางออกได้ เราต้องร่วมกันสร้างความเข้มแข็ง
และหาทางออกร่วมกัน เราจะเข้มแข็งแค่ไหนก็ตาม ก็ยังแข็งแรงไม่
พอที่จะต้านพลังจากทุนครอบโลกได้ กระบวนการขับเคลื่อนยังต้อง
เดินอีกยาวไกล ตราบใดที่การพัฒนาอย่างเน้นเรื่องเงิน

โดยภาพรวมชุมชนจะต้องดำเนินการในจุดสำคัญ ๓ จุด คือ

- (๑) การสร้างความเข้มแข็งชุมชน สมาชิกในชุมชนต้องรู้และเข้าใจ
กระบวนการแก้ปัญหาร่วมกัน (๒) การพัฒนาศักยภาพของแกนนำ
เครือข่ายและระบบการดำเนินงานของเครือข่าย (๓) การติดตามและ
การเจรจา กับรัฐบาล ความสำเร็จในการเจรจาแก้ปัญหาจะเกิดได้
ขึ้นอยู่กับการร่วมแรงร่วมใจของชุมชนและต้องสามารถซ่วยกันแบก
รับปัญหาของเพื่อน ก็จะทำให้มีการแก้ปัญหารือขึ้น การแก้ปัญหา
มีหลายวิธี ซึ่งต้องมีการเพิ่มเติมกระบวนการและการวางแผนในการ
แสดงตัวและพลังของเครือข่ายพวกเรา

๗. วิเคราะห์สถาบันการณ์สังคมไทย ในวาระจุดเปลี่ยนประเทศไทย

โดย จำบงค์ จิตราบัตรต้าร์

ข่าวกระแสหลักในสังคมไทย ยังเป็นเรื่องของการคุม奸นำจด
โครงสร้างการบริหารประเทศผ่านพรบกการเมือง กลุ่มคนในพรบ.
ต่างๆ ไม่เคยพูดถึงปัญหาคนจน นอกจากพูดเรื่องอำนาจ เรื่อง
พรบเข้มแข็ง และเมื่อศึกษาเบื้องหลัง จึงเห็นว่าเป้าหมายการเล่น
การเมืองเพื่ออำนาจทางการเมืองในการคุ้มครองธุรกิจนั่นเอง

คณะกรรมการตี ล้วนตกอยู่ในกระแสการแก้เกมการเมือง
ไม่มีการแก้ปัญหาคนจน ที่ผ่านมาการเจรจาระหว่างองค์กรชาวบ้าน
กับรัฐบาล แม่องค์กรชาวบ้านจะมีการจัดทำข้อมูล มีข้อเสนออย่าง
ครบถ้วน แต่ในการแก้ไขปัญหา รัฐบาลกลับเดินตามระบบราชการ
ซึ่งเป็นระบบที่ไม่เคยแก้ปัญหาได้

ในปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔ กลุ่มทุนผลักแ朋พัฒนาต่างๆ ผ่าน
ระบบราชการ แผนพัฒนาจึงมีเป้าหมายทางธุรกิจล้วนๆ ไม่คำนึง
ถึงสิทธิชุมชน ขณะที่ประชาชนใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ ก็จะถูก
ปราบปรามจากกฎหมายที่นักธุรกิจการเมืองตราไว้

ในทางโครงสร้างอำนาจ การต่อสู้ช่วงชิงจะดูเดือดเข้มข้นสูงสุด
ระหว่างฝ่ายตั้งรับกับฝ่ายรุก โดยมีเงื่อนไขปัจจัยสำคัญที่สถาบันสูงสุด
ยุทธศาสตร์สำคัญ คือ ชนการเลือกตั้ง ดังนั้นมันบắtกันตั้นปี ๒๕๕๓
จะมียุทธวิธีล้มรัฐบาลเพื่อเลือกตั้งใหม่ให้เร็วที่สุด รัฐบาลใหม่คือ
ผู้จัดการที่จะเข้ามาคุมอำนาจการปกครองประเทศให้ยาว ดูเหมือน

การเมืองไทยจะหวนคืนสู่ยุคปี ๒๕๔๔ - ๕๐ อีกครั้ง สิ่งที่อาจจะเกิดขึ้น รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ถูกยกเลิก เพื่อนิรโทษกรรมนักการเมืองที่โกรกิน รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ถูกชุดมาใช้แทน นโยบายประชาニยมสุดๆ จะเกิดขึ้น กลไกอิสรภาพถูกแทรกแซงและไม่มีการออกกฎหมายลูกของรัฐธรรมนูญ องค์กรประชาชน เอ็นจีโอ ถูกขยาย แกนนำอาจถูกเก็บ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ จะนำประเทศไทยสู่ระบบทุน ขณะที่มารยาทการเมืองยังเท่าเดิม เศรษฐกิจพอเพียงไม่ชนะรวดยิ่น เหลือของแท้อยู่ที่หมู่บ้าน

ชุมชนต้องสู้กับโครงสร้างข้างบน แต่เมื่อจุดอ่อนที่ใบ้ไม่ถึง ชาวบ้านไม่เข้าใจว่าจะมีผลกระทบแบบไหนอย่างไร สำคัญที่ต้องจัดให้ความรู้ในการวิเคราะห์แผนพัฒนาฯ และสร้างกลยุทธ์ในการหยุดแผนพัฒนาจากข้างบนที่กระทบวิถีชีวิตชุมชน

รูปธรรมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

กรณีการแก้ปัญหาของเครือข่าย องค์กรชุมชน ทั้ง ๔ เครือข่าย : เครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.) เครือข่าย สมัชชาคนจน เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย และเครือข่าย สรัม ๔ ภาค นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ แต่ ราชการไม่ปฏิบัติ การแก้ปัญหาจึงไม่เกิดขึ้น ขณะที่การเมืองข้าง บนไม่จบ แผนการพัฒนาของราชภารก์ดำเนินการไปตามกลาง ซ่องว่าง ในขณะที่การเจรจาระหว่างเครือข่ายชุมชนกับรัฐบาลยัง ไม่มีข้อสรุป ดังเช่นโครงการஆகிலகதรายลุ่มน้ำจะก่อป้ายังไม่มี โครงร่าง เรื่องขothyจากสิงคโปร์เดินทางมาแล้ว

จังหวัดระนอง มีการตามะเล ทำทำเรือน้ำลึก มีการทำล่วง หน้าไปแล้ว ขณะที่ชาวบ้านไม่มีข้อมูล เขาเมืองใช้ชื่อโครงการที่ฟัง แล้วไม่เข้าใจว่าเป็นเรื่องอะไร ஆகிலகதรายแต่มีคำว่า “ท่องเที่ยว วัฒนธรรม” ต่อท้าย ชาวบ้านเข้าใจว่าเป็นเรื่องพัฒนา

ที่ดินเขตอุทยาน ถ้าชาวบ้านไปเก็บทุเรียนก็ถูกจับ แต่ถ้า นายทุนก้อนใหญ่ให้ได้เลย ยืนสัมปทานเอาได้ทุกอย่าง เพราะ โครงการสร้างอำนาจฐานกุศลความด้วยทุน

จากการเมืองอยู่ที่ไหนกันบคนที่นั่น เราต้องเตรียมตัวเพื่อ ป้องกันตัวเอง สรุปประเทศไทยอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ก็จะเป็นยุค คอมรัปชั่นรวมศูนย์ รายกระจุก จนกระจาย และจะเป็นจุด พัฒนาการใหม่ของการเมืองภาคประชาชนบริสุทธิ์อีกครั้งภายใต้แรง กดดันร่วม

สรุป ตัวแปรก็จะเป็นลักษณะของอำนาจ แต่ไม่มีกลุ่มไหน เลยที่จะปักป้องชุมชน ก็เลยเป็นหน้าที่ของเราที่ต้องเตรียมการรองรับ

และสิ่งที่ต้องระวังคือเรื่องความขัดแย้งทางการเมืองจะนำเราเป็นไปเครื่องมือ

เจ้าวิเคราะห์เพื่อให้เห็นโครงสร้าง เพื่อเตรียมตัวไม่ตกเป็นเหยื่อให้รู้ว่าตัวที่ยึดผลประโยชน์จากแผนพัฒนา มีพรคราชการหุ้นกันทุนผลักดัน ตัวอย่างไปผลักดันแก้กฎหมายเหมืองแร่ เพื่อประโยชน์ของบริษัทที่มาสำรวจ เช่น หากขอสัมปทานแร่ทองคำ แต่ขาดพบแร่อื่นเอาไปได้โดยไม่ต้องขออนุญาต

การเตรียมการรับมือสถานการณ์ปี ๒๕๕๗

จัดระบบองค์กรชุมชนภายในให้เข้มแข็ง มีข้อมูลวิถีชุมชน มีข้อเสนอที่ชัดเจน มีเหตุผล ดำเนินกิจกรรมที่ก่อประโยชน์ทั้งชุมชนและสาธารณะ สร้างคนรุ่นใหม่ สร้างฐานกิจกรรม พึงดูแลองค์กรมีติ瘤หัวพัฒนา สร้างสติภาพ กลุ่มอาชีพ สิงแวดล้อม วัฒนธรรม ฯลฯ ตามทันเหตุการณ์ เรียนรู้สิทธิชุมชนและปกป้อง เพราะนั่นคือความอยู่รอด และหลักประกันในอนาคต ประสานเพื่อนข้ามเครือข่าย เป็นอิสระจากการเมืองในระบบ ผู้นำฝึกฝนจิตใจ สำนึกลดละเพื่อส่วนรวม สาธารณะ สามัคคี ลดความขัดแย้ง

๔. พลกระกับของโครงการ
บุคลากรตະກວບທ្រាយໃນລຸ່ມບ້າຕະກັ້ວປ່າ

โดย ศักดีดา พสรณรงส์

၁၀၅

ເສດຖະກິດ

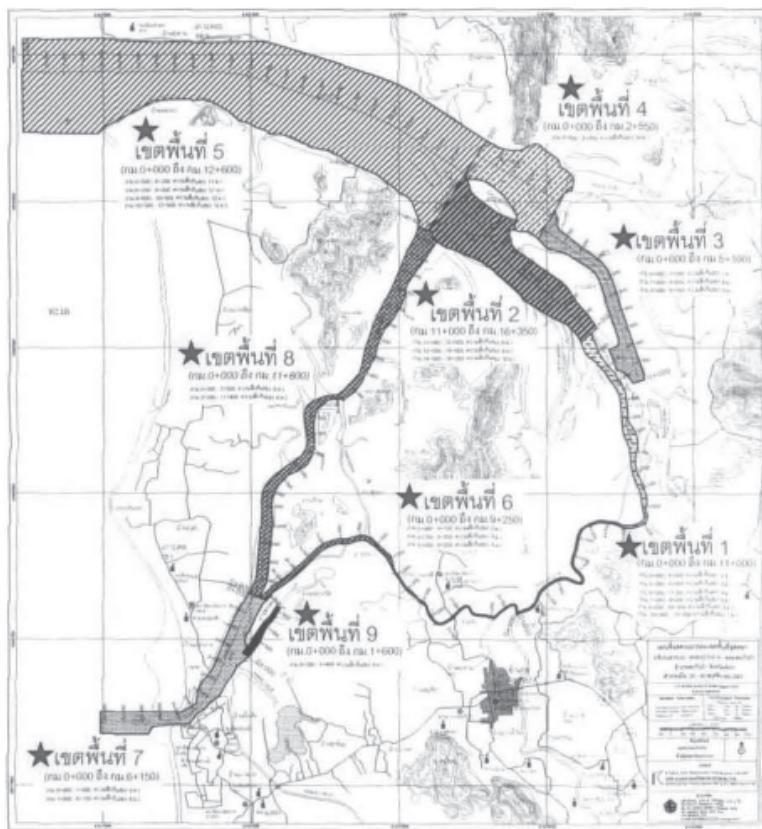
ช่วงเข้า มีการนำผู้เข้าร่วมอบรมล่องเรือในทะเลบ้านน้ำเดิม เพื่อไปดูป้าโภคการความสมบูรณ์ของธรรมชาติ ในพื้นที่โครงการชุด ลอกตะกอนท้องน้ำตะกั่วป่า เพื่อนำรายไปสิงคโปร์ ครอบคลุม ๓ อบต. คือ บางนายสี บางม่วง และเกาะคอกเข้า ตามเส้นทาง ที่ข้อมูลญาตดูดทราบ ๒.๖ กิโลเมตร ระดับน้ำลึก ๑๒ เมตร

ศักดา ให้ข้อมูลว่า คนที่ทำเรื่องนี้ไม่ต้องการทราบเพียงอย่างเดียว เพราะในอดีตบ้านน้ำเค็มมีการคุกคาม และหลังจากสืบnamิ ๑ ปี สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม มีการอนุญาตให้บริษัทเอกชนทำสัมปทานแร่ในทะเลบ้านน้ำเค็ม แต่ชาวบ้านคัดค้านเรื่องจึงพับไป ในป่าใบคงกางมีแร่เมฆาศาลา การอ้างว่าทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ตะกั่วป่า กะปง อย่างยังยืน พื้นที่

เส้นทางให้การคมนาคมทางน้ำมีความสะดวก พัฒนาการท่องเที่ยว
แม่น้ำตระกูลป่าเชิงนิเวศน์ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เข้าจะไปชุม
ชนรวมชาติ แต่ในความหมายของราชการ หมายถึง การนำเรือยอชท์
เข้าไปได้

ที่ผ่านมาชาวบ้านมีการปลูกป่าชายเลนเพื่อการฟื้นฟู การชุด
คลอง ดูดทราย เกราะกอนแม่น้ำ ไม่ได้เป็นการฟื้นฟู เพราะในน้ำ
มีแพลงตอน สตัวร์น้ำจะมากินแพลงตอน ปลาใหญ่กินปลาเล็ก มี

แผนที่แสดงพื้นที่ดูดทราย

การอนุบาลสัตว์น้ำในป่าชายเลน สัตว์น้ำมีทุกชนิด ทั้งลูกปลาทู ปลम้า ปลด ฯลฯ ทรายที่เขานำไปที่สิงคโปร์จะขาดทรายประมาณ ๔๓ ตารางกิโลเมตร ทางบริษัทบอกว่าทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ออนุมัติหมดแล้ว ยังขาดแต่ลงนามสัญญาอย่างเดียว ชาวบ้าน ต้องไปตามว่าหน่วยงานอนุมัติไปได้อย่างไร

เรื่องทรายที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านน้ำเค็ม ผลประโยชน์ได้กับกลุ่ม สัมปทาน และผู้ที่รับผิดชอบก็มี ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ อบต. ตำแหน่งเหล่านี้จะได้ผลประโยชน์ เขา ซึ่งแจงว่าจะเอาเงินมาลงทุนในบ้านเรา เช่น ปั้มน้ำมัน จำหน่ายเรืออุด เข้าพูดว่า “ทำโครงการนี้แล้วชาวบ้านจะได้ประโยชน์ ขายของได้

ขายน้ำมันได้” ขึ้นชื่อว่าชาวบ้านก็จนอยู่แล้ว ทำไม่ได้

สรุปนายทุนได้ประโยชน์ คือ จะทำให้เรือใหญ่มาจอดเทียบได้ ผลกระทบทำให้ป้าขายเล่นได้รับความเสียหาย ระบบนิเวศน์ แหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ มีการพังทลายของหาด ตลิ่ง จากเหตุการณ์สึนามิ ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าระบบนิเวศน์มีการเปลี่ยนแปลงเอง มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน ที่หลักๆ ก็คือ พื้นที่นี้มีการทำประมงขนาดเล็กจำนวนมาก หาปลา ปู กุ้ง หอยตามลำคลอง ชุมชนจะไม่มีที่ทำกิน หากไม่มีแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ

เมื่อมีโครงการขนาดใหญ่ ปัญหาเกิดในชุมชน มีความคิดแตกต่างกัน ขัดแย้งกัน เป็นการทำลายวัฒนธรรมของชุมชน

ชาวบ้านไม่ได้รับข้อมูลที่เป็นจริง ราชการบอกแต่สิ่งที่ดีๆ เอื้อแต่นายทุน และชาวบ้านไม่รู้กฎหมาย ถ้าเราไปสักกับเขาก็ต้องรู้กฎหมาย เช่นกัน หน่วยงานท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ ข้าราชการคอร์รัปชัน ปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่มีสื่อประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้รับ รู้ข้อมูลทั้งหมดได้ โดยข่มขู่จากผู้มีอิทธิพล เช่น ช่วงที่ทีมเยาวชนเสนอเรื่องสิทธิชุมชนที่โรงเรียนเสนานุกูล คนที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมมีน้อย ขาดบุคลากร คนทำงาน ขาดงบประมาณในการประสานงาน ขาดความรู้ที่เท่าทัน รู้น้อย เรื่องทางราชการก็ไม่รู้ ขาดเงิน รู้ผ่านๆ สิ่งที่ย่ออย่าเชื่อในสิ่งที่เข้าพูด แต่ต้องดูให้ลึกกว่า เขาคิดอย่างไร เข้าใจนิโครงการอย่างนี้แต่เบื้องหลังเป็นอย่างไร เราสู้ไม่ได้ ถ้ารู้ไม่จริง ไม่ลึก

๙. พลังและความสำคัญ ของกារເຊື່ອນໂຍງເຄຣີວ່າຍ/ຫຼຸມຮນ

ໂດຍ ສູວິທຍໍ ຖຸເຫລາບວງເມື່ອ¹ ເລີຄສັກດີ ຄຳຄົງສັກດີ

ฉายวีดิโอิรွေး...เหตุเกิดที่...พร้อมใจ เรื่องราวเหตุการณ์การ
ไล่รื้อ ชุมชนพร้อมใจเป็นชุมชนแออัด ซอยอ่อนนุช กรุงเทพฯ เมื่อปี
๒๕๑๙ นำไปสู่การชุมนุมที่หน้าบ้านเจ้าของที่ดิน ที่ซอยราชครุ
แต่ถูกคอมมานโดสลาย ชาวบ้านจึงไปชุมนุมที่ตึกสหประชาชาติใน
วันรุ่งขึ้น และนำไปสู่การแก้ปัญหา...

สุวิทย์ ภูหลวงวงศ์ : ที่ผ่านมาคุณจำนำงค์พูดเรื่องยุทธศาสตร์ การฝ่ากำแพง กำแพงหนาเบรียบเสมือนกำนาเจริญ ประชาชนก็เหมือนน้อต เรายังต้องหาวิธีฝ่ากำแพง ทั้งปืน แม่ เอกาค่อนทุบ แต่ก็มีคนที่ยืนดูเบยๆ ไม่ต้องวิเคราะห์เลยคนที่หลบก่อน พร้อมอยู่เบอร์เซ็นต์ นี่เป็นเรื่องของการตัดสินใจของการต่อสู้ ว่าใครอยู่บบทางอะไร ถ้าทุกบบทางสักก็มีโอกาส ขณะเดียวกันก็ต้องมีกองหนุน หากไม่ได้ก็ต้องถอย เราจะมาดูตั้งแต่ประวัติศาสตร์ของการต่อสู้ ประเทศต่างๆ ก็มีความแตกต่างกัน

ประเทศไทย ๑๐๐ กว่าปีที่แล้ว มีมหาตมะมคานธี รวมคนจนเป็นกองกำลังปลดแอกจากการเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษ เข้าต้องหาซ่องทางใหม่เนื่องจากอังกฤษมีอาวุธที่ทัน

สมัย วิธีสู้ของอินเดียใช้การทอผ้าสร้างการรวมกันของคนจน จนองค์กรต้องยอมแพ้ ถือว่าเป็นการเปลี่ยนประเทศเลย

ประเทศไทย ไม่พิธีภัณฑ์ชนเผ่า รวม ๕๔ ชนเผ่าอยู่ในที่เดียวกัน ใจมิหนีรวม ๕๔ ชนเผ่าสู้กับฝรั่งเศสและอเมริกาจนฝรั่งเศสแพ้ แล้วก็ทำสัญญาว่าจะกลับประเทศเมื่อครบ ๑ ปี ฝรั่งเศสก็ไปชวนอเมริกามาช่วยสู้ให้ จนกลายเป็น “สงครามเวียดนาม” แต่ใจมิหนีรวม ๕๔ ชนเผ่าต่อสู้กับอเมริกาใช้วิธีรวมด้วยไปเปาอาอาฐ์สมความที่ตอกค้างจากฝรั่งเศสมาดัดแปลง

ประเทศจีน หมายเจ้อตุง ต่อสู้ด้วยกำลังคน โครงเห็นด้วยกีไป มีกำลังพลมากมายใช้การรวมพลในการต่อสู้

ประเทศไทย ไม่มีส่วนร่วมของประชาชนในการเปลี่ยนประเทศ พระเจ้าตากสินตีฝ่าวงล้อมกรุงศรีฯไปหัววิธีการสู้ใหม่ ประจวบฯ นักเรียนสู้กับทหารญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่ชะอ่อน แต่ก็แพ้เนื่องจากส่วนกลางไม่สนับสนุนกำลังพล บางระจัน “จันหนองดี้เขียว” สู้กันเอง ส่วนกลางก็ไม่ส่งกำลังไปเช่นกัน

ทั้งหมดที่ได้กล่าวมา เป็นการสะสมมานตรกรรมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ทุกประเทศนำประชาชนมา มีส่วนร่วมในการต่อสู้ แต่ของประเทศไทยการต่อสู้กล้ายเป็นกบฏ ภาคอิสาน เรียกว่า กบฎผีบุญ ครูบาศรีวิชัยประกาศความเป็นอิสรภาพ ปลูกคนขึ้นมาสู้ แต่ส่วนกลางปราบ ชาวมุสลิมปัตตานี มีการสะสม功德ดัน ทำให้ชาวบ้านมีการต่อต้านและต่อสู้อาณาจักรศรีวิชัย นครศรีธรรมราช ถูกบีบให้ขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ จะเห็นได้ว่าภาคใต้จะปราบยากกว่าภาคเหนือและภาคอิสานซึ่งถูกปราบไปก่อน

ยุคจอมพลสุนทรดี มีการเลือกตั้งสกปรก หลังรัชกาลที่ ๗ มอบอำนาจ ก็มีชนชั้นสูงเข้ามาคุมอำนาจ และก็มีหมู่ปัญญาชน เช่น นักหนังสือพิมพ์ นักกฎหมาย มาต่อต้านและถูกจับ เช่น ศรีบูรพา หลังจากนั้น จะมีเครือข่ายภาคประชาชนที่ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยน มีการต่อสู้จนได้รับชัยชนะ เกิดบรรยายกาศทั่วประเทศ ประชาชนกล้าหาญในการแสดงออกมากขึ้น เคลื่อนไหวเรื่องราคาน้ำ การต่อสู้ของเชื่อในมาบປะซัน กลุ่มປะทั่งໄลผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล กลุ่มชาวนากาแฟที่จังหวัดชุมพร เป็นต้น

ตั้งแต่อดีตเครือข่ายที่เกิดขึ้นมาจากการกลุ่มเตือน ชาวบ้านมีพัฒนาการตามมาเรื่อยๆ เช่น กลุ่มสลัม กลุ่มเกษตรทางเลือก กลุ่มเพื่อสังคม กลุ่มเมืองแร่ กลุ่มผู้หญิง กลุ่มสหภาพแรงงาน จนถึงในปัจจุบันก็มีกลุ่มคนไทยพัลลิติน กลุ่มพัฒนาสิทธิ公民 กลุ่มชาวເລ กลุ่มที่ดิน เพาะภาระลุทธะลงไปของกลุ่มก่อน การจะขึ้นหรือว่าจะลงมันต้องมีการลงมือทำ ต้องมีการจุดชนวนไม่ใช่ตั้งไว้เฉยๆ ต้องทำร่วมกัน ทำได้มั่นก็จะขึ้น จากกบฏกล้ายมาเป็นกำลังภาคประชาชนร่วมสร้างการเมืองใหม่ “ต้องมีการเมืองภาคประชาชน” สามารถเคลื่อนไหวออกสู่ได้ ถูกต้องตามกฎหมาย

การเปลี่ยนสถานะเดิมให้รับรองตามรัฐธรรมนูญ แต่ก่อนข้อมูลอยู่ที่ราชการอย่างเดียว แต่ตอนนี้สามารถไปขอคูดได้ สามารถตรวจสอบข้าราชการได้ ชุมนุมได้แต่ต้องไม่มีอาวุธ อยู่ในความสงบ บุคคลย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ สิทธิชุมชน

การต่อสู้ให้พ้นจากความเป็น “เกื้อ” มาเป็น “ถูก” เปลี่ยนโดยประชาชนทั้งหมด ผลักดันและนำเสนอ ในที่สุดก็คือฯ คล้ายกลายมาเป็นกฎหมาย สิ่งที่จำเป็นในข้างหน้า ให้มีความเสมอภาค ในทางปฏิบัติ นี่คือภาพสะท้อนเรื่องโครงสร้างการเมืองไทยที่มีการ

แบ่งชนชั้น แบ่งตามความยากจน ความร่ำรวย ความมีฐานะทางสังคม การเมืองที่บ่งบอกว่าเข้าได้อะไรบ้าง มีสิทธิในโครงการต่างๆ หรือไม่ เป็นเป้าหมายของการสร้างความเสมอภาค

อุทัยานให้บริษัทเอกไปหมด ชาวบ้านต้องไม่อยู่เฉยๆ เช่น บ้านทุ่งน้อย จังหวัดพังงา ทั้งชุมชนไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทั้งที่อาศัยมานาน แต่รอบข้าง นายทุนนากร่มีเอกสารสิทธิ์ทั้งหมด ชาวบ้านต้องทำอะไรลักษอย่าง นี่คือจุดเปลี่ยนของประเทศไทย ทำให้ได้มากกว่ารุ่นก่อน ซึ่งเปลี่ยนจากกฎหมายเป็นถูกกฎหมาย เราต้องผลักดันเพื่อเป็นจุดเปลี่ยนประเทศไทย เป้าหมาย คือ ต้องการสร้างความเท่าเทียมตามประชาธิปไตย หากพูดตามโครงสร้าง นี่เป็นทฤษฎีของโลก ในการเปลี่ยนความยากจนของโลก ที่ดินที่เรารอยู่รุ่นย่าตายาย คลองที่เคยหาปลา แม่น้ำที่เป็นสายโลหิต เป็นที่เพาะตัวอ่อนของสัตว์น้ำ ป่าชายเลนต้องมี และเป็นจิตวิญญาณของเรา ในภาวะที่ชุมชนมีองค์กร มีเงินสนับสนุน มี

รัฐธรรมนูญ คนที่อยู่ด้านบนทำอย่างไร ควรจะมาหรือไป มีนโยบายอย่างไรไม่สำคัญ แต่ชุมชนก็ต้องทำเพื่อให้เห็น พลังการเชื่อมโยงเครือข่าย

หากเราร่วมกันเป็นเครือข่าย รวมกันผลักดันกฎหมายได้ นี่คือพลังที่ใหญ่ขึ้นมา ขั้นตอนต่อไป คือ การสร้างความเสมอภาค

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี ๒๕๖๐ มาตรา ๖๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุม ปราศจากอาวุธ มาตรา ๖๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการจัดตั้งองค์การ 伸พันธ์หรือสมาคมใน การพัฒนา เดิมเป็นกลุ่มเดือนมาก่อน ในที่สุดสังคมโลกก็ ยอมรับ ในการพัฒนาโลกทุกเรื่อง ต้องมีทุกฝ่ายเข้าร่วม นำมาสู่การ ร่างรัฐธรรมนูญ โดยประเทศอื่นทำมาก่อนแล้ว

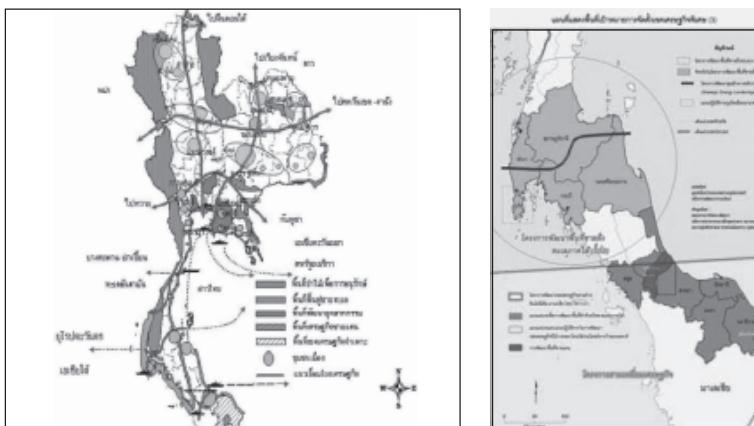
มีการเรียกร้องให้ตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และ เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระบุให้ พอช. มีหน้าที่รับรองสถานภาพ องค์กรชุมชนไม่ให้เป็นองค์กรเดือน ชาวบ้านต้องทบทวน องค์กรที่ ชาวบ้านผลักดันตั้งขึ้นมา เมื่อมีเงินลงตัวแล้ว ก็ไม่ได้ออกไปเรียก ร้องเพื่อชาวบ้านอย่างจริงจัง การเป็นองค์กรทางการและอยู่ใน โครงสร้างมีกฎหมายรองรับ ให้ได้จริงหรือไม่ หรือเป็น ส.ส.ที่มา จากการเลือกตั้งถูก แต่ประชาชนไม่ได้พึง ถ้าเป็นครูแม่ไม่สอนเด็ก ก็จะถูก แต่ครูที่สอนเด็กไม่ได้เงินเดือน กลับบอกว่าครูเดือน อปพร. ถ้ากฎหมายไม่รองรับก็เดือน ทั้งๆ ที่ช่วยเหลือชาวบ้าน เรื่องใน สังคมนี้ไม่ได้ชี้ความเป็นจริง ซึ่งไปตามกรอบที่อยู่

ເລີສຕັກດີ ຄຳຄັງຕັກດີ :

ເກື່ອງກັບແຜນພັດນາຈັງຫວັດ ສິ່ງທີ່ການໃຫ້ກຳລັງແຜ່ເຊີມ ຍຸතອສາສຕ່ວ
ການພັດນາ ວາງແຜນໄກ້ & ປະກາດ

- ๑) ໃຫ້ເປັນສູ່ານການພັດນາຍາງພາວາ ແລະປາລົມນໍ້າມັນ ມີທີ່
ສຸຮະໝັກນຳ ແລະໜຸ່ມພວ
- ໆ) ກາຣົລິຕົວອາຫາຣແປຣູບ ແລວສົງຂລາ ປັດຕານີ
- ๓) ເປັນສູ່ານການພັດນາກາຣທ່ອງທີ່ຢ່ວະດັບໂລກ ເກື່ອງຂ້ອງກັບ
ພັງຈາ ກະບົນ ຖູເກີດ
- ໔) ເປັນປະຕູກາວຄ໏າແລະຂົນສົ່ງເພື່ອນບ້ານ ແລະຕ່າງໆໆາດີ
- ໕) ເປັນສູ່ານອຸດສາຫກຮົມເຫັນແລະກຳໜອງຮົມໝາຕີຝຶ່ງທະເລອ່າວ່າໄທຍ

ເຂົ້າເສົ້າເສົ້າ ເພື່ອເຫັນວ່າ ເປັນສູ່ານທີ່ມີ ຈັງຫວັດພັງຈາ ຈັງຫວັດກະບົນ ຈັງຫວັດ
ນគຽມຮົມໝາຕີ ຈະມີການພັດນາສະພານເສົ້າເສົ້າ ເພື່ອຮອງຮັບການ
ພັດນາອຸດສາຫກຮົມກຳໜອງຮົມໝາຕີ ມີຢູ່ ๓ ແນວ (១) ແນວບາງສະພານ
ມາຮະນອງ (២) ແນວພັງຈາ ສຸຮະໝັກນຳ (៣) ແນວສົງຂລາ ປັດຕານີ
ທັງ ๓ ແນວ ເພື່ອເຫຼືອມໂຍງທະເລອັນດາມັນກັບຝຶ່ງອ່າວ່າໄທຍດ້ວຍການ
ພັດນາອຸດສາຫກຮົມປີໂຕຮົມມືແລະກຳໜອງຮົມໝາຕີ ແລະຍ່ອກາດເດີນທາງ
ຄໍາມີສະພານເສົ້າເສົ້າ ທຳໃຫ້ກາດເດີນທາງສັນລົງ ກລຸ່ມພັງຈາ ກະບົນ
ປູເກີດ ໂໍໄດ້ເນັ້ນແນພະກາກາທ່ອງທີ່ຢ່ວເຖິ່ນ ແຕ່ເນັ້ນເສົ້າເສົ້າໃໝ່ມັດວ່າ
ມີທັງອຸດສາຫກຮົມນໍ້າມັນ ດານວ່າອຸດສາຫກຮົມນໍ້າມັນກັບການພັດນາ
ກາຣທ່ອງທີ່ຢ່ວຈະເອາະໄຈກັນແນ່ ແຕ່ຫາກເວົາໄປດູແຜນພັດນາ ກາຣ
ພັດນາຂອງຕຳບລ ຈັງຫວັດ ບອກວ່າໄມ້ໄດ້ເລືອກຍ່າງໄດ້ອ່າງໜຶ່ງ
ເອາທັ້ງສອງຍ່າງ ໄປດ້ວຍກັນໄດ້ ຄໍາເວົາໄມ້ພອໃຈ ຕ້ອງຄາມຕ່ອໄປຢ່າ
ໜຸດ ກາຣຊຸດເໜີອັນແຮງໃນການໃຫ້ກັບກາຄອືສານຕ່າງກັນ ກາຄໃຫ້ໄມ່
ຄ່ອຍມີກາຣພູດດຶງຜລກະທບ ພູດຍາກນາກກ່າວກາປຸລູຍາງພາວາ

๑๔๙
●
ศศิ บุญ
ปาล์มน้ำมัน เพราะว่าแร่เมก่อนการปลูกยางพารา มีก่อนพรม
ประชาธิปัตย์ เริ่มต้นมาจากเมืองแร่ เป็นเศรษฐกิจในการสร้าง
บ้านสร้างเมือง คนรู้สึกว่าส่งผลดีมากกว่าผลเดียว

ผลกระทบไข่ดำเนินที่เกิดขึ้นที่อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนคร
ศรีธรรมราช มีการพุดถึงน้อยมาก เกี่ยวข้องกับการทำเหมืองทอง
หรือไม่ รู้ว่าเกิดจากการสะสมสารหనุ มีมากจากการร่อนแร่
ทองคำ คนที่ไข่ ตายจากมะเร็งผิวดำ แต่บอกไม่ได้ว่าเป็นจาก
อะไร ผลกระทบจึงไม่ได้พูดถึง เพราะแร่ทำให้มีการสร้างบ้านสร้าง
เมือง แต่การเปลี่ยนแปลงทิศทางการพัฒนาภาคใต้ตอนนี้สามารถ
กลับไปศึกษาบทเรียนเรื่องนี้ได้

สรุปการแลกเปลี่ยนกับวิทยากร

: จากที่ได้ดูก็เหมือนชีวิตของเรา ชาวบ้านภูเก็ต แรกๆ การ
ต่อสู้ไม่มีองค์กรไหนมาให้ความรักบ้านบ้าน คิดว่าที่ทำไปชาวบ้าน
สู้แบบชาวบ้าน เขาไม่ใช่ระบบงานการเดยเนื่องจากไม่รู้ หรือไม่ได้

ภาพนี้คือภาพการเผาโรงงานแทนทากล้ม ภูเก็ต คนเกือบแสนที่เผาโรงงาน
หากคนผิดไม่ได้

จังหวัดภูเก็ต

๑๔๙

แร่แทนทากล้ม

เตรียมการ แต่ถ้าเป็นเราต้องมีถึงเลือดตกยางออก ไม่ยอมเสียสังกะสีสักแผ่นหนึ่ง บ้านใครครก็รัก สู้ตาย และเรายังได้เรียนรู้การต่อสู้ว่าต้องทำอย่างไร

: มองแล้วไม่มีความเป็นมนุษย์ สู้ชีวิตต่อชีวิต ในวิดีโอ มีทนายความ มีตำรวจ มีตัวแทนศาล เข้าบอกว่ากระบวนการต่างๆ ตามหน้าที่ ความจริงเป็นอย่างไร

: นิคอกภูมาย ตำราจัดตั้งตามหน้าที่ ตามกฎหมาย ทนายต้องตามคำสั่งศาล กรณีที่ท้ายเมือง เข้าแพ็คดี ตำราจីน พร้อม ១០០ กว่านาที ไม่ทำอะไร เพราะรู้ว่าชาวบ้านไม่มีที่ไป การใช้กฎหมายต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม ชุมชนที่ไม่มีเครือข่าย สร้างได้ กำลังใจก็ไม่มี ก็ทำสุดความสามารถที่มี เช่น หิน ยาง หนังกระติก แม้การต่อสู้ขัดขวางเจ้าหน้าที่ผิดกฎหมาย ด้วยความเป็นจริง ความเป็นมนุษย์เราจะมีสิทธิในการปักป้องทรัพย์สินของเราเอง

: คิดว่ากฎหมายน่าจะมีทางออกที่ดีกว่านี้ แม้ว่าไม่มีเพื่อนเครือข่าย ในช่องกฎหมายน่าจะอะลุ่มอล่วยให้มากกว่านี้ อย่างน้อยไม่ลงมือตีกัน มันก็คือชีวิตของคนคนหนึ่ง ความยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ไปไหน

: หากพูดถึงความยุติธรรม ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จากภาพมีการขี้คอกองด้วย ทำเหมือนไม่ใช่คน ประเด็นก็คือว่ากฎหมาย ก็คือความเป็นมนุษย์ ทุกคนรักบ้าน มีสิทธิในการปักป้อง

: ไม่น่าจะเกิดขึ้นกับประเทศไทย เมืองที่เจริญแล้ว สังคมคนจนต้องโดนรังแกอยู่แล้ว เราโดนภัยธรรมชาติ หากโดนแบบนี้ เรายังไม่ยอมเหมือนกัน

: เจ้าหน้าที่ของรัฐทำผิดเสียเอง รัฐธรรมนูญมาตรา ៦៧ สิทธิชุมชน ทรัพยากรต่างๆ ของชุมชน ต้องช่วยกันดูแลรักษา ที่

จังหวัดอุดรธานี แรปเปอร์ ลีกลงไปเกิน ๑๐๐ เมตรใต้ดิน บริษัทที่ขอนอนญาตแล้ว มีสิทธิในที่ดินตรงนั้น แต่ถ้าตามรัฐธรรมนูญแล้ว ทรัพยากรตรงนั้นเป็นของใคร กฎหมายบอกว่าถ้าบริษัทขออนุญาตก็ตกลงเป็นของบริษัททันที แต่ชุมชนบอกว่าต้องเป็นของชุมชน ทุกวันนี้ในส่วนของทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ใกล้กับชุมชน กำลังถูกกลุ่มคนหรือองค์คณะบุคคลเข้ามาเพื่อเอาผลประโยชน์ตรงนั้น โดยอ้างกฎหมายที่มักเอื้อประโยชน์แก่นายทุนเสมอ แล้วเรามีความพร้อมในการปกป้องอย่างไร องค์กรชาวบ้านมีเป้าหมายร่วมกัน มีการจัดการโครงสร้างภายนอก ลิงสำคัญคือ การเชื่อมร้อยเป็นเครือข่าย เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน มีบริบทเนื้อหาที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายของความเป็นธรรม เราต้องการนำทรัพยากรมาบริหารจัดการ ไม่ใช่ตอกอยู่ภายนอกให้กลุ่มทุน หรือบริษัท องค์กรเอกกิจควรสะสมกำลังใจอย่างต่อเนื่อง นี่คือการเตรียมความพร้อม และวิเคราะห์เหตุการณ์ไปเรื่อย เรายังต้องมีกิติกาเคลื่อนไหวอย่างดุเดือด เพื่อเท่าทันต่อปัจจัยภายนอก

กิจกรรมขององค์กรชาวบ้านมีความจำเป็น นำไปสู่การเคลื่อนไหว นอกจากอยู่กับที่แล้ว ต้องแสดงเจตนารามณ์เห็นต่าง คัดค้าน เช่น ใส่เสื้อสี การปิดป้ายเพื่อไม่เห็นด้วย นี่คือการเคลื่อนไหว เป็นการแสดงความเห็นที่ไม่ได้บ่งบอกว่าตัวเองเป็นใคร

ชาวบ้านที่อุดรธานีมีการประชุม อบต. กลุ่มอนุรักษ์เข้าร่วมที่ประชุม แต่เมื่อมีเหตุการณ์เขื่อมโยงไปยังเหมืองแร่ ชาวบ้านก็ซึ่งป่วยว่าไม่เอา แสดงความคิดเห็นแบบสันติวิธีที่ต้องเชื่อว่าสามารถพิสูจน์ความจริงให้ได้ หรือสัจจะก็คือความจริง ดังนั้นการต่อสู้ต้องต่อสู้บนฐานความจริง ไม่บิดเบือน แต่สิ่งที่สำคัญของก็คือองค์กรชาวบ้านต้องตรวจสอบตัวเองอยู่เสมอว่า เราจะทำอย่างไร ให้มีการประชุม

อย่างต่อเนื่อง นำเรื่องมาคุยกัน ถ้าไม่เอาปัญหามาหารือก็จบเลย

๑๕๒
●
ศึกษาดู
แบบร่วม

ประเด็นสุดท้าย นอกจากการเคลื่อนไหวต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรม มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง กีบับ ถ้าจำเป็นต้องค้าน ก็ค้านไป ในอนาคตต้องฟ้องศาลได้ ต้องยืนยันว่าสันติวิธี การปักป้องบทบาทผู้หญิงมีความจำเป็น ผู้หญิงส่วนนาน ในอุดรพร้อมสู้กับ อส. ตำราฯ ๑๐๐% มีการจัดทัพด้านหน้า ผู้หญิง เด็กคนที่อายุมาก ทำอย่างไรได้ถ่ายทอดไปสู่ลูกหลานมากขึ้น ต้องให้ชัด ต้องวางแผนจัดทั้งหมด ช่วยกันเตรียมภาพให้เต็มและชัดขึ้น

: จากที่เห็นก็คือมีการสู้แบบรวมๆ แต่ตอนหลังเปลี่ยนให้ผู้หญิง กับเด็กเป็นแกนอยู่ข้างหน้า เพราะหากว่าให้ผู้ชายอยู่หน้าจะถูกทำร้าย ตำราฯ เองไปทำร้ายผู้หญิงไม่ได้ ตอนแรกเราเองก็ไม่ได้วางแผนอะไร หลังจากนั้นเราก็ต้องให้ผู้หญิงและเด็กเป็นแนวหน้า แต่ก็โคนขุ่ ๒ ครั้ง ผลสุดท้ายรู้ว่าเราทุกๆ คนเดินไปพร้อมๆ กัน ทุกคนเป็นแกนหลักทั้งหมด สุดท้ายเรื่องถึงศาล

: เรื่องคดี ถ้าเราสังเกตการต่อสู้กับฝ่ายนายทุนมักจะเอกสารดีมาใส่ในมือมากขึ้น เราจะวิเคราะห์สถานการณ์การเคลื่อนไหวอย่างไร ต่อกฎหมาย รัฐ+ทุน+โครงการ ตามประสบการณ์ของเรา ตอนที่เราสู้ที่อุดรธานี บริษัทมาทำเขตปักหมุด เรายืนรวมตัวกัน ถูกแจ้งจับว่าบุกรุกแนวเขต เราสู้ว่าบุกรุกจริงบนฐานที่เราปกป้องตามสิทธิชุมชน และคดีที่เกิดขึ้นต้องทำให้ไม่ใช่คดีของคน ๆ คน แต่เป็นคดีของทุกคน ไม่ได้ปกป้องเพื่อตัวเรา ไม่ได้เอารถการปกครองมาเป็นตัวตั้ง เอารถนิเวศน์ชุมชน คือคนที่มีความคิดเหมือนกัน เช่น บ้านน้ำเต็ม มีความคิดร่วบยอดเหมือนกันในการปกป้อง ไม่ใช่อำนาจการปกครองของรัฐ นี่คือการสร้างชุมชน ชุมชนมักถูกปกครองด้วยเขตการปกครองของรัฐ ถ้าเรามีกิจกรรมอะไรมาเกี่ยวกับกฎหมายอย่าใช้อารมณ์ ต้องวิเคราะห์ หากเจอดีจะทำยาก ที่อุดรธานีเมื่อสักเดือนกว่าๆ มีการปิดถนนมิตรภาพ ประชุมเสรีจ แล้วเขียนศรีปท์เหมือนกับการเขียนบทสารคดี คือพูดง่ายๆ ว่าจะปิดถนนเราต้องมีเหตุ เรายังแสดงกฎหมาย เขาจะดูที่เจตนาว่าเจตนาของเรานั้นคืออะไร เรายังไห้ได้หมายบ้าแล้วไปปิดถนน เรามีเหตุผล เช่น ก่อนหน้านั้นไปยื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัดแล้ว ยื่นหนังสือต่อกำแพงมหาดไทยแล้ว จนมาถึงการปิดถนน ต้องวางแผน แล้วคิดว่าปิด เมื่อจะปิดไม่ใช่ปิดเลย ต้องวางแผนว่าหนึ่งชั่วโมง ๑๕ นาที จะปิดกี่เลน จะปิดกี่เมตร ปิดแล้วรถจะไปได้หรือไม่ เพราะเกี่ยวข้องกับกฎหมายทั้งหมด ต้องศึกษา เรามีความจำเป็นต้องมีพรรคพวกรเครือข่ายเป็นนักกฎหมายคอยดูด้วยว่าเสียงกับการผิดกฎหมายหรือไม่อย่างไร และหาแนวทางแก้ไขอย่างไร ทุกมิติ เพราบ้างเรื่องมีกระบวนการมากขึ้น จะเห็นว่า

ฝ่ายนายทุนและรัฐใช้มาตลดอกก็คือ การแบ่งแยกป่าครอง เช่น ครัวเป็นแกน เข้ามีวิธีการทำลาย คนจะเอกสาร่าชดเชย คนไม่เอกสาร่าชดเชย พยายามแบ่งแยกออกเป็น ๒ ส่วน ทำให้เกิดความลังเลของชาวบ้านเอง นี่เป็นวิธีการง่ายๆ ที่สำคัญของชุมชน หากไม่มีการจัดตั้งชุมชนหรือให้ความรู้คนไม่ต่อเนื่อง นี่เป็นปัญหาแน่ ทุกชุมชน โครงสร้างทางสังคมทำให้คนเป็นปัจเจกสูง อยู่คนเดียว ก็ได้ ไม่ต้องยุ่ง ไม่มีการใช้ชีวิตร่วมกัน ยึดเอาทรัพยากรแล้วยึดเป็นของตัวเอง เป็นหลัก นี่คือเรื่องจริง ณ ปัจจุบัน เห็นประโยชน์ส่วนตนมาก กว่าส่วนรวม เริ่มทำลายความเป็นชุมชนลงไป

: คนที่เคยร่วมกับเรา เราไม่อยากให้เขาออกไป มีวิธีหรือกลไกไหนที่ทำให้เขายุ่ร่วมสู้กับเราต่อไป เราอยากให้มีคนเยยะฯ

๑๕๔
●
บัญชี
บัญชี

: ปริมาณมีความจำเป็น แต่คุณภาพมีความจำเป็นยิ่งกว่า ถ้าเราต้องการปริมาณ แต่ถ้าในปริมาณหนึ่งๆ คนเยอะเราไม่สามารถจัดระบบความคิดของคนในปริมาณมากๆ ที่เรียกว่าจุดควบยอดได้ นี่เป็นปัญหาต่อคนแน่นอน คุณภาพมีความจำเป็น เราถึงพูดรือเง้นนำ ต้องให้ชัดว่าถ้าไม่มีคุณภาพแล้ว จะทำอะไรต่อไปยาก เขารู้ว่าปัจจัยภายนอกของเรา การที่จะเอกสารามาอยู่ร่วมกันและไม่ใช้โอกาสในการจัดตั้ง เปลี่ยนทัศนะความคิดต่อผลประโยชน์ ส่วนตนและส่วนรวมได้ เราก็จะรู้สึกเป็นทุกข์ การเคลื่อนไหวของชาวบ้านเองก็ต้องเข้าใจนะว่า เราไม่สามารถคนได้ตลอดเวลา นี่คือสัจจะ แม้แต่เรื่องของตัวเอง

เราเองต้องหนักแน่นพอ เราเป็นแกน สิงสำคัญของการทำงานคนเยอะ เราต้องใช้คนตัดสินเป็นหมู่คณะ ผู้นำเดียว บางที่ผู้นำไม่เย็นพอ อดทนพอ คนเกลี้ยดก็มี ประเด็นการต่อสู้ สู้เพื่อความจริง อย่าหวังว่ามีเงินตรา ตำแหน่ง หากเรา

ชัดเจนในประเด็นในการต่อสู้ หมู่คณะมีความจำเป็นในการต่อสู้ เช่นกัน

: เรื่องแรก ชุมชนผ่านเอง เราไม่เข้าใจกฎหมายมากนัก กฎหมาย เป็นเรื่องน่าเบื่อ เราก็ไปสะดุดตรงนั้นทุกครั้ง ควรให้ชาวบ้านเรียนรู้ กฎหมาย โดยไม่ต้องอ้างมาตรฐาน

: เรื่องกฎหมายชาวบ้านไม่ต้องรู้ทุกมาตรฐาน กฎหมายบางเรื่อง เป็นเรื่องเฉพาะ เช่น อปพร. มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอะไรมาก ทำได้ ไม่ต้องลงทุกมาตรฐาน ใช้บางเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวเราใกล้ตัว จริงๆ ทุกวันนี้โครงการต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ต้องมีการประชุม ไม่ใช่ ลงชื่อแค่กำนัน ต้องมีมติที่ประชุม

: อย่างให้ชาวบ้านเข้าใจว่า เราพยายามปกป้องสิทธิของ ชุมชน ไม่ใช่ของตัวเอง แต่เป็นของชุมชน

: ตอนนี้โครงสร้างของชุมชนมันเปลี่ยน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมี ตำแหน่งโดยมหดใหญ่ แต่กรรมการหมู่บ้านเป็นตัวแทนชุมชน หากชาวบ้านมีความเข้มแข็งเข้ามา ก็ฟังเรา ต้องอดทนและรอคอย

: กรณีโรงอุตสาหกรรมที่ชาวบ้านคัดค้าน มีหน่วยงานรัฐชี้มีส่วน ได้ส่วนเดียวมาชู และชาวบ้านเองก็แบ่งออกเป็นสองส่วน ทำอย่างไร

: ต้องถามตัวเราก่อนว่าเรายอมหรือไม่ โรงงานไม่ได้บอกว่า เรายัง เป็นแค่เครื่องมือในการทดสอบขององค์กรชาวบ้าน กฎหมาย ก็ของเขา นายกฯ ก็ของเขา แต่สิ่งสำคัญขององค์กรชาวบ้าน เราไม่ ยอมความอยุติธรรม เราก็ประจาน หากเราไม่ยอม ไม่ได้หมายถึง เรายัง เรายังต่อสู้ทุกวัน นี่คือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ในส่วนของแผนพัฒนาจะเขียนอย่างไรก็ได้ ถ้าใจเราแพ้ก็แพ้เลย

: วิธีการสร้างแกนนำ แกนนำรุ่นหนึ่งยังไม่เข้าใจสักเท่าไหร่ ความรู้ก็น้อย จะหาแกนนำสำรองรุ่นสองได้ยาก ทำอย่างไร

: แกนนำมักจะอยู่หัวแถว แกนนำคือทุกคน ถ้าเราบอกว่าทุกคนคือแกนนำ แต่ก็ต่างกันที่หน้าที่บางเรื่อง บางคนคุยกับนาย บางคนทำกับข้าว ที่ไม่ใช่แกนของคนเดียว เราพูดถึงแกนนำสมัยใหม่ ทุกคนต้องเข้าใจเนื้อหาสิทธิของเรา เนื่องผู้หญิงกับผู้ชายแต่แตกต่างกันตามบทบาท

สาระสำคัญที่วิทยากรชี้ให้เห็น ผลกระทบในภาคใต้หลังยุคเมืองแร่ มีอะไรบ้าง ไม่มีการศึกษาที่ชัดเจน มีแต่พูดว่าเมืองแร่ทำให้เจริญ แต่อย่างน้อยวันนี้ชาวบ้านในพื้นที่ได้เห็นแล้วว่า หลังจากขาดเมืองแร่แล้วนายทุนเอาที่ดินไปออกเอกสารสิทธิ์เกื้อหนี้หมัด บางราย ๔๐๐ ไร่ บางราย ๗๐๐ ไร่ แทนที่ที่ดินจะกลายเป็นของหลวง กลับเป็นของนายทุน และนโยบายการขาดแร่จะกลับ

มาอีก แต่แล้วบันดินหมวดแล้ว จะมีอยู่ในทะเล ข้อมูลที่วิทยากรพูด สื่อนามิทำให้เปลี่ยนโลกเปลี่ยนและมีเรื่องมากขึ้น เราเองไม่เคยรู้เรื่อง สินแร่ในทะเล

: บ้านน้ำเค็มตั้งแต่ไปทำประชาพิจารณ์ที่โรงเรียนเสนาณักุล และประชาพิจารณ์ล่ม ชาวบ้านก็คิดว่าชั้นจะแล้ว ก็กล้ายเป็นว่า เงียบกันหมด คิดว่าไม่ขาดแส่ คิดว่าประชาพิจารณ์ไม่ผ่านแล้วก็ไม่ ทำแล้ว นี่สำคัญมาก เพราะเขากำไปหาทางด้านอื่นอีก

วิทยากรซึ่งให้เห็นว่าหากทำอย่างสาหกรรมในทะเล การท่องเที่ยว ก็ทำไม่ได้ มีมูลพิชช ชาวบ้านต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติม เรื่องที่ ราชการมีข้อข้างคลองตันเข็นต้องขุดลอกทรัพย์ ต้องใช้งบประมาณ พันล้าน หากคิดง่ายๆ ทรัพย์คิวละ ๒๐๐ บาท ๒๒ ล้านคิว กว่า ๗,๐๐๐ ล้านบาท ส่วนที่เหลือเอาไปไหน รัฐก็ไม่ได้ ชาวบ้าน ได้ผลกระทบต่อวิถีชีวิต เรื่องข้อมูลเป็นอำนาจที่สำคัญ เช่น เรื่อง กฎหมายแล้ว หากขาดทรัพย์แต่เมืองก็ต้องจัดการตามกฎหมายแล้วด้วย การอนุญาตไม่ใช่ระดับผู้ว่าราชการจังหวัดเท่านั้น

เราต้องมีการรวมกลุ่ม ศึกษาปัญหาโครงสร้าง และสิทธิของ ชุมชน กล้าพูดความจริง ยืนยันความจริง เราสู้บนความจริง เช่น ชุมชนบางสัก ก่อนสื่อนามิ เรายัง หลังสื่อนามิ เรายังมีสิทธิ แม้ไม่ได้มีเอกสารแต่เราต้องยืนยันต่อไป จนกว่าหน่วยงานจะยอม ให้เรากลับเข้าไปอยู่

๑๐. สรุปการอบรม กบกน ก่อนปิดหลักสูตร

โดย ปรีดา คงแปบ ฯลฯ ผู้เข้าร่วมอบรมแลกเปลี่ยน

๑๕๙
●
คุณภาพชีวิต

การอบรมเพื่อหนุนเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนผู้หญิงในกระบวนการพัฒนาชุมชนและสังคม เน้นอบรมผู้หญิงที่อยู่ในกระบวนการพัฒนาที่เห็นเรื่องสังคมและชุมชนเป็นเรื่องของตัวเอง ซึ่งในชุมชนผู้หญิงมักทำทุกเรื่องและต่อเนื่อง แต่ยังขาดความกล้าในการนำ ขาดโอกาสในการพูดที่สาธารณะ แต่ผู้หญิงเป็นหลักในการหนุนเสริม ประสานความร่วมมือ การอบรม มีบุคลิกภาพตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย ซึ่งสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาสังคมที่วิกฤตในปัจจุบัน ออาทิ การเป็นนักกระจายข้อมูลข่าวสารและสื่อสารแพร่ระบาด เพราะชอบบอกเล่าเรื่องที่ได้พบเห็นแก่ผู้อื่นในชุมชน การเป็นผู้ปกป้องธรรมชาติและสร้างความมั่นคงทางอาหารแบบพอเพียง เพราะมีบทบาทหลักในการดูแลครอบครัว การไม่ชอบแสวงหาอำนาจและสร้างความจนแรง เพราะต้องปกป้องลูกและครอบครัว การยังไม่เชื่อมั่นตนของตนสูงเกินไป ทำให้เปิดใจรับฟังคนอื่นได้ง่าย การมีความละเอียดอ่อนรอบคอบ ประนีประนอม

เหล่านี้เป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับกระบวนการพื้นฟูและปฏิรูปสังคมการเมือง การพัฒนาผู้หญิงให้มีความเข้มแข็งเป็นการปรับสมดุลในเครือข่ายสังคม จึงเป็นที่มาของกระบวนการพัฒนาสังคมและชุมชนได้ เพื่อให้เราขึ้นมาทำงานร่วมกับผู้ชาย การพัฒนา

ศักยภาพกลุ่มผู้หญิงให้เข้มแข็งขึ้น จึงเป็นการปรับสมดุลในชุมชน
เครือข่าย และสังคม

เนื้อหาที่สำคัญ ก็คือการเรียนรู้จากชุมชนไปเครือข่าย สังคม
สาธารณะ เรื่องอื่นๆ การทำความเข้าใจของชุมชน ความเข้าใจ
ระบบกลุ่ม ระบบชุมชน การมีส่วนร่วม การนำ - การตาม วิธีคิด
และหลักจิตสาธารณะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์บทเรียนที่มีความ
หมายและมีคุณค่า การวิเคราะห์ชุมชนและการทำแผนพัฒนาชุมชน
ทักษะในการประสานและหาความร่วมมือในชุมชน งานมวลชน
การขยายผล และการรณรงค์

ในส่วนของวิธีการจัดกระบวนการถอดบทเรียนระดับชุมชนและ
เครือข่าย อบรมผู้ชายร่วมด้วยเพื่อให้เข้าใจร่วมกัน ให้โอกาสใน
การคิดค้นและเปิดโอกาสตลอดเวลา เสริมการทำกิจกรรมให้มีพื้นที่
งานจริง มีกลไกที่ทำงานร่วมกัน เพิ่มข้อมูล ความรู้ เพื่อให้เกิด
ความมั่นใจ เสริมบทบาทความมั่นคงทางอาหาร หรืออื่นๆ ที่ผู้หญิง
ชำนาญ หลักสูตรการอบรมมาจากการพัฒนาชุมชนของผู้หญิงที่เข้าร่วม

ดร.ธิรุณิ เสน่คำ ได้พูดถึงเรื่องจิตสาธารณะธรรมภิบาล
ควรพิจารณาจากอะไรบ้าง มีการยอมรับในการจัดตั้งกลุ่มหรือไม่
มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือไม่ มีความตระหนักรถผลประโยชน์ส่วน
รวมหรือไม่ มีการจัดการที่ดีหรือไม่ มีการดูแลทรัพยากรหรือไม่
มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายหรือไม่

ดร.ร่มเย็น โภไศยภานนท์ ได้ให้ความรู้ความสัมพันธ์เชิง
อำนาจหญิง - ชาย โดยถูกสังคมและวัฒนธรรมกำหนดทัศนคติ
ความจริงแล้วผู้หญิงกับผู้ชายทำงานเหมือนกันได้ทุกอย่าง ผู้หญิง
กับผู้ชายแตกต่างกันที่อยู่ระหว่างส่วนเท่านั้น มีการนินทา และวิธี
คิดเหมือนกัน

การชายหนังเรื่องอีรีน มีพลังในการต่อสู้สิทธิของคนด้อยโอกาส แล้วก็เรียนรู้จากพี่เจดี ชุมชนเก้าเลี้ง ทำตั้งแต่คอมทรัพย์ การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย เชื่อมโยงแผนพัฒนา เข้าไปร่วมร่างแผน จนงบประมาณลงมาในชุมชนได้

พื้นที่ศนาและป้าซีพ ชุมชนทับยาง ก็เหมือนกัน ต่อสู้อย่างต่อเนื่อง ก็ไม่รู้เรื่องหนังสือแต่เล่าเรื่องได้ชัดเจน การทำงานเป็นเครือข่าย เพื่อให้ตัวเองมีสิทธิในที่ดิน เป็นการปกป้องสิทธิ ต่อสู้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

น.พ.สุวัธ สาสุวรรณกิจ บอกว่าผู้หญิงคือหัวใจของการต่อสู้ ต้องลุกขึ้นมาแกล้งหน้า สักพักจะผ่านไปได้ หากการต่อสู้มีผู้หญิงไม่ถึงครึ่งจะไม่ชนะ การเดล้อในแนวทางสังคมต้องเติมไปเรื่อยๆ จนเกิดพลัง รอจังหวะ อย่าเพิ่งท้อ โครงสร้างเปลี่ยนได้ นโยบายก็เปลี่ยนได้ ไม่ต้องกลัวว่าชุดทรายหยดไม่ได้ หมอกยิกตัวอย่างกรณีมาบตาพุด สุจนศalaปักครองประกาศเป็นเขตมลพิช ห้ามสร้างโรงงานต่อ ต้องเยียวยาประชาชนก่อน ทุกเรื่องเกิดจากโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรม คนที่ทำเห็นแก่เรื่องเงิน ต้องใช้สิทธิชุมชนมาเป็นเครื่องมือ เราต้องทำงานอย่างต่อเนื่อง เงินที่ลงมาก็ตอบเราไม่ได้ การพัฒนาอย่างน้อย ๑๐ ปี

สรุปว่า ถ้าไม่ถึงแก่นแท้ของการพัฒนาภาคประชาชน เราต้องเป็นผู้นำที่ไม่ใช่น้ำล้นเต็มแก้วแบบนี้ เราต้องบทวนตัวเองอยู่ตลอดเวลา ตอนนี้น้ำล้นแก้วหรือไม่ อาจจะหลงใหลในการเป็นผู้นำได้ ไม่พังคราว ที่สำคัญต้องเป็นแก้วใบที่มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ต้องมีความคิดความเข้าใจที่หลากหลาย มีวิธีในการแก้ไขปัญหา เจรจา เสาระแสวงหาจุดยืน ไม่เห็นแก่ตัว มีพื้นที่ มีสมาชิกจริง เราต้องเป็นอีสก้อนแรก ฐานแน่น ก้อนอื่นก็แน่น สามารถเข้า

ถึงทรัพยากรได้ ไม่ใช่เฉพาะนายทุนอย่างเดียว ต้องรวมพลังให้แน่น หลักสูตรในการปรับปรุงจิตใจจากภายใน ต่อการทำงานแบบ รวมกลุ่ม เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ดีขึ้น มีการให้การบ้าน และประยุกต์ของการบ้านก็คือ

- เพื่อรวมสิ่งที่กระจัดกระจายให้อยู่ในเมืองของเรา เข้าใจ ตัวเองด้วย อธิบายข้อมูลเผยแพร่ให้คนอื่นด้วย นี้ก็เป็น ส่วนหนึ่งในการทำแฟ้มข้อมูล
- มีการพูดถึงโครงการพัฒนาภาคใต้ที่วางแผนมาจากการชุมชนชาวบ้านมาใช้ จึงเขียนแผนมาครอบ ดูดของเราไปหมด ปล่อยสิ่งที่เลวร้ายให้เรา โครงการไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ เราต้องมีการเตรียมตัว ต้องตั้งหลักให้เร็ว มีการแบ่งงาน กันทำ สามารถต่อรองได้ทันที ตามสิทธิในรัฐธรรมนูญ และเสนอแผนหรือทางออกได้ทันที
- หลังจากนั้นก็มีการลงพื้นที่เป็นการฝึกให้มีการวางแผน คิด ล่วงหน้า แบ่งงานกันทำ ให้โจทย์ ให้ถามะอุ่ยด แต่ บางคนไม่ได้เข้าใจเต็มที่ โครงการบ้านน้อยก็ตอบไม่ได้ สรุปว่าได้บ้างไม่ได้บ้าง
- เนื้อหาโดยรวม มีอยู่ ๓ จุด คือ ชุมชน เครือข่าย และ การผลักดันกับรัฐบาล ความสำเร็จในการผลักดันขึ้นอยู่กับ การร่วมแรงร่วมใจของชุมชน เราไม่มีอะไรมาต่อรอง นอกจากต้องมีการฝึกการเจรจา ต้องมีการค้นหาเป้าหมาย ร่วมกันชัดเจน ไม่จันต่างคนต่างไป

เรื่องการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนต่อสู้ เรื่องที่ ต้องเตรียม มีเนื้อหาสาระอะไรบ้าง การรับรู้เก็บเกี่ยวได้มากน้อย

แค่ไหนขึ้นอยู่กับพากเรา ขอให้มีการประเมินผลจากพากเราเอง แบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มจังหวัด มีค่าตาม คือ

- ๑) ได้เรียนรู้อะไรจากการอบรม ประมวลทั้งหมดว่าเราได้เรียนรู้อะไร
- ๒) ขอบเนื้อหาสาระอะไรมากที่สุด
- ๓) ได้ฝึกทักษะอะไรจากการวิเคราะห์แผนพัฒนาภาคใต้ การวางแผนพัฒนาชุมชน
- ๔) ขอบรูปแบบกิจกรรมใหม่มากที่สุด วิทยากรบรรยาย
- ๕) สถานที่ พทลุง เข้าชนเรือ索وث และบ้านน้ำเดิม
- ๖) ข้อเสนอแนะการประสานงานทั่วถึงหรือไม่ รุ่นพี่ยกเรียนอะไรอีก ใช้เวลาสัก ๑ ชั่วโมง

๑๖๒

ศรีภูมิ

สรุปสาระการเรียนรู้และข้อเสนอ

ได้เรียนรู้ปัญหาของเพื่อน ได้ลงพื้นที่ รู้จักตัวเองมากขึ้น รู้ว่า จิตสาธารณะคืออะไร รู้ว่าตัวเองกำลังทำอะไร รู้ว่าผู้หญิงมีความสามารถเท่าผู้ชาย มีป้าหมายมากขึ้น ได้ทักษะในการพูด กล้าพูด กล้าทำ ได้เรียนรู้ในการตอบคำถามมากขึ้น เราต้องบอกเพื่อนให้รู้ เท่าทัน รักษาสิ่งแวดล้อมไว้ให้ลูกหลาน

ตามทันเกี่ยวกับการเมือง โครงการขนาดใหญ่ แผนพัฒนาภาคใต้ การวางแผนรู้เรื่องสิทธิชุมชน สิทธิพลเมือง

ขอบรูปแบบกิจกรรมทุกรูปแบบ อย่างรู้วิธีการตรวจสอบโครงการ วิธีการเจรจากลุ่มที่ในการประสานงานเพิ่มขึ้น อย่างให้เยาวชนมีส่วนร่วม

รู้วิธีการแก้ปัญหาผลกระทบ ได้รู้เรื่องการต่อสู้ในพื้นที่ รู้ผลผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากโครงการขนาดใหญ่ ได้ทักษะในการวิเคราะห์ในการลงพื้นที่ มีความกล้าแสดงออก ขอบรูปแบบในการ

ดูหนังเรียนรู้โดยตรง เห็นชัด

อยากรับปรุงประเด็นด้านกฎหมาย คือให้เข้าใจง่าย ได้รู้ว่าเราต้องแก้ไขปัญหาโครงสร้าง การที่ลงมาทำงานในชุมชนต้องอาศัยไม่หวังสิ่งตอบแทน ได้รู้ถึงกระบวนการวางแผนพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการณ์ที่ทำให้เราเข้าใจนำไปใช้ได้ ญี่ปุ่นไม่ได้แตกต่างกัน

สถานที่ อาหาร ยุ่งมาก ฝนสาดและหลังคารั่วบ้างจุด อาหารการกินหลากหลาย ครัวจะมีวิดีทัศน์มาตรฐาน ความมีที่ไวเพื่อติดตามข่าว มีจักรยานปั่นรอบชุมชน ครัวมียา ครัวมีการแสดงวัฒนธรรม มีถังขยะน้อยเกินไป ครัวมีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ กิจกรรมออกกำลังกาย และนำสินค้ามาขาย

กระบวนการอบรม ทำให้เข้าใจว่า ผู้นำต้องช่วยด้วยตัวเองก่อน เรื่องแผนพัฒนาใกล้ตัว ยกไป เวลาไม่อยู่ ครัวมีเอกสารประกอบ จดไม่ทัน ครัวจัดทำเอกสารวันต่อวันจะได้ทบทวน และนำกลับไป แบ่งปันกับชุมชน เนื้อหาไม่มากเกิน

การลงพื้นที่ทำให้เห็นปัญหาและการแก้ปัญหาจริง แต่เวลาน้อย และควรเปิดโอกาสให้ลงหลักพื้นที่ และเตรียมชุมชนที่ลงให้ดี เพื่อให้เข้าใจปัญหามากขึ้น

เนื้อหาที่ต้องการเพิ่ม แลกเปลี่ยนพัฒนาอาชีพ ประสบการณ์ การรับมือกับโครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบกับชุมชน กฎหมาย และสิทธิชุมชน กระบวนการสร้างความมั่นใจในการต่อสู้ และรูปธรรมความสำเร็จ จัดเวทีให้สาธารณะให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ เรื่องไทยพลัดถิ่น

๑๑. บกส่งก้าย

โดย จับงค์ จิตราบัตรตน์ และประยูร จงไกรจักษ์

เนื่องจากจะมีการร่างแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๑ ภาคประชาชนจะทำอย่างไร ถ้าจะเสนอเราต้องมีการประสานหล่ายเวทีเพื่อเอาเรื่องไปรวมรวมทำแผนของประชาชน และผลักดันให้เป็นภาพใหญ่เป็นของประชาชนจริงๆ เราเมื่อกำหนดว่า เราจะเอาอะไรไปเสนอ ทุกคนจะต้องกลับไปทำกิจกรรมและข้อมูลในเครือข่าย ความมีการคิดค้นและทำเป็นต้นแบบการพัฒนาทุกมิติ อาทิ เรื่องสวัสดิการ การพึ่งผู้วัฒนธรรม การแก้ปัญหาสัญชาติ

๑๒๔
●
ผู้นำ
ศรีภูมิ

เราต้องไม่ไปแบบ lobbying ต้องไปแบบพัฒนายกระดับ ถ้าใครแปลงเป็นแนวคิดขยายให้เพื่อนรู้ และร่วมในการนำเสนอแผนในวันข้างหน้า บางที่เราต้องไปเป็นหมื่นคน ผู้เข้าอบรมต้องกลับไปอยู่ในกิจกรรมการพัฒนาที่ทำอยู่แล้ว ช่วยกันทำเรื่องใหม่ๆ ขึ้นมา ไม่เป็นนักคิด lobbying ต้องลงมือทำอย่างน้อยหนึ่งเรื่อง เรื่องอะไร ก็ได้ และไปขยายความคิดนี้ให้เพื่อนๆ ที่ไม่ได้มาร่วม หากเขากายกู้อยากรหันก็จัดกระบวนการให้เขาได้รู้ มาเรียนที่นี่ก็ได้

จังหวะข้อเสนอภาคประชาชนน่าจะเกิดขึ้นอีก ๒ - ๓ เดือน นี่คือเป้าหมายเรา คือเตรียมการเข้าสู่ภาวะประชาชน ให้การเมืองของไทยเพื่อวิถีชีวิตของประชาชน ไม่ใช่การเมืองรวมศูนย์ รายกระจุก จนกระจาย

สำหรับนักเรียนรุ่นอื่น เรายังจัดโรงเรียนชาวบ้านน้ำเต็มให้ครบทั้ง ๓ ครั้ง และมีโรงเรียนชาวบ้านทั่วประเทศ ถือว่าจบแล้วมีงานทำอีกอย่างหนึ่งที่นี่บ้านน้ำเต็มจะเปิดเป็น “โรงเรียนชาวบ้าน” จะเชิญวิทยากรเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ อาทิ เช่น สิทธิชุมชน การตระยมความ

พร้อมภัยพิบัติ ฯลฯ

กิจกรรม ๕ ปีสืนามิ มีมอบประกาศนียบัตรให้นักเรียน วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เข้าถึงกลางคืน นักเรียนเราไม่มีสอบตก ขอเชิญสมาชิกสภาพัฒนาการเมืองมาปิดการอบรมด้วย เพราะเป็นเจ้าบ้าน

ประยุร จงไกรจักร์ : เป็นสมาชิกสภาพัฒนาการเมืองตัวแทนจังหวัดพังงา หน้าที่หลักทำแผนพัฒนาการเมือง ด้วยความยินดี ขอบคุณมากทั้งผู้เข้าร่วมและฝ่ายจัด เชิญชวนให้พื่นองมาใช้สถานที่เพื่อให้คุ้มค่า จำเป็นต้องขอบคุณมากที่ใช้สถานที่แห่งนี้ด้วยความยินดี และภูมิใจที่มาใช้ หากมีสิ่งไหนที่ไม่สมบูรณ์ ไม่ดีที่ยังต้องปรับปรุงต่อ ที่จะให้คำแนะนำแก้ไขได้ ติดติงได้ น่าจะไปแนวไหนที่นี่ไม่ได้เป็นของใคร เป็นของทุกคน รายได้จะนำไปปรับปรุงสถานที่ร้อยละ ๕๐ ให้กับกิจกรรมเครือข่าย ร้อยละ ๑๕ สนับสนุนทีมเตรียมความพร้อมภัยพิบัติ และพัฒนากลุ่มเยาวชน กลุ่มสร้างร้อยละ ๑๐ เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน วันนี้ถือว่าเป็นการเรียนรู้

ถือว่าทุกคนจบหลักสูตรแล้ว ผมยังไม่จบ ที่ต้องมีการศึกษาต่อ เพื่อรู้เท่าทัน สิทธิชุมชนเป็นเรื่องสำคัญมาก สภาพัฒนาการเมือง เน้นเรื่องการพัฒนาในการใช้สิทธิชุมชน ขอบคุณอีกครั้ง ถึงเวลา อันเหมาะสมของบุพเพียงเท่านี้ครับ...

เป็นการปิดหลักสูตรง่ายๆ จากบุคลากร ชาวบ้านตัวแทน เจ้าของสถานที่ “โรงเรียนชาวบ้านศูนย์วัฒนธรรมบ้านน้ำเต็ม และพิพิธภัณฑ์บ้านดินสีนามิ” ซึ่งพัฒนาการการเรียนรู้มาจากการกระบวนการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติสีนามิและเป็นนักเรียนโรงเรียน ชาวบ้านรุ่นพี่ (รุ่นบ้านน้ำเต็ม เครือข่ายชุมชนจังหวัดพังงา) ... และมีการนัดแนะ พบกันในหลักสูตรสั้น... เวทีเรียนรู้... จากภัยธรรมชาติ... สู่ภัยจากการพัฒนา... งาน ๕ ปีสีนามิ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

ກາດຜນວກ

ສິລະປາກັດ

၁၁၈

บทบาทและปฏิบัติการของนักเรียน ที่เครือข่ายตนเอง

กลุ่มนักเรียนโรงเรียนเรียนชาวบ้านกับการชุมบูมกีฬาทางจังหวัดระนอง

นักเรียนรุ่นนี้มาระดับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๕ คน พำนักเข้าอยู่ในสถานการณ์การต่อสู้ซึ่งเป็นชีวิตประจำวันให้รู้สึกปลอดภัยมากยิ่งขึ้น คืนสัมภាតิไทย

ปี ๒๕๕๗ เป็นช่วงการผลักดันร่างแก้ไขพระราชบัญญัติคืนสัมภាតิไทยเข้าสู่สภา และเครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปส.) มีข้อเสนอต่อรัฐบาลให้เร่งรัดการแก้ปัญหาเพื่อยุติการขุดดินเปลี่ยนแปลงดินที่ดินเป็นที่พับประภากลาง ระหว่างสมาชิกเครือข่ายกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แก่นนำคนไทยพลัดถิ่นจากจังหวัดระนอง ๔๐ คน แจ้งเรื่องเดินทางออกนอกบ้านที่ต่อทางจังหวัดระนองก่อนเดินทาง ๕ วัน ตามข้อตกลงที่เคยปฏิบัติมาเป็นประจำ แต่การเดินทางครั้นนี้กลับถูกยกตัวไม่ให้เดินทางต่อไปที่ด่านคำภอกระน้ำรี รอยต่อจังหวัดระนองกับจังหวัดประจวบฯ โดยได้รับแจ้งว่าป้องกันภัยจังหวัดไม่อนุญาต มีการประสานงานกันหลายระดับเพื่อให้ปล่อยตัวให้เดินทางไปประชุม แต่ไม่สำเร็จ ดังนั้นแก่นนำและทีมงานโรงเรียนชาวบ้านจึงตัดสินใจย้ายเวทีจากจังหวัดประจวบฯ มาที่จังหวัดระนองแทน โดยขอให้นายแพทย์นิรันดร์ พิทักษ์ชัย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ไปพบปะเครือข่ายที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดระนอง...

จากนั้นเครือข่ายเดินทางไปพบผู้ว่าราชการจังหวัดระนองที่หน้าศาลากลางเพื่อยื่นข้อเสนอและทำความเข้าใจต่อกระบวนการและขั้นตอนการแก้ปัญหาคนไทยพลัดถิ่น ที่เครือข่ายชุมชนเพื่อการ

ภาพ...กลุ่มคนไทยพลัดถิ่น...ถูกกักที่ด่านอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ห้ามเดินทางไปร่วมประชุมสัมมนากับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ...ที่จังหวัดประจวบ...ท่ามกลางสายฝนใบอยู่...

ปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.) กำลังประสานงานกับรัฐบาลผ่านนายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่มาระเรียนชาวบ้านร่วมเป็นที่ปรึกษาการชุมนุมเจรจาให้กับแกนนำทุกคน...ที่มากกว่านั้น คือ การหาคนขึ้นปราศรัยบนเวทีนักเรียนของเรา เช่น อารีฉะ ตอบตกลงทันที เล็ก...อาสาอยู่ใน

กลุ่มถือป้ายประท้วงและเก็บภาพทำข่าวพลเมือง...น้อย...จัดแนวผู้หญิงอยู่ข้างหน้า...อาสาานี บอกไม่ค่อยยกล้าพูด...จึงอาสาอยู่กับพี่น้องชาวเลที่หลบฝนขึ้นจากกลาง เข้าไปยืดพื้นที่หน้ามุขศาลากกลาง...ใกล้ๆ จุดปราศรัย

ถึงคิวอาวีระจะขึ้นพูดแล้วสักนา เมื่อหาดี....“ท่านผู้ว่าฯ ที่เคารพ...นี่เป็นเสียงอ้อนหวาน... กรุณามาฟังปัญหาของพวกเราบ้าง...เราเป็นคนไทยที่ถูกทอดทิ้ง ถูกเอาเปรียบชุดเดียว ทำไมท่านไม่เห็นใจพวกเราบ้าง เราเป็นคนไม่ใช่สัตว์...”

...เมื่อฉะพูดจบ ไม่รู้ว่าง โฉนดกังวลไม่ทำงาน...แม่ของฉะคือนางอาสาานี ที่นั่งลงบนสันหลังขึ้นคัวไว้คิดทันทีและเรียบอยู่พักหนึ่ง...ตั้งหลัก...และนี่คือการพูดที่กินใจที่สุดของการชุมนุมครั้งนี้ ตรึงคนทั้งพากันเอง ทั้งพวกราชการ ณ ที่นั่นทั้งหมด...

“แม้เป็นคนพลัดถิ่นแต่เลือดเนื้อฉันเป็นไทยร้อยเปอร์เซ็นต์” (ประโยคแรงผู้ชุมนุมเรียบกริบ) “และฉันเป็นคนคนหนึ่งเหมือนกับคนทุกคน แต่ทำไมฉันไม่มีบัตรเหมือนคนอื่น

เรางึงมีความทุกข์มากกว่าคนอื่นๆ ตื่นเช้ามาเราไม่รู้ว่าจะพบกับอะไร และค่าจบที่อะไร” (ผู้พงหลายคนเริ่มสะอื้น)

“คนทุกคนรักลูกและต้องเลี้ยงดูลูก... คนอื่นได้เลี้ยงลูก”
(เชอเหมือนพูดกับตัวเองมากกว่าพูดเอาเสียงเข้าก็อบ) “แต่ฉันเหมือนเต่า... ที่ไข่กลบทรราช... ฝากลูกไว้กับทรราช” (ตอนนี้เชอก้ม

หน้าร้องไห้... ผู้พงเก็บทั้งหมดไว้... “ฉันมีลูกแต่เพราะไม่มีบัตร จึงต้องยกลูกให้คนอื่นเลี้ยง” (ความเงียบเข้าครอบงำ... แต่อกແບບระเบิด... จนແທບจะบุกศาลากลาง)

“นี่คือชีวิตของเราคนไทยพลัดถิ่น... เราจะต้องมีบัตรคนไทยเหมือนคนอื่น” (หลายคนป้ายน้ำตา) “เราจะได้อยู่กับลูกเลี้ยงลูกให้มีอนาคตได้โดยไม่ต้องยกลูกให้คนอื่น... ฉันขอพูดแค่นี้” เพียงแค่นี้ของเชอได้กล่าวเป็นพลังในการยืนหยัดของคน

การชุมนุมครั้งนี้มีพื้นของจากเครือข่ายอื่น เช่น เครือข่ายสิทธิมนชนพัฒนาภูฎีตั้งตัวแทนมาร่วมและขึ้นพูด เช่น เขียว... เติมพลังให้พื้นของไทยพลัดถิ่นว่า... “พื้นของไม่ต้องกลัว เราไม่สิทธิเหมือนคนอื่นฯ เรามากจากเครือข่ายสิทธิมนพัฒนาภูฎี เราเป็นคนจนเหมือนกัน

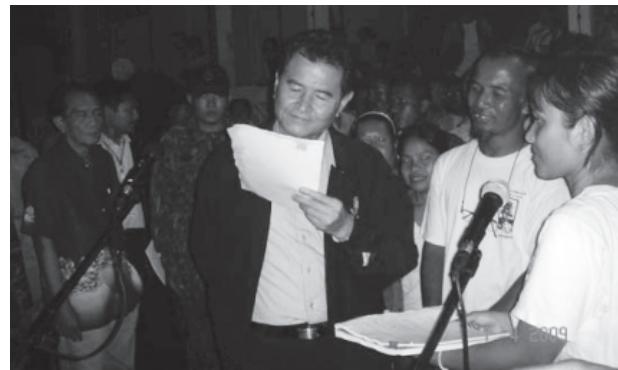

เราเครือข่ายเดียวกัน เราจะช่วยกันผลักดันให้เกิดการแก้ปัญหาของพี่น้องไทยพลัดถิ่นให้ได้... วันนี้เรามากัน ๕๐ คนมาเพื่อให้กำลังใจหากวันนี้ไม่ได้คำตอบจากผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง เราจะโทรศัพท์ให้พี่น้องจากภูเก็ตมาเพิ่มอีก..."

และอีด ปลูกเร้าพื้นของว่า "พี่น้องเราคนจน ไม่ใช่นายทุนข้าราชการไม่ฟังเรา ที่ภูเก็ตเราไปหาผู้ว่าฯ กันคราวละ ๒ พันคนผู้ว่าฯ ถึงจะยอมฟังเรา หน่วยงานราชการไม่สนใจจะแก้ปัญหานคนจน ไม่ยอมรับรู้ปัญหา ข้างในนี้ข้างนี้... วันนี้เรามาบอกปัญหาถึงที่แล้ว... จะฟังเราไหม... วันนี้ถ้าไม่ฟัง เรายังยอมแล้วใช้ไหมพี่น้อง... เราถูกเอาเบรียบมากมากแล้วใช้ไหม... มีพี่น้องจากเครือข่ายจังหวัดพังงา... ทั้งหมดเคยสัญญาภันที่โรงเรียนชาวบ้านว่ามีปัญหาอะไรให้บอก... เราจะช่วยกันและนั่นไม่ได้หมายถึงการเลี้ยงรุ่นแต่อย่างใด"

ผลการชุมนุม (ที่ถูกแปรเปลี่ยนมาจากการประชุมที่จังหวัดประจวบฯ แต่ดันมาจบลงที่ศาลากลางจังหวัดระนอง...) ด้วยประการฉะนี้ คือผลจากการเรจาจากับผู้ว่าราชการจังหวัดระนอง คือ...เครื่อข่ายฯ ได้มีโอกาสซึ่งแจงถึงปัญหาการริดได้ เอาเปรียบ การไม่มีสิทธิ์ใด และความคืบหน้าการร่าง พ.ร.บ.คืนสัญชาติไทยร่วมกับกรรมาธิการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีนายไกรศักดิ์ ชูณหะวัณ เป็นประธาน รวมทั้งการตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดกับเครือข่ายแก่ปัญหาการคืนสัญชาติคนไทย : ไทยพลดดิสtin เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาในระยะต่อไป นักเรียนชาวบ้านกลุ่มนึงได้นำความรู้ไปใช้ในขั้นตอนการต่อสู้เพื่อการมีเสรีภาพของคนที่ประวัติศาสตร์ทอดทิ้ง... อีกครั้งหนึ่ง

๗ เมษายน ๒๕๕๒ เครือข่ายสิทธิคนจนพัฒนาจังหวัดภูเก็ต ทั้งเด็ก สตรี และผู้สูงอายุ ประมาณ ๑,๐๐๐ คน ได้มารับฟังผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตคนใหม่ นายวิชัย ไพรสูง จุดประสงค์เพื่อนำเสนอปัญหาของชุมชน ให้มีการسانต์อการแก้ไขปัญหา

เครือข่ายสิทธิคนจน ส่งผู้หนุน...เจรจา กับผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต

ความเดือดร้อน ทั้งกรณีที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ ปัญหาไฟฟ้า
น้ำประปา และการขอทะเบียนบ้านชั่วคราว แต่เนื่องจากผู้ว่า
ราชการจังหวัดติดภารกิจที่กรุงเทพฯ ทำให้เครือข่ายฯ ต้องรอจนได้ก
เริ่มประชุมเวลา ๒๒.๓๐ น. ตัวแทนเครือข่ายฯ จำนวน ๒๐ คน
เข้าร่วมประชุมและเสนอปัญหา ณ ห้องประชุมศาลากลาง และ^๑
สมาชิกในเครือข่ายฯ รอให้กำลังใจ รอฟังคำตอบบริเวณลานสนาม
หน้าศาลากลางโดยตลอด

- ผู้ว่าฯ : ผู้ว่าฯ เพิ่งจะมาถึงยังไม่ได้รับทราบข้อมูลอะไรเลย ผู้ว่าฯ ก็มีแค่สองมือ จะให้แก่ปัญหาให้พร้อมกันหมด คนจะต้องใช้เวลา
- แม่นม : ข้อมูลของแต่ละชุมชนมีอยู่แล้วที่จังหวัด ซึ่งเดิมศูนย์ดำรงธรรมเป็นผู้รับผิดชอบ แต่หลังจากที่ผู้ว่าฯ คนเก่า นายปรีชา เรืองจันทร์ มารับตำแหน่งก็ได้โอนความรับผิดชอบไปให้พัฒนาชุมชน
- ผู้ว่าฯ : ขอให้ผู้ว่าฯ ได้ดูข้อมูลและลงพื้นที่ที่มีปัญหาก่อน แล้วจะนัดประชุมเพื่อหารือแก่ปัญหาต่อไป
- อีด : ขอเสนอให้ผู้ว่าฯ ลงพื้นที่ชุมชนปลากะตักพัฒนา เพราะกำลังมีข้อพิพาทกับนายทุน และลงพื้นที่ชุมชนท่าเรือใหม่เนื่องจากอยู่ใกล้กัน ส่วนชุมชนกิงแก้วอยู่ ๑ เพราะเป็นชุมชนที่ใหญ่และมีปัญหาเยอะมากให้ไม่มีความคืบหน้าในการแก่ปัญหา ทั้ง ๓ ชุมชนอยู่ใกล้กัน สะดวกในการลงพื้นที่ เพราะจะใช้เวลาไม่นาน
- ผู้ว่าฯ : วันพุ่งนี้ (๘ เม.ย. ๕๒) ผมจะลงพื้นที่ ๓ ชุมชนแรก ก่อนนะ เอาชุมชนท่าเรือใหม่ ชุมชนปลากะตัก อีกที่หนึ่งเป็นชุมชนกิงแก้ว และผมจะลงพื้นที่ชุมชนที่มีปัญหาให้ครบทุกชุมชน จะแก่ปัญหาให้กับชุมชนแต่ต้องเป็นไปตามระบบขั้นตอนที่ถูกต้องนะ แล้วมาแจ้งคุยกันอีกที

กระปุกออมสินจากขาดน้ำ กลุ่มผู้หงิงที่เข้าอบรมแสดงความยินดี และรับขวัญสมាមิให้ลูกชายของนิ... ชึ่งคลอดในช่วงที่มีการอบรมครั้งที่ ๓

๑๗๖
●
ສັບປະຕິ

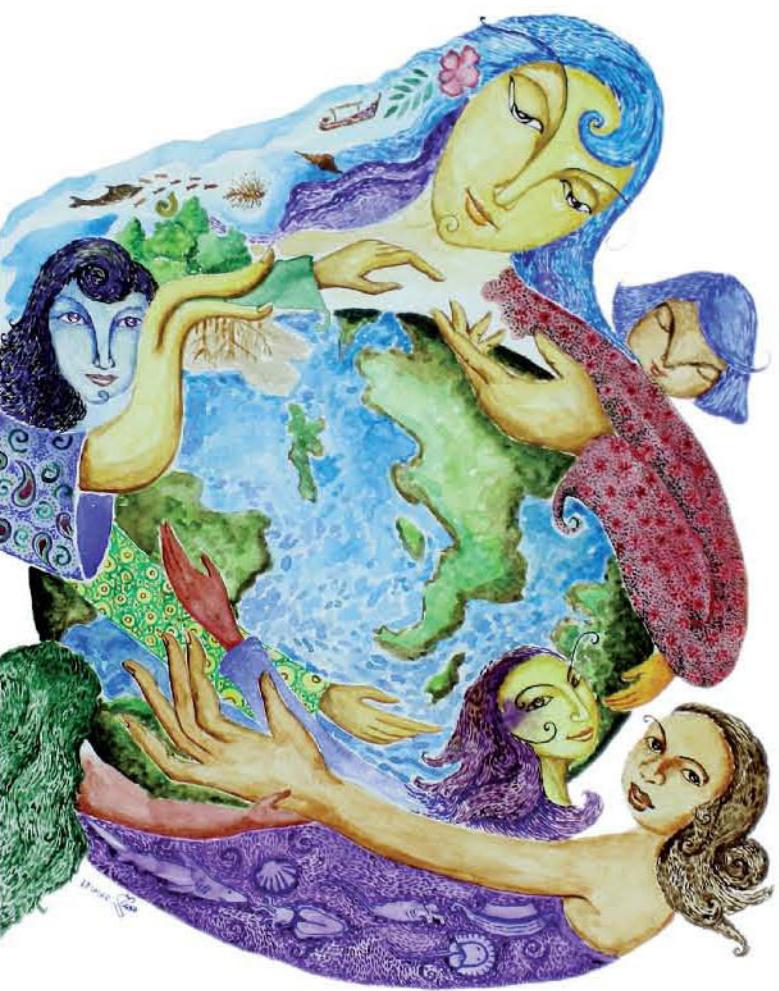

สถานที่อบรมยามพลบค่ำ... ศูนย์วัฒนธรรมชุมชนและพิพิธภัณฑ์สีนามิ
บ้านนำเดิม...ที่พักราคาถูก อาหารอร่อย

act:onaid

act:ionaid

มุนicipal bank

